EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 3. aprillil 1971

Nr. 26 (3611) 13. aastakäik

Lavastusprotsess Petseris:

SURMAOTSUS PÕGENIKULE OKUP. EESTIS

(VES) — Endiste Petseri omakaitselaste protsessi ja kuue süüdistatava "massimõrva" kirjeldab endine hävituspataljonlane ja nüüdne "kirjanik" Ants Saar broshüüris "Vaikne suvi vaikses linnas" (Tallinn 1971), Kaebealuste "kuritegude" üksikasjade töpsustamiseks ja dokumentaalfilmi "Kloostri müüri kõrval" valmistamiseks veeti süüdistavaid mööda Petserimaad ringi ja sunniti neid näitama kohti, kus need "massimõrvad" toimusid. Nende ringiveetavate tabamise olevat võimaldanud "kasutada Petseri politsei ja poliitilise politsei arhiividest. Samuti omakaitse aruanded". Kohtualustena esinesid endised Petseri omakaitselased Rudolf Nüüd, Roland Bibkov, Karl Anderson, Leonhard Pindis ja Verner Tomba, kes kõik arreteeriti, ning tagaseljа Kanadas elunev Voldemar Kana. Need isikud olevat kuulunud Petseri Omakaitse nn. lendsalka, mille "ülesandeks oli haarangute teostamine kommunistide tabamiseks ja kommunistide hävitamiseks".

Selle lendsalga ülemaks olevat olnud Voldemar Kana ja tema asetäitjaks Rudolf nüüd, kelle kohta Ants Saar kirjutab: "Rudolf Nüüdi töökohaks oli tehas "Punane Kunda". Kunagisest Kana asetäitjast on 25 aastat teinud keskharidusega spetsialisti — markseideri, tehases hinnatud inimese. Pärast fashismi keelormi inimese. Pärast fashismi keeristormi asutas ta perekonna, tal on kaks last — kooliópilased, kellede kasvatuse kohta ei olevat pretensioone. Töökohalt antud iseloomustuses öeldakse, et ta on teinud 5 ratsionaliseerimisettepanekut".

Verner Tomba oli Saksa okupatsiooni algüses Petseri arestimajas vangivalvur ning astus siis Petseri omakaitsesse.

Süüdustusaktis üteldavat tema kohta (seda olevat kinnitanud ka Rudolf Nüüd), et "Verner Tomba läks pärast mahalaskmist tapetute juurde. Seal oli üks naine. Tomba kiskus tal rinna paljaks, rebis riided rinna pealt katki ja lõikas tal südame välja". Olevat siis ütelnud teistele: "Niisugune ta siis on, kommunisti süda, polegi punasem kui teistel". See olevat toimunud 1941. aastal Orava metsas, umbes kahe kilomeetri kaugusel Võmosski külast.

Oma elu päästmiseks R. Nüüd hakkas pealekaebajaks ja andis siis ka "tunnistusi" metsikuste kohta, mis ilmselt on vaid punaste tshekistide ajusünnitus.

Enne omakaitsesse astumist oli Verner Tomba abielus ja kahe-aastase tütre isa. Sellele lisatakse, et "juba okupatsiooni ajal löi ta perekonnale käega. Pärast söda otsis armuihas vanapiigasid, teenides neilt varjupaika ja leivasuutäit. Nii kaua, kui ta 1957. a. tabati. Siis ta pääses kergelt — kümme aastat vabadusekaotust, nendest ainult esimesed kolm kinnipidamisega vanglas". See on näide, kui kaua suudeti Eestis

Järg. lhk. 11

N. Vene tudeng küsis asüüli

LONDON (EPL) — Inglise võinudelt palus asüüli 22-aastane naisüliõpilane Leningradist Matia Vovtshok. Et teda sundida meelt muutma, on Venemaalt talle järjle organiseeritud kojukutsumise-kampaania: päevas tuleb vanematelt kolm telegrammi — "Mariakene, tule koju . . ." Inglise võimud on veendunud, et saatjaks on KGB.

Samal ajal on N. Venemaalt tulnud pöördumised ka inglise kuningannale ja siseministrile vanemate poolt, et nende laps sadetaks tagasi. Inglased on vastanud, et Maria Vovtshok on täiskasvanud inimene ja otsustab ise, mis ta teeb. Ta viibib praegu teadmata kohas Inglismaal, nii et ajakirjanikud ega ka vene saatkonna ametnikud ei pääse talle ligi.

Ärahüppamine toimus ühenduses ühe vene komsomoli delegatsiooni külaskäiguga Inglismaale, kus ta oli tõlgina kaasas. Tüdruk otsustas valida vabaduse ja läks politseisse: "Laske mind jääda siia, ma ei taha enam tagasi minna Venemaale!" Maria vanemad on ülikooli õppejõud Uraalis, teatavad inglise lehed. Ta on jutustanud, et ta juba 15-aastasena hakkas mõtlema, kuidas pääseda Venemaa suurest vanglast.

Näitlejajuubelilt

Näitlejatar Lydia Viidas-Tiitso 75-nda sünnipäeva puhul kogunes teda õnnitlema kogu näitlejatepere, kirjanikke, ajakirjanikke ja kultuuritegelasi. Pildil õnnitleb juubilari kolleegide poolt Milvi Laid. (EPL-foto Lepper).

Uued numbrid autodele

Alates a. 1972 hakatakse Rootsis läbi viima uut numbrisildisüsteemi autodele. Tulevane autonumber koosneb kolmest tähest ja kolmest numbrist. Tähtede ja numbrigrupi vahele paigutatakse n.n. kontrolimärk, mis näitab, et omanik on maksnud automaksu, tasunud obligatoorse liikluskindlustuse ning läbi käinud iga-aastasest tehnilisest kontroolist. Kontrollmärgi värv vaheldub aastast-aastasse ja seda vahetatakse seoses tehnilise kontrolliga. Uus süsteem enam ei näita kuhu linna või lääni autod kuuvad, numbreiö jagatakse välja tsentraalsest raalikeskusest. Väljaantud number käib autoga kaasas kogu masina "eluaja" ja näiteks kolimise puhul ühest läänist teiste pole enam vaja autot ümber registreerida. Algust uue süsteemi läbiviimisega tehakse 1972 Uppsala läänis ja arvestuste kohaselt on aktsioon lõpetatud 1973.

KGB KIMBUTAS VENELANNAT TALLINNAST

Opositsioon, mis N. Venemaal tekkinud valitseva klassi türannia vastu, ei lakka eksisteerimast vaatamata karistustele ja "süüdlaste" järjest sagenevale vaimuhaiglatesse saatmisele. Kas need ebainimlikud karistusvõtted on puutunud ka eestlasi, selle kohta puuduvad momendil andmed. Kuid et karistuslained ühel või teisel kujul on ulatunud okup. Eestisse, sellest kõneleb N. Venes pöranda alla ilmuv "Jooksvate sündmuste kroonika". Selle nr. 16 toob teate, et kommunistliku türannia hammasrataste vahele on sattunud Tallinnas elunev insener A. G. Feofilaktova.

"Kroonika" teatel on selle naisinseneri jälitamisel KGB agent vägivaldselt avanud 22. juunil Moskvas, Leningradi jaama pakihoiuruumis kapikese, milles oli hoiul Feofilaktova kohver. Esitamata dokumente ja isegi ütlemata oma nime, teatades vaid et ta on KGB mees, oli see võimu esindaja kohvrist ära võtnud artikli, mille Feofilaktova oli kirjutanud Kremli häälekandjale "Izvestijale" viimase kaastöölise tellimisel. Artikkel oli varustatud töendavate dokumentidega, polnud aga lehes leidnud avaldamist, ja oli autorile tagasi saadetud. Samuti viis KGB mees ära kohvrist teise artikli, mille pealkirjaks oli "Lenini ideed ja kaasaegsus", mis oli V. M. Tshivadze raamatu "Riik, demokraatia, seadsulikkus" retsensiooniks, olles isegi veel avamata ümbrikus, tagasisaadetuna ajakirja "Kommunist" toimetuse poolt.

Avatud kohver anti hiljem Feofilaktova sellekohase Tallinnast saadetud telegrammi põhjal välja Moskvas asuva "Eesti esinduse" majandusasjade ajajale, kes on seal ühtlasi ka autojuhiks. Feofilaktova pöördus pärast seda KGB juhataja J. V. Andronovi poole, et tema kohvrist võetu talle tagasi antaks, mis jäi tulemusita.

Edasi teatab "Kroonika", et 12. sept. 1970 vabanes kurikuulsast Vladimiri vanglast pärast aja äraistumist Julij Daniel, kes ka läänes oma opositsiooniga tuntuks saanud vene kirjanik. Ta saadeti elama Kaluga linna, kus tema järele teostatakse valvet. Ta sai loa külastada oma naist L. Bogoraz'i, kes on võimude poolt saadetud asumisele.

Järg. lhk. 11

Poola laeva nädalalõpu reisid Eesti

Juba mõnda aega on üks suuri reisibüroosid kuulutanud ajakirjanduses teiste reiside hulgas ka "ristlemisi" Tallinna. Nagu nüüd selgub, on venelased nüüd teostanud oma kavatsuse Helsingi-Tallinna laevaliini eeskujul käiku laste ka Stockholmi-Tallinna liini, mis funktsioneeriks umbes samuti, s.t. tooks turistidega kaasa ihaldatud välisvaluutat, kusjuures need turisid oleksid seotud ühelt poolt laevaga (mis on laenatud Poolast) ja teiselt poolt — maale minnes — Inturistiga, kes korraldab bussireisisid "vanade rootsi mälestuste" vaatamiseks.

Aftonbladet teeb suure numbri ittaristlemisest, püüdes koguni jätta muljet, nagu toimuks reisimine "ilma viisumita" nagu Lääne-Euroopa demokraatlike riikide vahel. Vahe on siiski olemas ja see on samasugune nagu Helsingi-Tallinna liinil, kus vene KGB-võimud kontrollivad reisibüroode ja laeva nimekirju.

Stockholmi-Tallinna liinil kasutatakse üht Poola reisilaeva, mis on ajutise lisanimega, ristitud "Karolinen iks" ja mille küljele on maalitud "Tallinn-Line" — sellenimeline firma on Rootsi poolel asja korraldamas.

Teatavasti on samasuguseid reisisid paaril viimasel aastal korraldatud Riiga. Nüüd alles peetakse eestlasi käipseks soomlaste kõrval ka rootsi turistide jaoks.

"Karolinen" mahutab 200 reisijat. Reisijad, kes maale magama tahavad minna, peavad omama korralise viisumi.

Nendel, kes seda ei oma, s.o. seisavad ainult üldpassil reisinimekirjade näol, on sundmagamine laeval, kus venelaste teadmisel öösel on käimas ka sadamas ööklubi. Rulett ja bingo olevat samuti pardal. Tallinnas müüvad valuutaärid rootsi kroonides musta kaaviari, gruusia shampust j.m. selliseid kaupu.

Laeva meeskond on Poolast, restorani ja teeninduse on võtnud oma peale ökonoomina Sten Holmqvist. Rootsis olevat korraldamisel ka "söötmisbussiühendused" provintsist Stockholmi laevale sõitmiseks. Poola laev sõidab välja Stockholmist reede õhtul ja on tagasi esmaspäeva hommikul — seega on Tallinna sadamas viibimine üsna lühikene. Uus idariikide liin avatakse 1. mail.

EPL *3. aprillil 1971*

"PINGELINE"

Kuninga troonikõnes on traditsiooniline lause: "Vahekord välisriikidega on hea". Kui nüüd USA välisministri Rogersi rapordis maa välispoliitika kohta aastatel 1969 ja 1970 selgesõnaliselt konstateeritakse, et vahekorrad Rootsiga on olnud pingelised tingituna viimase hoiakust ning valitsuse avalikust kriitikast Ühendriikide vastu Vietnami taustal, siis jääb mulje, et äsjasel riigipäeva avamisel troonikõne see passus ei avaldanud täit tõde. Ei saa ju nii olla, et näiit. Rootsi arvab oma vahekorrad mõne teise riigiga olevat head, kui samal ajal see riik ise arvab vastupidist.

Käesoleval juhul on tegemist ühe "poolusega" maailma jõubalansis. Kuidas on lugu suhetega teise pooluse, N. Liidu osas? Vähemalt väliselt jääb mulje, et siin on Rootsi palju suurema hoolega püüelnud häid vahekordi ja kui midagi kriitilist on ütelda olnud, siis on seda ilmselt tehtud diplomaatilisi kanaleid pidi, ilma suurt avalikkust informeerimata. Tshehhi invasiooni puhul olu olukord erandlik, siis sundis olukord, kus isegi siinne kommunistlik partei oli kriitiline, välja ka ametliku kriitika, mis aga ei ole kujunenud selliseks aegajalt tagasitulevaks nähteks, nagu USA puhul, kuigi teatavasti Indo-Hiina sõtta on ka N. Liit kõige intensiivsemalt segatud ja tema tankid rulluvad ning tema rakette tulistatakse. Selles sõjas on nimelt valitud pool, keda ideeliselt ja poliitiliselt toetatakse — ka majanduslikult (piiratud humaansete eesmärkidega). Suurimaks poliitiliseks toeks oli Põhja Vietnami tunnustamine, samal ajal kui Lõuna-Vietnamist demonstratiivselt ära kutsuti saadik.

Kuna Ühendriigid on ette võtnud selle viimase, kommunistliku poole poolt veel äraneelamata Indo-Hiina osa kaitsmise (teatavasti aga kaitsmata kommunistide poolt äraneelatud Ida-Euroopa rahvaid) vabaduse ja õiguse nimel, siis on selge, et Valge Maja vaatleb Rootsi hoiakut kui käeandmist kommunistlikele maadele, s.o. mitte ainult ametlikult söda pidavale Põhja-Vietnamile, vaid samal ajal ka viimase söda finantseerivatele N. Liidule ja Pekingi-Hiinale. Mis äraseletatult ongi "pingelised vahekorrad", mida 116-leheküljelises rapordis vägagi tagasihoidlikult märgitakse ainult 19 real, et mitte kuidagi asja üledimensioneerida. Asub ju Rootsi siiski suurpoliitika perifeerias.

Kuid väljendus "pingeline" on siiski küllalt tähendusrikas nendele, kes elavad Rootsis ja jagavad selle maa neutraliteedipoliitikat eeskätt suurvõimude vahel. Ühenduses diskussioonidega Euroopa ühisturu EEC ümber, on neutraliteeti rõhutatud erilise tugevusega kui peapõhjust, miks Rootsi on sunnitud loovutama oma esmajärgulisi majanduslikke huve. Teiselt poolt ütles silmapaistev EEC tegelane, Hollandi välisminister Luns ühes intervjuus mitte väga kaua tagasi teatava irooniaga, et "ainult rootslased ise usuvad oma neutraalsusse", viidates sellele, et välismaailmal on raske mõista vahekordade pingeliseks ajamist ühe suurriigiga maailma jõutasakaalus. Vastuseks sellele ja muudele sellelaadilistele süüdistustele on olnud peaminister Palme kinnitus, et "meie ise sisustame oma neutraliteeti". See on kahtlemata märksa teistsugune seisukoht kui on näiteks vanimal neutraalsel riigil Shveitsil ja ka uuemal neutraalsel maal Austrial, kus muidugi arvustatakse ajakirjanduses nii ida kui lääänt, ent kus valitsused hoiduvad teravatest seisukohavõttudest.

Muidugi on siiski oluline, et välismaa respekteeriks ühe maa neutraalsust. Sama oluline, kui et ühe maa head vahekorrad teisega oleksid vastastikused. Paraku on Rootsis USA-d kritiseerivatel aktsioonidel ning seisukohaavaldustel tugev side sisepoliitikaga. Kuna need sisepoliitilised tegurid peale ei suru kriitikat ida suunas ka siis, kui selleks rohkem kui tõsist põhjust oleks, siis ongi vähemalt väliselt neutraalsus saanud vormi, kus ühes suunas on vahekord "pingeline", teises suunas aga mitte. Kuid tasakaalu jaluleseadmine tohiks olla tõeliseks neutraliteedihuviks. Ka nüüd, kus küsimuses on neutraliteedi tõttu teiste vormide otsimine EEC-ga kaubitsemiseks.

KLA

Koolimure

Raadio Familjespegelnis jutustas üks soome tööline oma hädadest Rootsis, millede hulgas oli ka laste koolimure. Ta leidis, et kui ta tahakski koju tagasi pöörduda seal paranenud majanduscludes, siis on see väimatu laste pärast. Need käivad siin Rootsi koolis, kus neil arusaadavalt on keeleraskusi. Kuna aga Rootsi koolis tema kogemustel lastele midagi üles ei anta, siis on tekkinud olukord, kus laste arengu tase ei ole vastav sama klassi tasemele Soomes, kus kolmandas klassis juba kõik õpilased ammu kirjutavad ja loevad. Nad peaksid uuesti algusest peale õppima hakkama — pealegi soome keeles, mis on nende emakeel, mida aga Rootsi koolis ei õpetata.

Siin on üks minoriteedi haridusprobleeme peo peal. Ühtasi aga ka mõtlemapanev küsimus, milline on siis siinne koolitase pärast käiki reforme, kui seda võrrelda näiit. Soomega või teiste naabermaadega.

Muudatus

Peeter Suur otsis "akent" Euroopasse ja sadamaid Läänemere jäävabades randades. Need saavutati siis, kui Baltikum langes hiljem tsaarivõimu alla. Aknad suleti pärast Esimest Maailmasõda uuesti, kui Balti riigid raputasid maha ikke ja kuulutasid välja iseseisvuse. Alles aastal 1939 oli aeg küps akende vägivaldseks avamiseks — kokkuleppel Hitleriga. Kuigi need raudeesriide osana seda funktsiooni ei saanud täita, mida tsaar Peeter oli mõtelnud, kes ju tahtis nende akende kaudu tsivilisatsiooni Venemaale tuua ja kultuurilist ning kaubanduslikku läbikäimist arendada.

Tallinna sadam avati mitte väga kaua tagasi kauhaliiklusele ja veel hiljem reisiliiklusele suvesesoonil (Tallinn-Helsingi turismiliin), märgina, et Moskva tunneb end nüüd oma akende täisperemehena ega karda enam eestlaste ja lätlaste mässumeelsust. Sadam ise allub otseselt Moskvale ja partei programmis seisab selle sadama väljaarendamine (ilmselt nii kauba- kui sõjasadamana).

Kaupade osas on see vajalik, kuna lääs embargo kaotamisega on üha rohkem hakanud müüma kaupu kommunistlikule maailmale. Nende ostmiseks on aga vaja välisvaluutat. Nii on nüüd toimumas veel üks muudatus N. Vene "raudkardina-poliitikas": suvel avatakse Helsingi-Tallinna "napsiliini" eeskujul ka Stockholmi-Tallinna "napsiliin" samadel tingimustel,s.t. et reisijad peavad ööbima laevas ja saavad sooritada vaid Inturisti poolt korraldatud ringreise. Kuna tegemist on nädalalõpu reisidega, siis on KGB järelvalveprobleemid suhteliselt väikesed — reisijad on Tallinna sadamas vaid umbes 24 tundi, selle sees öö. Kes laeval leiduvad, seda saab KGB kontrollida reisijate nimestike kaudu. Ja on loomulik, et need reisijad nende tundide kestel on ka KGB võimusfääris. Kes ilmselt on ikka veel liinil, et sedaliiki "akna avamine" Baltikumis toob okupatsioonile rohkem kasu kui kahju. Selle vastu ei ole mingeid märke näha, et eestlaste, lätlaste ja leedulaste reisimist samal viisil läände kergendatakse. Laev viib Stockholmi tagasi oma reisiseltskonna, küsimusse ei tule Tallinnast uute reisijate pealevõtmine...

VÄLISKOMMENTAAR

OPERATSIOONI JÄRELKAJA

Lõuna-Vietnami vägede poolt ameerika õhujõudude toetusel ettevõetud operatsioon kurikuulsa Ho Tshi Minh-nimelise sõjatee läbilõikamiseks Laoses kestis ainult kuus nädalat, kuigi kavakohaselt pidi selleks kuluma vähemalt kakskteist nädalat. Põhjuseks operatsiooni enneaegsel katkestamisel oli tõsiasi, et Põhja-Vietnamil oli korda läinud oma tähtsa sõjatee kaitseks kohale tuua palju rohkem vägesid kui seda oli usutud. Pealegi olid põhjavietnamlaste väekoondised nüüd juba varustatud rikkalikult nii moodsate õhukaitse ja tankitõjre relvadega kui Kõige uuemate soomusmasinatega, mis kõik olid nõukogude vene päritoluga. Nõnda juhtus, et lõunavietnamlaste operatsioon põrkus lõpuks vastase kahekordsele ülekaalule, mis ennast varsti maksma pani. Lõunavietnamlased kaotasid operatsiooni kestel üle kolme tuhande mehe langenuina ja peaaegu kuus tuhat haavatuina.

Laose operatsioon tuli lähemalt kõne alla president Nixoni jutuajamisel ameerika televisiooni kommentaatori Howard Smith'iga 22. märtsil. Smith märkis, et andmed operatsiooni möjust kommunistlikule liiklemisele Ho Tshi Minhi sõjateel on olnud lahkuminevad. Nixon on hinnanud liiklemise vähendamist 55 protsendile, väejuhatus Saigonis aga kõigeleb ainult 20 protsendist. President seletas, et lahkuminek on ainult näiline, kuna ühel juhul on tegemist ruumiga põhja pool operatsiooni Tshepone ümbruses, teisel aga sellest lõuna pool,s.o. Kambodzha suunas. Viimase osas on pealegi selgunud, et kommunistlik järelvedu sinna on koguni vähenenud 75 protsendi võrra.

Edasi tuli kõne alla küsimus, kas operatsiooni lugeda võiduks või kaotuseks. President Nixon arvas, et selle operatsiooni puhul ei ole õige kasutada traditsioonilist mõõdupuud, kuna eesmärgiks polnud territooriumi võitmine, vaid ainult ühenduteede katkestamine. Sellega on lõunavietnamlased kuue nädala jooksul ka toime tulnud, olgugi erakorraliselt rasketes tingimustes. See pidi presidendi arvates tähendama, et ameerika vägede tagasitõmbamine võib jatkuda, riisiko selle läbiviimisel on vähenenud ja lõunavietnamlaste eneseksitse võime on kasvanud. Mis puutub teadetesse nende paanilise põgenemise kohta Laosest, siis on see ilmselt liialdatud. Lõuna-Vietnami 22 pataljonist on ameerika väejuhatuse andmetel 18 ilmutanud väga kõrget võitlusmoraali, mis tähendab rõhuvat enamust, võrreldes ülejäänud 4 pataljoniga.

Aga kuidas on lugu sõja lõpetamisega Kagu-Aasias üldse? Televisiooni kommentaator Smith märkis, et käesoleval sajandil pole ameeriklased ise vallandanud ühtki sõda. Seda on ikka teinud teised võimud, hõlmates huvisid, millele ameeriklased on olnud sunnitud vastama. Kas edaspidi on võimalik niisugust arengut vältida? President vastas, et küsimus on õigustatud, sest teised võimud on ikka olnud need, kes vallandasid mõlemad maailmasõjad,hiljem Korea sõja ja viimati sõja Vietnamis. Nixon rõhutas, et kui nüüd sõda Vietnamis lõpeb viisil, mida võib pidada ameerika kaotuseks või võiduks neile, kes agressiooni alustanud on, või teenib julgustusena kõvakäelise joone pooldajaile kommunistlikus maailmas üldse, siis võtavad nad uuesti midagi samasugust ette. Ja kui nad ründavad kedagi Ühendriikide liitlastest, nagu näiteks Filipiinid ja Siiam, siis tõmmatakse USA kaasa.

Just seepärast peab sõda Vietnamis lõppema viisil, mis oleks tasuv kommunistlikule agressioonile, ütles president Nixon lõpuks. See on oluline ka selleks puhuks, kui me püüame vältida uut sõda. Kaugemas perspektiivis peaks mööduandev olema, et Ühendriikide ja Nõukogude Liidu tuumrelvade võime on saavutanud seisundi, kus kummagi suurriigi juhtide hulgas ei peaks leiduma kedagi, kes otsustab teisele võimule kallale tungida ja sellega ühtlasi surmata 70 miljonit oma inimest. Selles seisab suur heidutus. Mis väiksematesse sõdadesse puutub, nagu praegu Vietnamis, siis peavad ühendriigid oma kohustustest kinni, nagu kõikjal mujal, kuid kandes ühtlasi vajalikku hoolt teiste eest nõnda, et nad suudavad ennast ise kaitsta. See on tee, mis peaks võimaldama Ühendriikidele vältida uut sõda.

A.K.

Uppsalas huviküllane soome kirjandusõhtu

Uppsala Eesti Skandisõprade Seltsi kirjandusõpiring lõpetas ka oma seekordse hooaja aastate jooksul traditsiooniks kujunenud avaliku kirjandusõhtuga 28. märtsil Eesti Kodus. Ilusaks kombeks on olnud sel puhul kutsuda külalisliktoreid. Sel korral esines Uppsala ülikooli dots. Sakari Vapaasalu Soome kirjandusest valitud tähelepanuväärse suurteosega , milleks osutus Aleksis Kivi "Seitse venda".

Kirjaniku elulookirjeldusele ning loomustusele järgnes "Seitsme venna" analüüs sisust ja stiilist. Ettekannet täiendasid kohalikud jõud, proua Valve Nõu, härrad Johannes Lindvere ja Kaarel Vahtras ja Uppsala Eesti Üliõpilaskonna esimees Johannes Raag, kandes ette illustratsioonidena üksikuid väljavalitud episoode nii stiili kui ka sisu osas.

Dots. S. Vapaasalu, kes on suur eestlaste sõber, on juba varem esinenud ettekandega Soome lüürikast sama kirjandusringi korraldusel ning publik on suhtunud soojalt tema asjatundlikkudesse ja hingestatud ettekannetesse. Seitsi esimees, proua M. Aamisepp tänas niihästi lektorit kui ka ettelugejaid lillede üleandmisega kuna h r. Lindvere kinkis dots. dots. Vapaasalule õpiringi poolt soome laualipu. Seepeale dotsent teatas, et tal eesti laualipp on juba olemas. Seda teadet kviteeriti spontaanse aplausiga.

Eri tänu ütles pr. Aamisepp veel, koos sümboolse roosiga, kirjandusringi juhile hr. J. Lindverele, kes juba kaheksa hooaega on töötanud ustavalt sama õpiringiga ja osavõtjate huvi pole veel näidanud kahanemise tendentsi. Arvukale publikule serveeriti Seltsi tublide perenaiste poolt kohvi omaküpsetatud saiade ja kookidega. Kokkutulekule soomepärase "höngu" saavutamiseks ei puudunud laual Soome lipp ning saal oli dekoreeritud kunstipäraste Soome vaadetega. Ka "õuefotograafid" olid agarad "välgutamistega". Pärast ametliku osa lõppu mõttevahetuse korras meenutati veel elamusterikkaid reisusid Soome, eriti Aleksis Kivi muuseumi külastamist kui ka hõimusidemeid üldse.

Kirjandussõber.

Eluaegne sunnitöö lt. Calleyle

NEW YORK — Ameerika armeeleitnant William Calley mõiesteti sõjaväekohtu poolt eluks ajaks vangi. Teda süüdistati 22 eraisiku mahalaskmises Lõuna-Vietnami külas Song My (ka My Lai või Pinkville).

Kuuest ohvitserist koosnev žhürii leidis leitnandi olevat süüdi ettekavatsetud mõrvas. Calley süüasjas oli tegelikult valida ainuüksi kaht karistust: surmaotsust või eluagset sunnitööd. Katiseadvokaat Latimer märkis, et edasikaebused toimuvad kas-või ülemkohtusse välja. Praktiliselt tähendab sõjaväekohtu otsus seda, et leitnandile võidakse armu anda kümne aasta pärast.

Õpetajad Oslosse

Rahvusvahelise õpetajate keskorganisatsiooni IFTA aastakongress toimub eeloleval suvel 26.-29.juulini Oslos. Eesti Õpetajate Keskühingul, kes kuulub IFTA-sse täisõigusliku liikmena, on võimalik nimetatud aastakongressile saata oma esindajaid ja vaatlejaid.

Eesti Õpetajate Keskühingu juhatuse soov on, et eesti õpetajaid oleks sellel kongressil suuremal arvul.Mida rohkem meid kohal on, seda parem! EFTA kongress toimus viimati Oslos 1954.a. suvel ja sellest võttis osa meie esindajaid isegi Inglismaalt.

Osavõtust palutakse teatada hiljemalt 20. aprilliks aadressil: Estniska Skolan, Brunnsgatan 11, 111 38 Stockholm.

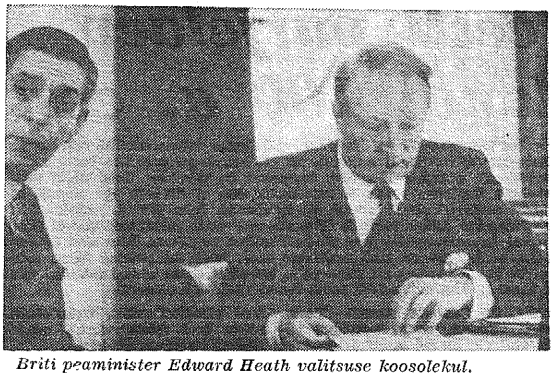
EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
sissekäik Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320,
103 26 Stockholm 16
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00
—0, Eesti Päevaleht Förlags AB, Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 129:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 45:-
Kuu ..... kr. 12:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Briti peaminister Edward Heath valitsuse koosolekul.

Heath muudab Briti kurssi "Inglased on jäänud laisaks"

(VE) — Tänapäeva demokraatlikes riikides streigivad mõnikord ka riigiteenijad ja tavaliselt tuleb valitsus streikijate nõudmistele vähemalt poole tee peale vastu. Erinev on aga ollukord Inglismaal, kus konservatiivide valitsuse peaminister Edward Heath on kujunenud range hoiakuga peategelaseks Inglismaa draamas ja tugevaks vastaseks varem nii kõikvõimsaile ametiühinguile. Heath üttes oma kõnes möödunud aasta lõpus: "Inglismaa ei saavutanud oma suurust mitte valitsusele nõjatamise, vaid vabadusega. See oli isiklik vastutustunne ja algatusvõime, mis tegid omal ajal selle väikese saare domineerivaks jõuks kogu maailmas". Seda põhimõtet propageeris Heath oma valimiskampaanias ja on püüdnud kompromissitult seda rakendada möödunud suvest peale, millal konservatiivid üllatuslikult jälle Inglismaal võimule valiti.

Harald Macmillan, konservatiivide peaminister kuuekümnendatel aastatel, oli peaaegu vastandtüüp Heathile. Macmillan säilitas heaoluriigi põhimõtted, ajas keskteepoliitikat ning püüdis kõigiga hästi läbi saada. USA president Nixon on oma sisepoliitikas umbes samasuguse pragmatist.

Heathile aga meeldib võidelda oma põhimõtete eest ja peaaegu kõik, mida ta nüüd rakendab, tekitab poleemikat: kergem maksukoormus kõrgemale ning keskmisele klassile, ametiühingute seadmine legaalselt valitsuse kontrolli alla, kindel vastuseis kõrgetele palganõudmistele ja profiiti annud varem riigistatud ettevõtete müümine eraettevõtlusele.

Rolls Royce'i afäär näitas hiljuti kujukalt kui kaugele on Heath võimeline minema. Firma sattus teatavasti raskustesse mootorite valmistamisel USA Lockheed'i "õhubussidele" ja läks valitsuselt majandusliku abi paluma.

Võib kindel olla, et Heathi eelkäija, tööerakondlik peaminister Harold Wilson oleks selle palve rahuldanud, et mitte pahandada sümbolite austajaid, ametiühinguid, aktsionäre ja isegi president Nixonit. Heath aga ütles kategooriliselt "ei" ja lasi Rolls Royce'il pankrotti minna. Hiljem põhjendas ta oma kõnes: "Liiga kaua on juba meie jõukus olnud rajatud illusioonile. Inglismaa vajab praegu tugevaid närve ja resoluutsust. Sellise olukorra loominge ongi valitsuse ülesandeks."

Kui tavaliselt on nii, et oponeerivad poliitikud võitlevad omavahel küll parlamendis, kuid saavad eraelus päris hästi läbi, siis Heath ei pea Wilsonist ka inimesena kuigi palju lugu, ega püüagi seda varjata. Heath peab Wilsonit kompromissitajaks ja meheks kindlate põhimõtteteta. Heath sai konservatiivide partei juhiks 1965.a. juulis, millal Sir Alec Douglas-Home tagasi astus. Heathi valiku põhjuseks oli toolord eeldus, et ta kujuneb umbes Wilsoni taoliseks tehnokraadiks ja saab tööerakonna juhi vastu võidelda ta enese relvadega.

Opositsioonijuhina oli aga Heath kahvatu kuju. Ta vihkas seda tööd, kuna pundus see, mida ta kõige rohkem igatses — võim.

Heath on võrdlemisi tagasihoidliku iseloomuga mees, kes ei pääse tavalisele inimesele lähedale vastandina Wilsonile ning Macmillanile. Ta juhatab amatöörkoore nagu tegi ka meie kadunud Londoni saadik August Torma, mängib klaverit ja orelit, ning käib tihti kontsertidel. Kui talt ühes televisiooniintervjuus küsiti, millised heliplaadid ta võtaks kaasa üksikule saarele, valis peaminister Bruckneri ja Mahleri sümfooniad, Beethoveni "Missa Solemnise" ja Bachi orelipalad. See oli väga huvitav valik. Heathi peeti kuivaks ja külmaks kalkulaatoriks, kuid Bruckner ja Mahler on mõlemad muusikamaailmas suurimate romantikute hulgas. Ilmselt ei ole ta isikupära aga sugugi nii kergesti defineeritav.

54-aastane Heath on poissmees ja inglise avalikkus on nii nagu ameeriklasedki võrdlemisi umbusklik vallalise peaministri suhtes.

Vahetevahel on Heathi piidistatud ajalehereporterite poolt mõne bikinis näitsikuga oma jahi pardal — Heath on innukas purjesportlane — kuid ilmselt ei ole tal ühegi naisega intiimsemat vahekorda. Heathi armaksust vabastatud ja pääse maakuulunud poliitikale ja lähedalseisvad isikud arvavad, et ta ei kavatse kunagi abielluda.

Heath sündis Broadstairsi nimelises väikelinnas, Kenti maakonnas. Ta isa oli puusepp ja ema majateenija. Hoolsa õpilasena sai ta aga õppemaksust vabastatud ja pääses maakondliku haridusosakonna laenu abil ka Oxfordi ülikooli, kus ta esmakordselt hakkas tegelema poliitikaga. Noor Heath oli põhiliselt konservatiiv, kuid Chamberlaini ja tema Müncheni poliitika vastane. Ta käis kodusõja ajal vabariiklikus Hispaanias ja ei sallinud Francot.

Teises maailmasõjas oli ta kahurväepatarei ülem ja võitles oma üksusega tee läbi Saksamaa, lõpetades sõja kolonelleitnandi auastmes.

Sõja lõpu järele oli ta riigiametnikuks ja "Church Times" kirjasaatjaks. 1950. a. pääses Heath esmakordselt parlamenti, lüües oma tööerakondlasest oponenti 133 häälega.

Inglise konservatiivide partei võib olla viimasel ajal küll tunduvalt demokratiseerunud ja see tõmbab ligi rohkesti töölis- ning keskklassi hääli, kuid selle parlamendiliikmed kuuluvad siiski valdavas enamuses kõrgemasse ühiskondlikku kihti. Alamkojas võib kohalikke või töölisklassi aktsente kuulda vaid tööerakonna pinkidel, kuna konservatiividest on suur osa õppinud Etonis ja omab varandust ja aadlitiitleid. Ka Heath on omandanud aastate jooksul kõrgema klassi aktsendi, kuid poliitilised pilkeajakirjad meenutavad praegugi veel mõnikord ta töölisklassi päritolu. Samal ajal aga kui Wilson joob õlut, eelistab Heath claret'it ja vahuveini, ning korraldab koduseid lõunasööke valitud sõprade ringile, kus esinevad kuulsad muusikaansamblid. Parlamendis on ta opositsioonile vastates sageli sarkastiline ja ülbe, kaldudes paljude arvates selles suhtes liialdustesse.

Heathi resoluutsus ei ole kuskil nii selgesti ilmnenud kui võitluses ametiühingutega. Suurelks katseks oli siin enne möödunud aasta jõulupühi puhkenud elektrijaamade teenistujate töötüli. Töölised nõudsid 30 protsenti palka juurde, kuid juhtkond pakkus ainult 10 prots. Tavaliseks Nixon.

protseduuriks oli varem Inglismaal sellistel puhkudel olnud mõne valitsuse ministri vaheleastumine ja kompromissi tegemine, mis täitis suure osa tööliste nõudmisest.

Seekord aga ei mõtelnudki valitsus vahele astuda. Ametiühingud kuulutasid välja tööaeglustuse streigi ja tekitasid voolukatkestused. Need ei häirinud aga valitsust, vaid rahvast, kelle sümpaatia kaldus resoluutse Heathi poolele ja ametiühingud lõpetasid juba nädala pärast streigi. Heathi võitlus inflatsiooni vastu on tekitanud palju poleemikat.

Ta seisab kategooriliselt vastu valitsuse poolt rakendatavale palgakontrollile, millega tööerakond katsetas. Ta peab seda liiga suureks vahelesegamiseks ja indiviidi õiguste kitsendamiseks. Selle asemel püüab ta riigiteenistuses palganõudmisi nii minimaalses ulatuses rahuldada kui võimalik, lootes, et ka erasektor järgneb sellele eeskujule. Ja mis veelgi mõjuvam — kui mõni erafirmadest maksab tasusid, mis ei ole seetõttu majanduslikesse raskustesse, ei ole valitsuselt mingit abi oodata. Heath väidab kahtlemata täiesti õieti, et inglane on läinud lodevaks ja laisaks, mida näitab toodangujõudluse võrdlemine teiste Euroopa riikide produktsiooniga. Inglismaa oli kunagi sel alal esirinnas, kuid hakkab nüüd jääma viimaste hulka.

Brezhnev nõuab Nõuk. Liidu röövvallutuste tunnustamist...

MOSKVA — Kremlis alanud parteikongressi avaistungil pidas N. Liidu partei-führer Brezhnev kuue tunni pikkuse maratonkõne. Välispoliitilises osas käsitleti tavakohaselt "rahu" igas võimalikus variandis, kuid ikka venelaste tingimustel, eeldusel muidugi, et N. Liidu röövvallutused jääksid püsima. Brezhnev andis mõista, et uus-stalinism polevat aktuaalne, kuid ta rõhutas, et partei on jõudnud otsusele, et "hrushtshovlikku" poriloopimist endisele hirmuvalitsejale ei saa enam esineda.

Edasi ennustas parteijuht suurpuhastust Sovjeti komparteis, kuhu praegu kuulub umbes 14 miljoni inimest. Viimati toimus parteipiletite vahetus 17 aastat tagasi. Nüüd nas Brezhnev, et vastavate dokumentide vahetus tuleb uuesti päevakorrale nii, et parteid esiteks tugevdatakse ja teiseks efektiviseeritakse liikmete aktiivsust ja distsipliini.

Brezhnevi arusaamise järgi tuleks edaspidi pidada parteikongresse iga viie aasta järgi, mitte nagu nüüd teoreetiliselt iga neljas aasta. Seega langeksid kongressid kokku ka viisaastakutega.

Muidugi lubas Brezhnev oma kõnes "paradiislikke" hüvisid kõikidele sovjeti-kodanikele. Näieks kõrgemaid palkasid, rohkem lasteabiraha, suuremat pensioni ja rohkem tarbekaupu.

Välispoliitilises osas domineeris igati sõna "rahu". Sõjakolle Indo-Hiinas peab saama likvideeritud, samuti tuleb elimineerida akuutne sõjaoht Lähis-Idas. Mispeale Vahemerest peab saama "rahu meri".

Kogu maailm peab lõplikult tunnustama ja aktsepteerima pärastsõjaaegseid piire Euroopas ning garanteerima vastava julgeolekukonverentsi kokkukutsumist. Ühtaegu tuleks likvideerida nii Varssavipakt kui ka Nato.

Venelastel endil polevat mingisuguseid territoriaalsed nõudmisi kellegi suhtes, kedagi ei kavatseta ähvardada ega kellegile ei taheta kallale tungida. Brezhnev nõudis, et täide tuleksid viia ka UNO poolt vastuvõetud otsused, mis näevad ette tänapäeval veel järgiolevate koloniaalvõimude likvideerimist. N Liitu kui kolonisaalvõimu vene parteijuht muidugi ei nimetanud.

Kuid ta puudutas möödaminnes vene sissetungi Tshehhisse ja mainis, et tol ajal olevat Prahas teguteenud Venelastel endil polevat mingisuguseid territoriaalsed nõudmisi kellegi suhtes, kedagi ei kavatseta ähvardada ega kellegile ei taheta kallale tungida. Brezhnev nõudis, et täide tuleksid viia ka UNO poolt vastuvõetud otsused, mis näevad ette tänapäeval veel järgiolevate koloniaalvõimude likvideerimist. N Liitu kui kolonisaalvõimu vene parteijuht muidugi ei nimetanud.

Kuid ta puudutas möödaminnes vene sissetungi Tshehhisse ja mainis, et tol ajal olevat Prahas teguteenud antisotsialistlikud jõud, keda dirigeerinud välismaalt kontrrevolutsionäärid. Kõige selle taustal otsustanud V-pakti riigid pakkuda tshehhidele oma vennalikku abi selleks, et kaitsta sotsialismi. "Meie rahvusvaheliseks kohuseks oli säilitada rahu sotsialismi-leeris ja ühtlasi ka Euroopas", nentis Brezhnev.

Brezhnevi suure "rahuarmastuse" raami kuulus ka ettepanek, mille kohaselt tulevat sõlmida leping, mis keelustab globaalses ulatuses tuumarelvade, keemiliste ja bakterioloogiliste relvade kastuamise. Ka tulevat loobuda igasugustest tuumarelvakatsetustest ning luua igasse maailma kanti tuumarelvavabu tsoone. Oleks soovitav ka mailmakonverents, kus arutatakse totaalset desarmeerimist, edasi tuleks vähendada sõjalisi jõude piirkondades, kus kokkupõrkevõimalused on eriti suured — näiteks Kesk-Euroopas, ja peaks ette võtma menetlusi, mis vähendaksid söda "õnnetuse läbi".

Seepeale möistis Brezhnev teravalt hukka USA poliitika Indo-Hiinas ja lubas kõike võimalikku vene abi Põhja-Vietnamile ja niinimetatud "vabastusliikumistele" selles piirkonnas. Samuti konstateeris ta, et viimasel ajal on USA hoiak Sovjeti suhtes muutnud negatiivsemaks, eriti asjades, mis tähendavad palju N. Liidu huvidele.

Moskva-Bonni antivägivalla-leping loovat Euroopas uusi võimalusi konstruktiivseks koostööks. Ähvardavat toonil Bonni aadressil aga märkis Brezhnev, et kui lepingu ratifitseerimisega viivitatakse, tekitab see uue usalduskriisi kogu Lääne-Saksa poliitika suhtes, halvendab poliitilist kliimat Euroopas ning suurendab rahvusvahelist pinget.

Brezhnev polnud eriti rahul ka Kommunistliku Hiinaga, kuigi ta neutis, et viimase 18 kuu jooksul olevat Kremli initsiatiivil suhteid veidi parandatud. Teosammul arenevat ka piiriläbirääkimised Pekingiga. "Kuid N. Liit ei loovuta kunagi oma rahuvuslikke huvisid", toonitas Brezhnev ja andis mõista, et kommunistlik maailmaliikumise tsentrumiks pere ka edaspidi olema Moskva.

Brezhnev pidas oma mammutkõne Kremli kongressipalees, kuhu oli kogunenud 4973 vene delegaati ja mõisliselt esindajaid teiste riikide kommunistlikud parteidest. Kommunistliku Hiina ja Albaania jaoks reserveeritud kohad olid tühjad.

Kuningafondi stipendium

Kuningafond on prof. Armin Tuulsele määranud uurimisstipendiumi teose "Gooti kunst Põhjalas" koostamiseks ja väljaandmiseks.

- **Stockholmis abiellusid Edvard Kvellsten ja Helle Wunderlich.**
- **Stockholmis tähistas oma 50-aastast sünnipäeva pr. Lena Reidak.**

EESTI BAPTISTI KESKKOONDISE VAIMULIK KONVERENTS EESTLASTELE

Borås, Blåbandi saalis, Stjärnsköldsgatan 5, Ülestõusmise pühadel. 10. aprillist kuni 12. aprillini 1971

Pühadelaupäeval, 10. apr. kell 18 tervituskoosolek.
Esimesel pühal, 11. apr. kell 9 palvekoosolek, kell 10 jumalateenistus koos Kristuse surma mälestamisega. Kell 18 jumalateenistus. Teisel pühal kell 9 palvekoosolek, kell 10 jumalateenistus, kell 13 konverentsi tegevkoosolek ja kell 18 lahkumis-jumalateenistus. Paljud külalis-jutlustajad. Soololaule. **Erilise külalisena Kaljo Raid Torontost.** Konverentsile sõitjaid palutakse kui võimalik teatada oma osavõtust aadressil: H. Ahlberg, **Lindormsgatan 27, 502 37 Borås.**

KÕIK TERETULEMAST!

VAIMULIK KONVERENTS

Ülestõusmise pühade ajal Stockholmi Eesti Nelipühi Kirikus, Brävallagatan 11.
Pühade laupäeval 10/4 kl. 17.00 avakoosolek.
I. Pühal 11/4 kl. 10.00 pühapäevakool. Kell 11.00 ja kell 16.00 jumalateenistused.
II. Pühal 12/4 kell 11.00 lõppkoosolek.
Konverentsil kõnelevad külalised ja kohapealsed.
Soolo-, duett- ja triolaule. Göteborgi ja Stockholmi koor.

Kõik olete südamest teretulnud!

Kultuuri auhinnaks 7500 kr.

TORONTO (EPL) — Möödunud aastal Torontos ellukutsutud Eesti Kultuurikogu Kanadas pidas oma esimese aasta-üldkoosoleku, kus esitatud aruandest selgus, et Kultuurikogu on omal esimeseltegevusaastal elavat kultuurilist tööd Teinud. Suuremateks üritusteks olid l.a. detsembris toimunud mitmekülgse sisuga Eesti Raamatu Aupäev ja tänavu talvel Kultuuriauhindade väljaandmine kahele kultuuriloojale ja kahele organisatsioonile, kokku 1 000 dollari väärtuses.

Üldkoosoleku poolt vastu võetud 1971/72.a. tegevuseraamide son ette nähtud suurema üritusens 30. oktoobril toimub eesti keelepäev, mille pealektoriks on kutsutud dr. Ilse Lehiste USA-st, kehakultuuri-päev rahvatantsude ja võimlemise demonstratsioonidega, Eesti Raamatu Aupäev eelmise aasta eeskujul ja mitmesuguseid muid kultuurilisi üritusi, loengute, näituste jne. kujul. Muuhulgas on kavandatud ka USA ja Kanada kujutavakunsti ühisnäitus, milliseks eeltöid teeb kunstnik Abel Lee.

Senine esimees Harry Pärkma valiti koosolejate poolt ühel häälel tagasi kuna uus EKK juhatus kujunes järgmise koosseisuga: prof. O. Träss, V. Hubel, F. Koop, Abel Lee, Roman Toi, Jaan Olvet, Stella Kerson. Ene Runge, Endel Loo, Ellen Martens, Karl Rosen ja Elmar Silm. Kolm viimast on uued juhatusliikmed, kes valiti EKK juhatusse mitte enam kandideerinud Karl Eerme, Hannes OJA JA Ilmar Külveti asemele.

1972. a. Kultuurifondi üldsummaks võttis üldkoosolek eelarvesse senise 1.000 dollari asemel 1.500.- (7500 krooni).

J. Kalpus in memoriam

Uus-Meremaal suri 20. jaanuaril südameataki tagajärjel kaugesõidukapten Johannes Kalpus.

Ta oli sündinud Pärnus, kus ta juba noorena alustas meresõitu purjelaevadel. Läbi raskete võitluste ja karmide kogemuste, mis on seoses purjelaevades sõitmisega, omandas ta häid oskusi tulevaseks laevajuhi ametiks, millele lisandusid iseloomukindlus ja püüdlikkus. Saatus on mulle võimaluse annud neid kalli sõbra omadusi tundma õppida paljudes kokkupuutumistes.

Alati huumorikas, teravmeelne,sõbralik ja heatahtlik — sellisena püüdis ta raskustest üle saada. Johannes Kalpus oli alati abivalmis oma heade soovitustega ja nõuannetega.

Oleme Sulle tänulikud ja Sinust jäävad meie mõtteis püsima kaunid mälestused. Olid meie meresõitjate peres armastatud sõber ühiste huvidega ja eesmärkidega.

Saatus viis meid kokku Tallinna Merekoolis aastail 1936-37, mille lõpetamisel omasid kaugesõidu kapteni diplomi ja algasid sõitusid kapteninа kaugesõidu laevades. Sõites mitmesugustel eesti laevadel, saavutasid Sa suurt lugupidamist alluva meeskonna poolt, samuti hindasid Sinu teeneid kõrgelt laevaomanikud.

Kogu raske sõja aja sõitsid Sa laevajuhina väljaspool Inglismaad. Sõja lõppedes siirdusid ühe välislaevaga Uus-Meremaale, kuhu jäid alaliseks elama koos oma perekonnaga, jätkates ka seal vetes meresõitu laeva juhtkonnas, kuni siit ilmast lahkumiseni.

Kallis sõber, Sind ei ole enam meie hulgas. Oled jõudnud rahusadamasse, kus kõik mured on lõppenud. Head mälestused Sinust jäävad aga püsima meie mõtteis. Sinu sõbrad ja koolivennad, kes on laialipillatud üle maailma, meenutavad Sind kurbuses. Puhka rahus kallis sõber!

KARL LOOTSMA

J. Villemson

J. Villemson suri USA-s

CHICAGO (EPL) — Chicagos suri ootamatult 23. märtsil omaaegne eesti tuntud kergejõustliklane ja lühimaajooksude rekordide omanik Johannes Villemson 77 a. vanaduses.

Kadunu oli läinud uuendama oma autojuhi luba, milleks tema vanuses nõutakse uut eksamit. Istudes kontrolliva inspektori kõrval auto rooli taga varisenud ta seal ootamatult kokku. Arvatavasti oli tegemist südametakiga, mis lõpetas ta elutee.

J.V. oli lõpetanud Tallinnas kaubanduskooli, mille järele töötas mitmeil teenistuskohtadel. 1920. a. sai temast Eesti spordiliikumise tegelik juht mitmesuguste ametinimetuse all, nagu E. Spordi Liidu asjaajaja, alates 1925, Eesti Spordi Keskliitu Sportbüroo juhataja ja alates 1938 Eesti Spordi Keskliidu peasekeretär. Põgenikuna elas ta kuni 1944 Saksamaal, asus sealt Chicagosse, kus temast sai jälle agar seltskonnategelane.

Sportimisega alustas J. Villemson "düünapoiste" ridades. 1913. oli ta Venemaa meistriks 800 ja 1 500 m jooksudes, 1919 oli tema nimel 5 Vene ja 9Eesti rekordit. Veel 1924, oli tema nimel Eesti rekordid 60 kuni 2 000 m distantsidel. 1 500 m rekord püsis tema nimel ajaga 4.11,0 1917 kuni 1929 ja 100 m jooksu rekord, saavutatud 1914, koguni 21 aastat. 1913 olid tema nimel Eesti rekordid ka kaugushüppes (5.78) ja teivashüppes, kus ta esimese eestlasena ületas 3 m, saavutades tagajärjeks 3.04,5. Ta oli ka kiiruisutamise meister Eestis 1911 kuni 1915.

E.V. algaastail oli ta koos J. Loosmani, A. Kluberg-Kolmpere ja H. TAmmeriga rahvusvahelise kuulusega sportlane. Tolleaegne "nelja musketäri" Euroopa-turnee viis Eesti nime rahvusvahelistele areenidele.

Õpiringide aruanded

Õpiringidel, kes taotlevad riikliku toetust Eesti Komitee kaudu, palutakse õpiringide aruanded esitada Eesti Komiteele hiljemalt 15. aprilliks. Aruanded tulevad saata kahes eksemplaris vastavatel blankettidel, mida saab Eesti Komiteelt (Drottninggatan 85—I, 111 60 Stockholm).

Õpiringide riiklikku toetust on käesolevast tegevusaastast alates tõstetud ja toetust võib saada 30 krooni iga õppetunni eest, s.o. ülimalt 75 protsenti õpiringi juhi töötasust ehk 24 krooni tunni eest (siis tuleb endal juhile maksta 32 kr. tunni eest) ja samuti saab 75 protsenti õppematerjali kulust ehk maksimaalselt 6 krooni tunni kohta.

Õpiringi igast koosolekust osavõtjaid peab olema vähemalt viis, kaasa arvatud juhataja. Osavõtjate vanus peab olema vähemalt 14 aastat, muusika õpiringis võib olla ka nooremaid, kuid mitte üle poole osavõtjate koguarvust. Õpiringi õppekestvus peab olema vähemalt 20 tundi, jaotatult vähemalt 10-nele õppenädalale. Iga kokkutuleku kohta arvestatakse ülimalt 3 õppetundi.

Esimene eesti purjelaev üle Atlandi 100 a. eest

(VE) Eestlased on alati olnud päris kuulsad meresõitjad ja omal ajal äratas rahvusvahelist tähelepanu Ahto Valteri sõit oma ujuva "pähklikoorega" üle Atlandi ookeani. Hiljem suurte põgenemiste keerises olid eestlased silmapaistvad oma "viikingireisidega" peamiselt Rootsist kaugematesse maadesse, kust otsiti suuremat poliitilist kindlusetunnet ja paremaid tingimusi uue elu rajamiseks. See ei tähenda aga sugugi, et ookeanide ületamine purjelaevadega oleks eestlastel ainult uuema aja nähtuseks. Juba 1868. a. kirjutas C.R. Jakobson oma raamatus: "Meie Kaubalaevavägi Lääne meres": "Suurem osa eesti soldatitest saavad ikka veel kroonu laevade peale ja meie noore kaubalaeva-väe peal on eesti soldatitest saavad ikka veel kroonu laevade peale ja meie noore kaubalaeva-väe peal on eesti madrused need, keda ka lätlased kõige rohkem taga otsivad. Kas see siis ime oleks kui see vana eesti mere-vaim, kel nüüd enam midagi takistust teel ei ole, jälle oma peidus hoietud vah'vahvust ja tugevust uuesti mere laenetel hakkas katsuma".

Selle raamatu ilmumise aegadega ühtub ka esimese eesti purjelaeva sõit üle Atlandi. Ehkki laev oli suurem kui Valteri "Ahto", osutusid tolleaegsetes merendusoludes tema retked üle ookeani küllaltki silmapaistvaks.

"Ajalooline Ajakiri" nr. 1, 1936, pajatab esimese eesti ookeanipurjeka sünni ja käekäigu kohta järgmist: "Georg" ehk "George" (mis oli laenimi) oli ehitatud eestlaste poolt Heinastes, viimane oli ka laeva kodusadamaks samuti ta omanikuks oli eestlane Jüri Veide. Meeskonna moodustasid eestlased.

Purjelaeva kapteniks oli eesti merenduse algupäevil kutsega kaptenite nappuse ajal Rootsi kodanik Olof Olsson, kes mõni aasta varemini oli asunud Vana-Pärnusse, abielludes seal 1865. a. eestlasega.

Läinud sajandi keskpaigu ärganud eesti rahva isetegevus oli avaldunud ka Liivi lahe ääres. Laevaehitus oli saanud tõuke 1864.a. Heinastesse ühеklassilise merekooli asutamisega. 1875. a. muudeti kool kolmeklassiliseks. 1867. a. lülitati Vene valitsuse poolt ka merekoolide seadus. Mitmed perekonnad rannikul siirdusid laevandusele. Nende hulgas paistsid silma Heinastes Martin Veide pojad Jüri, Andres ja Otto.

"Georg" ehitati männipuust, mis tammest märksa odavam. Üksikud osad, nagu kaarepuud, olid tammest. Viimast saadi Saare- ja Lätimaalt. Laevakere ehituselt a oli klinker, milline viis varemini sageli esines nüüdisaja kraveeli asemel. Teatavasti klinkeri juures laevakere välisplankude servad haaravad üksteist üle, nagu laudkatusel. Selle vastu kraveelil kere välisplangud järgnevad üksteisele, s.t. asuvad üksteise kõrval.

Taklaselt "Georg" oli kolmemastiti-kuunar. Laeva ninasse olnud tehtud Jüri Veide nägu musta habemega. Kuni tänaseni on säilinud ka "Georgi" ölimaal ,mille joonistas kapten Olsson 1873. a. ning mis asub Tallinnas Meremuuseumis.

Kui laev oli valmis, siis järgnes vettevedamine. Selleks oli tarvis suurearvuliselt töömehi ja hobuseid. Laeva merre laskmiseks korraldati talgud.

Omanik Jüri Veide andis laeva Olssoni juhtimisele, sealjuures lootes paljudes mais juba käinud meretäisaae suremat tenistust,

mehe läbi suuremat teenistust, milleks olid paremad väljavaated kaugeis vetes.

Laeva meeskonnast kahjuks puuduvad teated. Meeskonna moodustasid ümbruskonna ranniku eestlased. Tavaliselt kuulub kolmemastilise kuunari meeskonda ühes kapteniga seitse isikut. "Georgi" logiraamatust ilmneb, et meeskonda kuulusid 1871. a., s. o. järgmise sõidu algul peale Ameerikast tagasitulekut, Rispel, Rehe, Ird, Tents, Hansohn, nimede järgi otsustades igatahes eestlased. Sõidul oli kaasas ka Olssoni naine.

Laeval olnud "ametlikuks" keeleks eesti, inglise ja rootsi keelega põimitud saksa, õigemini alasaksa keel (plattdeutsch), mis tol ajal oli tavaliseks nähteks.

"Kui ühel merekooli õpilasel ka kõnejätkud igast ühest nimetatud keelest (saksa, vene ja inglise keel) selged on, sellel seisab siis jo terve maailm vallali, kus tema töö põld on..." öeldakse ülalosundatud Jakobsoni tõökeses. Seda vähem oli tarvis madrusel.

"Georg" tegi oma esimest teekonda, kadudes mitmeks aastaks kodusadamast Heinastest. Laeva peeti hukkunuks, vähemalt kadunuks ja Veide kahjatses, et oli usaldanud laeva vööra — rootslase kätte. Mingit teadet polnud jõudnud neil rahvusvahelise postinduse algupäevil omanikuni. Kui laev lõppeks jõudis tagasi, pealegi suure rahaga, siis oli kõik jälle korras ja sama kapten jäi edasi laevale. Laev väljus jälle kohe kodumaalt, sest aeg oli suvine — juunikuu — ja meremees kasutabki viimse võimaluseni mere lahtiolekut.

Esimeseks teekonnaks kapten Olsson oli asunud "Georgile" 27. märtsil 1869. a. Sõideti Riiga, kust laadungina võeti peale plankusid Londoni viimiseks. Tol ajal — läinud sajandi teisel poolel — ehitati ookeaniaalseid merekaableid Euroopa ja Ameerika vahel.

"Georgil" oli lootusi Londonis saada kaabli-laadungit Lõuna-Ameerikasse, kuid Heinastes tehtud luugid olid liig väikesed kaablikoorma vastuvõtmiseks.

Avaramad luugid lasti siis teha Hollandis, teostades vastavad ümberehitused. Samuti Olsson sooritas 1870. a. alul Londonis kaugesõidukapteni eksami. Oli ju väike Göteborgis omandatud lähisõidu-kapteni kutsest.

Ja nii läkski reis Londonist Montevideosse, Uruguai vabariigi pealinna kaabli-materjaliga. Kevadel 1870 välja sõidetud Londonist, jõuti pärast kolmekuulist teekonda pärale 9. augustil. Montevideo oli tol ajal 50 000 elanikuga linn. Seal viibis laev mitu kuud, nii et osalt elatigi linnas. Võimalust edasijäämiseks kaablilettevõtte teenistusse ei kasutatud, sest taheti tagasi kodumaale.

21. oktoobril 1870. a. kohta seisab logiraamatus Syd Atlantic, nii et "Georg" sel päeval näiliselt jälle on olnud Atlandi ookeanil, ja seega juba tagasisõidul. 25. novembri kohta juba on öeldud Nord Atlantic, millal laev nähtavasti juba oli läbistanud ekvaatori. 4. märtsil 1871. a. jõuti Belgiasse, Anteverpenisse, ning sealt Hollandisse ja Edela-Prantsusmaale.

Teekonnal Põhja-Prantsusmaa kohal oli kuulda Saksa-Prantsuse sõjategevuse tõttu kahurite laskmist, nagu selgub suulisest traditsioonist. Seekord oli sihtkohaks Bordeaux. Viimases võetud peale veinilaadung, nimelt, nagu logiraamatus seisab, 351,35 tonni.

Siirduti veinivaatidega Loode-Saksamaa sadamalinna Wesermündesse.

Sealt sõideti laeva kodusadama poole, peale võttes ka 60 säilitist liiva ballastina. Juunikuus "Georg" saabus Riiga ja sealt koju.

Ning kuna puhkuseks meremehele oli vaid talv, siirduti pärast mõnepäevalist viibimist kodus jälle pardale; seekord läks sõit Riia kaudu linalaadungiga Dundee'sse Shotimaale.

Esimese eesti laeva sõit üle Atlandi oli lõppenud kõigiti õnnelikult ja tulutoovalt. Varsti tulid juurde veel paljud purjelaevad, ning lõppeks hakkasid ka omanikud ise nendel sõitma laevajuhtidena.

LÄHIST Maailmast

● **Jaapanis on lastud produktsiooni** elektripatareiga töötav kaubaveoauto, mis liigub kolmel rattal ja mille kabiinis on ruumi ainult juhile. Valmistajad väidavad, et selline auto sõidab kuni 40 km tunnikiirusega ja on sobiv ajalehtede, piima ja muude kaupade koju kätte toimetamiseks.

● **Kanadas New Brunswickis teostatud uurimus** näitab, et 60 prots. kõigist keskkooliõpilastest kasutavad narkootilisi aineid. 68 prots. on neid tarvitanud prooviks vähemalt ühel korral, kuid 8 prots. loobusid edasisest tarvitamisest. Ülejäänud 60 prots. kasutavad peamiselt marihuaanat, kuid väiksemal määral ka LSD-d, amfetamiine ja baributraate.

● **Sudani vasakpoolse kallakuga valitsuse peaminister** kindral Jaafar Al Numeiry mainis, et ta kavatseb likvideerida Sudaani kommunistliku partei, mille koosseisu arvestatakse 1 miljoni liikmele.

Peaminister nentis, et ta vallandab kõik riigiametnikuid, kes kuuluvad kommunistliku partei koosseisu, kuna kommunistide esmajärguliseks eesmärgiks on sabotaazhi teostamine ning praeguse rezhiimi öönestamine.

● **Ühendriikide lennuliinide detektiivid on õhupiraatide avastamise** kampaania raamides viimas 16 kuu jooksul areteerinud 273 isikut ning rekvireerinud 67 revolvrit, ühe granaadi, kaks püssi ja 1 500 000 dollari väärtuses narkootiilisi aineid.

Relvade avastamine on toimunud eriliste aparaatide abil, mis on rakendatud reisijate läbiotsimiseks. Ühendriikide lennuliinid on investeerinud viimaste kuude jooksul suuri summasid õhupiraatide avastamiseks ja reisijate julgeoleku kindlustamiseks.

● **New Jersey osariigi linnas Hackensackis toimub kohaliku linnaraamatukogu ruumides Anu-Irja Parmingu kunstinäitus. Anu Parming lõpetas USA-s Upsala kolledzhi kunsti alal ja täiendas end viimati Saksamaal ning Soomes. Ta pöördus äsja tagasi USA-sse, olles m.h. külastanud mõnda aega ka Stockholmi.**

● **Lakewoodis USA-s abiellusid Ekynald Aroksaar ja Salme Ramjalg.**

PUDEMED

■ **METSAKODUS** toimuvad järgmised üritused: 1. ja 2. mail talgud, 8. mail Skaudijuhtide kogu peakoosolek, 15. ja 16. mail maleva nõupäevad ja 29. kuni 31. maini talgud.Nõupäevad algavad 15. mail kell 12 ja lõpevad 16. mail kell 15.

■ **ESINDUSVORM**iiliirietuse kavandamise võistluse tähtpäevaks on 1. mai.

■ **METSAKODU PASS** on uus dokument, mis on tulemas. Sinna märgitakse, millal omanik on Metsakodus käinud, palju tööd teinud jne. Passi omanikud saavad samal ajal ka teatud eriõigused Metsakodus.

■ **METSAÜLIKOOLI** küsimus kerkib maleva nõupäevadel.

■ **500 SPORDISÄRKI** maleva embleemiga on valmimisel.

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

ARVI veste:

GARAAZH ON SÜÜDI

AJALEHEST: Kui auto varastatakse garaazhist, on garaazh süüdi.

— Juhtus sedaviisi, et sain ka mina kord auto-omanikuks, jutustab Ats Köverik. Ei mingi õnne ega sotsiaalabi läbi, vaid puha oma töö ja vaevaga kogutud krooníde eest. Maalapp ja maja oli mul juba varem. Nüüd oli siis järg ka garaazhi käes. On sul auto, olgu siis ka garaazh. paned. Tagusin siis ise garaazhi kokku. Aianurka. Puude ja pöösaste varju. Et poleks nähtav. Tegin ta "mustalt". See tähendag: ilma ehitusameti loata. Kartsin, et ei anta luba, kui seda küsima lähen. Tahtsin ka pääseda paberibürokraatiast. Ametlik asjaajamine oleks selle kaasa toonud. Bürokraatia vihkaja olen ma alati olnud. Sündimisest saadik.

No oli tore tunne, kui garaazh sai katuse ja auto vihma käest selle alla. Sadas parajasti, kui esimest korda sisse sõitsin... Arvasin küll, et garaazh pole nähtav. Aga ära nägid. Nood vargapoisid. Ühel hommikul ei olnud autot enam. Garaazhi uks oli lahti murtud ja mu "pailaps" kadunud nagu tina tuhka. Teadagi, teatasin loost politseile. Seaduse ja korra kaitsja tuli ka peagi kohale. Aga ei olnud temalgi muud ütelda kui: "Auto on lihtsalt ära laenatud." Uuris siis garaazhi ust ja selle lukku ja sai koguni pahaseks, "Garaazh on süüdi," ütles. "Säärase lukuga garaazh ei hoia autot."

Oleks ta ütelnud, et ei pea varast. Aga tema: ei hoia autot! Nagu oleks auto ise plehku pannus. Märkis mõned andmed paberile. Ütles, et asja uurimine pannakse järjekorda ja läks.

Aga juba mõne päeva pärast sain teate. Auto on leitud. Seal kuski põhjas. Vastu puud kõlbmatuks sõidetud. Süüdlased on tabamata. Ja tabamata nad jäidki. Ning mina autost ilma. Olen sin võinud ja osta uue. Kindlustussumma sain kätte. Aga ma ei ostnud. Ega ostagi enam. Jäägu ainult teadmine, et olin kord auto-omanik. Teadmine enesele ja teadmine teistele. Sellest jätkub.

Siis lugesin lehest, et kui auto varastatakse garaazhist, on garaazh süüdi. Seda oli mulle ka politseinik ütelnud. Aeg areneb aina humaansuse suunas, mõtlesin. Varast ei ole enam. On laenaja. Laenajat pole põhjust süüdistada. Aga garaazhi võib süüdistada. Tema ei hakka vastu. Ei protesteeri.

Aga süüdlast peab siiski karistama. Seda nõuab seadus. Seda on seadus alati nõudnud. Tuleb, tähendab, garaazhi karistada . Keegi oleks nagu ässitanud: "Karista teda! Mõista ise kohut!" See karistamise mõte hakkas mind lausa sundima. Võin ju teda karistada, ütlesin iseendale. Täidan sümboolselt seaduse nõude. Ja mul ei ole teda enam vaja. Ning "mustalt" pealegi ehitatud. Ei, ma ei hakka teda lammutama. Ma põletan ta, otsustasin.

Kui endises hobustekoplis tehti lihavõtte-tuld, nagu see siin maal kombeks on, siis panin ka mina garaazhile tule otsa. Et see polnud õige lihavõtte-tuli, seda teadis kohalik tuletõrje. Tuli kustutama. Aga siis polnud enam midagi kustutada. "Süüdlane" oli juba süteks ja tuhaks karistatud. Tuli siis hiljem ka politseinik. Tahtis teada, kuidas garaazhis tuli tekkis. "Ise süütasin", ütlesin. **"Süütasin süüdlase põlema."** Tuletasin talle meelde ta oma sõnu ja ka ajalehesõnumit. Olin ausameelne, nagu olen, tlesin ka, et hoone oli "mustalt" ehitatud. On hea, et tast ei jää jälgegi järel. Ta koostas protokolli. Pani kõik kirja, mis ütlesin...

Nüüd sa muidugi küsid: mis edasi saab? — Ma ootan nüüd kohut. Ja karistust garaazhi põletamise ja ka ehitamise eest. Mis mul, vanal mehel, muud oodata on. Kui oleksin noor, noh, siis — siis läheks hoopis lihtsamalt.

JÄÄRJA "SOOKUNINGAS" JA TEMA LINNUSEMÄGI

Sõites jalgrattal 193 4a. keskusvises päikeseloõmas Talli teed üle Veelikse Jäärjasse, vilkusid siin-sääl kaugel lõunakaarel üle rabasäärte ja ummistuvate järvesilmade tolleaegse Läti Vabariigi asulad. Mitmed väikesemad küla- ja taluteed katkesid piirjoone lähedal, ainult suuremad ületasid selle. Too kunstlik "suletõmbe"-piir tundus just selles piirilõigus siin asukate seisukohalt ülimalt ebakohasena, kuid ta oli siiski piir — kahe sõbralikus vahekorras oleva vaba riigi vahel. "Sookuningas" — s.o. Jäärja- "Sookuninga" talu peremees — oli meie kindlustusseltsi kohapealne esindaja ning teadlik mu tulekust.

Ta lõpetas kartulite muldamise üuelähedasel põllul, rakendas hobuse harkadra eest, kuigi oli alles varane pärastlõunak ning tuli minuga kaasa suurtaresse.

Keskmist kasvu, tõmmuvereline ja tugeva kondiga mees oli neljakümnendate eluaastate keskel, ülimalt rahulik ja möödetud, kuid vaimselt ergas ning nagu kõigeks valmis. Juba meie esimesel kohtumishetkel tekkis tunne nagu olnuksime hääd tuttavad pikka aega, esivanemate kaudu võib-olla juba sajandeid. Kuid "Sookuningas" ei olnud Korbe, üldsegi Läänemaa vaid hoopis Sakala mees, kõneldes pooliti-mulgi-murret, mis ju juba muinasajal oli domineerinud Sakala "suuralal". Ka oma ilmingult ja kogumuljelt oli too "Sookuningas" täpselt vastav meie romaanikirjanike (K. A. Hindrey, Aug. Mälgu jt.) kirjeldusile Leola-Lembitust, eestlaste "princepsist" 1217. Võib-olla oli tolles muistsete Sakala "osa-kuningate" järglases veel ainukesena säilinud kübeke Lembitu sangari verd. "Sookuningaga" võis juttu ajada ükskõik mis probleemist ning see jutt oli mõistlik, arvestav, kaalutlev ja kavaluseta. Kuid võis märgata, et ta mõtted loomupärase intelligentsiga tabavalt ette haarasid, püüdes, aimata, mida teine ütleb või kavatseb. Meil oli sõnaga ükstteise seltsis ülimalt "hää olla", vähemalt minul. Märkamatult oli talu naispere katnud laua lõunaooteks, millel leidus parim, mida võidaks pakkuda keskusvises pärastlõunakuumuses: jahe võipiim ("petipiim") kuuma, äsja ahjust tulnud odrakaraskiga ning värske võiga! Märkamatult oli saabumas õhtu, kuid enne pimenemist siirdusime samas õue lähedal asuvale kunagisele "Sookuninga" kaitselinnusele — "Kõrgmäele". Sellel ei olnud väliselt enam märgata midagi erilist, kuid oma strateegiliselt asendilt võis ta väga hästi olnud olla toleks hiilisema Saarde-ala idaosa keskseks linnuseks — "Owele", mille koos "Purke'ga" liivlaste "kuningas" Kaupo kättemaksuretkel viibides 1211 maha põletas Mainitud "Owele" nimetähendust ega asukohta ei ole senises uurimises suudetud selgitada, teda on otsitud Oomulist, R. Kenkmaa on ta paigutanud Helmesse, H. Laakmann hoopis Holstresse jne.

Kuid nende ridade kirjutaja arvates on lahendus lihtne ning sõltuv sõnatähendusest: "Owele" oli "Sookuninga"-kogukonna "Õuelinn" = "Õuele"! On ju Saardes veel 16. sajandil tuntud ka "Owelgunne" nimi, mis Renneri järgi olnud mõis, mille rajanud elatisel olev endine Järva foogt. Fr. v. Stackelberg (1926) ning tema H. Ligi (1961) on tolle "Owelgunne" samastanud hilisema Kilingi mõisaga, ca. 8 km "Sookuningalt".

Seega ei ole midagi tõepärasemat, et "Owele"="Õwele"="Õuele" oli kõiki (?) Saarde-ala saraskondi (primitiivseid külaühiskondi) ühendada taotleva "Sookuninga" õuelinnuseks ning "Owelgunne" oli antud "Õukonna"-nimena tollele linnusealale. Eks leidu meil ju terve rida kindlakstehtud linnuseid analoogseile põhisõnadele "maja", "pada" jne. Peale selle leidus veel 1930-ndate aastate kaardistikus Jäärja-Saarde lähistel terve rida "familjaarseid" paiga- ja kohanimesid nagu: "Tallipoisi", "Talli" (hilisem Tali vald), "Napsu", "Kalita", Külge", "Karg-oja", "Kärsa jt. Viimane võiks pealegi tähistada Sakala-'igaunside" sõirdeprotsessi hiilisemailt läti aladelt põhja ja kirdesse, kuna "Kerzas" küla 1934 leidus veel Salatsi lisaharu Pigele ääres, ca. 6—5 km piirist lõunapool.

Seega tohiks muistne "Owelgunne" kui "Sookuninga" haldusala veel 13. sajandi algul haaranud olla vähemalt 8—10 km üle rahvuspiiri Salatsi ja osalt ka Ruhja aladesse. Muiduigi oli too teine linnus "Purke", asuvana ca, 3 km. Ruhjast 100-des Pirkeni talu lähedal Ruhja jõe ääres Ruhja-Aestijärve vahelise ala pealinnus, lõunapoolseim muistses Suur-Sakalas. Jätkub vaid pilgust Ruhja-Salatsi paikkondade osati moonutatud kohanimedele, et tõdeda nonde alade alg-eestiliusst: "Seli", "Nuki", "Tagakõrtsi", "Paja (s)", "Sil (l) angi", "Saklauri", "Purlauri", "Vigali" (?), "meelas" ja "Mielas", "Jo (o) sti", "Keiki", "Kapzemes" (Kapsamaa või -mäe) ning kümned teised vanemad paiganimed.

Kuid üks aktuaalsem ning ligemale 350 aastat noorem episood Jäärja-"Sookuningast" on Joh. Renneri kroonika kaudu saanud lidiselt teatavaks:

Üks Johan Julma 5000-metreline vastu, vallutanud 2. veebr. Ruhja ning tungis rüüstates, tappes ja põletades edasi põhja ja loodepoole. Selleks ajaks oli üks rikas (obs. tänapäeva nõukogudelikus uurimises on "rikas" ja "kuningas" sünonüümid!) eesti talupoeg ühe miili (ca. 7,4 km) kaugusele Saardest ehitanud endale kivist maja ning sellele veel kindlustuse ("blockhus"), milleie asetanud tulirelvad ja laskemoona, sihiga avaldada vaastupanu venelaste rüüsteväele.

Mees ise oli sõitnud Tallinna, selleks et rohkem relvi ja laskemoona tuua, jättes kindluse katsimise oma poegade hooleks. Vahepeal oli aga venelaste vägi ilmunud kindlsue ette ning ilmselt selle suurusest heidutatuna põgenesid kindluse kaitsjad metsadesse, jättes lahtise kindluse ette ning ilmselt selle suurusest heidutatuna põgenesid kindluse kaitsjad metsadesse, jättes lahtise kindluse venelastele rüüstata ja põletada.

Mitmed asjaolud kõnelevad selle **kasuks, et "Owele" linnus 1211 ning too rikka eesti talupoja ("kuninga") kindlus 1560 asusid Jäärja-"Sookuninga" õuelinnuse kohal praegusel "Kõrgmäel". Seda on linnusekohaks** peetud 4—5 ajaloolase ja arheoloogi poolt, ainult Erik Laid on viimati (1933) veidi kahtlema löönud ning "Kõrgmäge" pidanud vaid "loodusliikuks künkaks". Kuid eks ole suurem osa meie linnuseist just rajatud taolisile loodusliikele kõrgendikele.

"Sookuningas" ise oli a-l 1934 küll teadlik vanast ajalootraditsioonist ta talu, isiku ja linnuse ümber, kuid möönis vaid tagasihoidlikult ölgu kehitades: "Kes teab? — eks ole neid asju vaja usaldusväärselt dokumentidega tõestada!"

Järgmisel hommikul pakuti mulle virgumisel "Sookuninga" talus ehtsat oakohvi värskelt-küpsetatud mulgi-korpidega (veelkordne tõend Saarde lääneosa Sakalasse kuuluvusest). Tugeva käepigistusega jätsin "Sookuningaga" ta kartulipõllul nägemiseni, mis aga minu Tallinna ning hiljem Tartu-asumise tõttu enam ei toimunud. Too vana "Sookuningas" oleks nüüd juba üle 90-aasta vana, kuid ehk ei ole elu tolles kunagises eestluse vastupanukantsis veel päriselt hääbunud? Vähemalt 1968. aastal oli "Sookuningast" nõukogude uurimises veel juttu. Eks see annab arutust selleski.

ILMAR ARENS

Egiptus muutumas vene sõjaväebaasiks

LONDON — Strateegiline Uurimisinstituut Londonis teatab oma viimases ülevaates maailma riikide relvastuse kohta, et N. Liit on varustanud Egiptust moodsaimate õhukaitsesüsteemidaega, mida üldse võib leida väljaspool Varssavipakti ja Natot. Ainuüksi möödunud aastal saatis N. Liit Egiptusele 200 õhutõrjeraketti tüübist Sam-2 ja Sam-3, 200 vene pilooti, 4000 nõuandjat ning 15 000 mehhaanikut ja tehnikut. Materjali koguväärtust arvestatakse 2,5 miljardile dollarile.

Mida said venelased Kairolt vastutasuks, küsitakse ülevaates. Vastuseks on lihtsalt, et Egiptus andis N. Liidule senisest veel rohkem kaasarääkimise õigusi sõjalisel ja poliitilisel foorumil. Vähemalt sõjalis-strateegiliselt peetakse praegu Egiptust täielikult sõltuvaks Kremlist, kuna Kairo valitsus ei julge midagi ette võtta ilma venelaste soovituseta või nõusolekuta.

Interkontinentaalsete relvade osas märgib instituut, et venelased on sel alal USA-st ette jõudnud. Seevastu aga on ameeriklastel neli korda rohkem tuumarakette kandvaid allveelaevu kui N. Liidul.

Oletatakse, et Kommunistlik Hiina pole möödunud aasta jooksul tootnud ühtki kaugraketti, millega oleks võimalik ohustada USA-d või N. Liidu alasid läänepool Uraali. Kuid tülevikus peavad supervõimud USA ja Sovjet arvestama ka selle võimalusega.

Strateegiline Uurimisinstituut arvestab, et alates 1967 on venelased varustanud Egiptust relvadega kokku 4,5 miljardi dollari väärtuses. Suessi kanali ääres peaks praegu asuma umbes 5—600 õhutõrjerobotit, neist suurem osa Sam-3. Kogu õhutõrjesüsteem on venelaste kontrolli all ja egiptlased on enamvähem jooksupoiste seisundis.

Üldine inflatsioon on möjunud negatiivselt lääneriikide kaitsejõule, märgib instituut. Näitena esitatakse Prantsusmaad, kus hinnatõusud on möjustanud nukleaarrelvade programmi niivörd tugevalt, et kuni aastani 1975 pole prantslastel võimalik käigus hoida rohkem kui ühtainsat tuumarakette kandvat allveelaeva.

Pugeja kirjutab

"AINULT KROON PÄEVAS!"

Minu üleskutse tabab kõiki eestlasi Rootsis, kes tahavad ja tunnevad, et eestlust tuleb alalhoida ja kodumaal valitsevat olukorda meie ümbrusele teatavaks teha.

Aasta algul asus tööle Rootsi Eestlaste Esinduse V Esinduskogu uuenenud koosseisus. Töö tahe on hea, ettepanekuid palju kuid raha on napilt.

Meie relv on sõna ja selletõttu tabab Esinduse majandust eriti valusalt trüki ja postikulude tõus. Kõik meist on saanud palgakörgendust, kuid Esindusele saadetud toetuse suurus on pahatihti jäänud samaks aastast aastasse.

Esinduse majanduslik alus rajati eestlaskonna toetusele ja abile. Vaatamata mõnelt poolt avaldatud pessimismile, on Esinduse töö korda läinud 15 pikka aastat. Poleks aus koormata alalisi toetajaid suuremate maksudega, kuna Esinduse töö haarab tervet eestlaskonda, Üldise elukalliduse tõusu tõttu tuleks toetuste hankimine viia võimalikult laiale alusele, nii poleks see kellelegi koormav.

Eestlased vabas maailmas on üldiselt hästi edasi jõudnud ja me kindlasti suudame toetada Esinduse tööd 1 (ühe) krooniga päevas, küsimus on ainult heas tahtes. See summa on paljudele meist ainult 1 prots. päevapalgast. Mõtet edasi arendades, kui üks veerand eestlaskonnast "ühe krooni aktsioonist" osa võtaks, oleks meil oma tegevuseks kastuada sajad tuhanded kroonid aastas.

Stabiilne majanduslik alus looks eeldusi terveks ja jõuliseks tegevuseks, ning tehtud töö saavutused ei jääks tulemata. Meie ühine koorem oleks ühisel jõul õiglaselt jagatud. Harjume selle väikese omale võetud kohustusega, nagu muude arbetega, mis tulevad iga kuu tasuda. Aktsiooni õnnestumisel kaoksid korjanduslehed ja sissemaksukaardid, sest ka nende väljasaatmine on seotud kuludega.

Teeme aasta 1971 omale prooviaastaks ja saagu meid palju!

VAIKE JÜRIADO

Lühiteatud Ameerikast

● **Palkade ja tarveainete hindade kinnikülmutamist praegusel tasemel pooldab inflatsiooni pidurdamiseks 49 prots. ameerikalastest, nagu näitas Gallupi ringküsimine. President Nixon aga on vastu.**

● **Kongressi parteirühmade juhid teatasid, et keegi isik, kes soovib jäädа anoniümseks, annetas 100.000 dollarit autasu andmiseks isikule, kes paljastab Kongressi hoones pommiplahvatuse tekitaja.**

● **Üldise riikliku tervishoiu ja arstiabi kindlustuse sisseeadmise poolt on juba umbes 400 rahvasaadikut Kongressis. Kõiki ameerikalasi haarav riiklik tervishoiu kindlustus arvatatakse toime tulevat lähema kolme aasta jooksul.**

● **Lennukirööviмiste vastu moodustatud kaitsemeeskonda lülitatakse ka naisi, kes Fort Belvoiris, Virginias praegu läbi teevad täpsuslaskmise ja käsitsivõitluse kursused, mille järele nad tavaliste reisijate kujul teevad kaasa lennureise.**

● **Presidendi kohale kandideerimise peab võimalikuks New Yorgi osariigi kuberner Nelson A.Rockefeller, kui president Richard Nixon enam ei kandideeri. Kuni Nixoni loobumiseni Rockefeller aga toetab presidendi tagasivalimist.**

● **Esindajatekojas on Kaliforniast pärit kongressimehe Paul McCloskey eestvõttel kujundatud 20-liikmeline grupp, kes kavatsevad nõuda, et USA igasuguse sõjalise tegevuse Vietnamis ja üldse Indohiinas lõpetaks käesoleva aasta 31. detsembriks.**

● **Lõuna-Vietnami võimud kinnitavad, et vastavate arvestuste kohaselt on kommunistid kaotanud Indo-Hiina sõjas 700 000 meest langenutena.**

Samade allikate andmetel on ameeriklased kaotanud sõjas 44 500 ja Lõuna-Vietnam 115 000 meest.

Dokument idast jutustab uute vangilaagrite elust

Käitumine poliitiliselt teisitimõtlejatega on iga valitsemisvormi kindlaks tunnusmärgiks demokraatia ja humaniteedi olemasolu või puudumise kohta. N. Liidus on pärast Stalini ja Berija surma tagakiusatavate arv vähenenud. Jäänud on aga julmus käitumises opositsiooni vastu. Selle küsimuse kohta on läände jõudnud hulk üksikasju, mis kokkuvõttes annavad väga sünge üldpildi.

Mõne aja eest ilmus saksa tähtsaimas ajalehes "Die Welt" artikel Peter Reddaway sulest, mis iseloomustab praegust N. Liidu vangilaagrites valitsevat korda. Autor jõuab tulemusele, et praegu elab vene laagrites umbes 1 miljon inimest ja et nende laagrite arv ulatub umbes tuhandeni. Allpool mõned kokkuvõttes artiklis leiduvatest andmetest.

N. Liit on kaetud vangilaagrite võrguga, kus valitseb — vaatamata kõikidele Kremli poolt allakirjutatud konventsioonidele — sunnitöö ja vangide ennenägematu kurnamine, nälg ja massiline surevus. Laagritest voolavad miljonid läbi, kes hiljem kehaliselt ja hingeliselt murtutena kord tagasi saadetakse ühiskonda. See on hästi läbimõeldud karistussüsteemi tagajärg, mille autoriteks on erieksperdid, ja kes oleksid au teinud Kolmanda Riigi vastavatele eriteadlastele.

Need laused leiduvad ühes N. Liidu põrandaaluses dokumendis, mida läks korda salaja toimetada läände, sihiga näidata vabale maailmale, kuidas praegu N. Venes ümber käiakse inimestega, kes julgevad teisiti mõtelda ja tegutseda kui partei seda ette kirjutab.

Esimesed teated N. Liidu nüüdisaegsetes vangilaagrites valitsevast korrast ilmusid Inglismaal pealkirja all raamatus "My Testimony" mille autoriks on Anatoli Martshenko.

Ülalnimetatud dokument on öieti Aleksander Tvardovski, hiljuti ametist vabastatud ajakirja "Novõi Mir" peatoimetaja nimele adresseeritud avalik kiri. Autoriteks on seitse vangi, nende seas joonistaja Juri Ivanov, kes viibisid kurikuulsas laagris nr 17 a Mordvai soodes 480 km Moskvast kagu poole. Selles laagrite kompleksis viibib 20 000 vangi ümber.

Jurij Galanskov, 30.

Tuntuimaid Ivanovi kaaskannatajaid on liidrik Jurij Galanskov (30-aastane) ja kirjanik Aleksander Ginsburg (34-aastane). Neid mõisteti kinni nende kirjanduslike teoste pärast, mis polnud parteile meelmööda. Galanskov kannatab raskelt maohaavade all, peab sellele vaatamata tegema üle jõu käivat füüsilist tööd seni kui ta jälle kokku variseb ja teda suure kiirusega toimetatakse laagrite primitiivsesse haiglasse. Iseloomustav on, et kord, kui Galansko jälle lamas haiglas, MVD tervishoiuosakonna ülemarst Bbölev kinnitas tema naisele ja emale, et liiüriku tervis olevat "täiesti korras" ja et t ei vajavat haiglaravi ...

Ginsburg, suur sportlane, kelle tervis seetõttu on hoopis parem, valmistas laagris ise heliülesvõtja ja karistati selle eest üleviimisega vangide poolt kõige enam kardetud ja vihatud ja vihatud Vladimiri vanglasse 160 km Moskvast idapoole. Tema helilindistatud kõne jõudis ka läände ja selles tähendab Ginsburg, et Vladimiri vanglas, selles "hauas elavatele", viibivad minu sõbrad Juli Daniel (keda vahepeal vabastati) ja Valeri Ronkin. Siinses laagris leidub ainult üks arst (ka vang), ja igaühe elu on iga päev ohus. Matsin just oma hea sõbra, lätlase Jan Kapizinsi, kes suri 52 a. vanuses. Teda mõisteti laagrisse, kuna ta protesteeris Läti venestamise vastu,

Samal ajal surnud veel 4 leedulast ja 1 eestlane, kelle nimesid kahjuks ei nimetata.

Kolm dokumendile allakirjutajat kuuluvad Ülevenemaalise sotsiaalkristlikku uniooni, mis asutati 1964. a. N. Liidu vabastamiseks enamlaste ikke alt. Nad kuulusid Leningradi ülikooli noorte akadeemikute ridadesse ja nõudsid parlamentaarset riigikorda demokraatlike vabadustega ja majanduselu ümberkorraldamist. Üks neist kolmest allakirjutajast on 33-aastane orientalist Mihhail Sado, kes sai kõnelda ühe rootslasega, enne viimase vabastamist laagrist ja palus viimast katsuda kaasa aidata grupi asutaja, orientalisti Igor Ogurtsovi päästemisele. Ogurtsov asub Vladimiri vanglas ja on raskelt haige. Ta mõisteti 15 aastaks kinni.

Seitsmes dokumendile allakirjutaja on läti liiürik Viktor Kalnins. Ta mõisteti a. 1962 kinni, kuna ta olevat osa võtnud ühest Riias tegutsevast "natsionalistlikust organisatsioonist".

Talle määratud 10-aastane karistus kutsus esile suure protesti vahistatud läti intelligentsi seas. Kalninsist peetakse laagris lugu tema julguse tõttu. Kui laagri juhatus talle keeldus novembris 1969 välja andmast temale saadetud pakki, mis ta sai oma sugulastelt, astusid tema kaasvangid näljastreiki.

Kõige raskemini sai kannatada joonistaja Juri Ivanov, kes on sündinud 1927 a. vene maalikunstniku Siversi pojana, kes 1938. a. maha lasti ja hiljem "rehabiliteeriti". Esimest korda pandi Ivanov 1947. a. trellide taha, kuna ta ei võtnud osa kahest loengust Marksi ja Lenini teooriate üle. Kõike kolme peksti salapolitsei poolt armutult, nii et üks neist suri peksu tagajärjel. Ivanovi kasuks astusid tema sugulased välja ja teda vabastati võrdlemisi ruttu. Ta õppis siis Kunstinkadeemias ja astus kunstnike ametühingu liikmeks. 1955 vahistas teda poliitiline politsei sovjetidevastase kirjanduse levitamise ja "organisatsiooni asutamise eest, mille liikmeid ei läinud korda tabada"! 1956 vaadati tema vastu tõstetud süüdistused uuesti läbi, kuid teda ei vabastatud, kuna ta ei olnud nõus ennast süüdi tunnistama. Tal läks korda põgeneda, kusjuures ta sai. Nädal hiljem ta tabati ja mõisteti lisaks veel 10 aastaks kinni. 1963. a. määrati tal veel kord 10-aastane karistus "antisovjetliku propaganda" eest laagris. Kolm aastat hoiti teda kinni Vladimiris, siis viidi ta üle Mordvalaagrisse nr. 10. Mõlemas laagris valitseb ebainimlik "eri kord". See tähendab muuseas, et vang saab päevas ainult 1300 kalooria ulatuses toitaineid. 1968 viidi ta laagrisse nr 11, milles valitseb "köva kord", see tähendab, et vangile antakse toitaineid 2400 kalooria ulatuses. Asta hiljem toimetati Ivanov Saranski laagrisse, kus püüti teda sundida oma süütegusid üles tunnustana ja temale vahepeal väljamaal määratud päranduset loobuma. Ta ei nõustunud.

OSKAR ANGELUS

Aleksander Ginsburg, 34.

Sovjet atakeerib läti kolonelleitnanti

Venelased ja okup. Läti võimud on lasknud käiku järjekordse laimuaktsiooni ühe Stockholmi lähedal elunev läti kolonelleitnandi vastu. Ohvitseri, kes sõja ajal võitles kommunistide vastu, tembeldatakse sõjaroimariks, maasmõrvariks jne. Ühtaegu süüdistatakse ka Rootsis tegutsevaid pagulasorganisatsioone, kes "kavatsevad saata Lätisse spioone, rootsi kohtuvõimude vaiksel nõusolekul".

Läti ohvitseri lugu on aktualiseerunud seoses tema poolt alustatud kohtuprotsessidega kolme rootsi ajalehe vastu, kes mõned aastad tagasi avaldasid tema kohta kontrollimata andmeid. Tol ajal nimelt oli Wienis tegutsev kuulus natsiroimarite kütt Simon Wiesenthal Rootsis ,selleks, et lähemalt uurida läti ohvitseri tegevust sõja ajal Ilmselt sai Wiesenthal oma "dokumentaal-andmeid" venelastelt.

Asjasse oli segatud ka Rootsi riigiprokurör, kes leidis, et süüdistusmaterjal on tendetslik ja ühekülgne. Peale selle toonitati, et siinsete seaduste kohaselt on väidetud "kuritööd" preskribeeritud, mistõttu rootsi kodakondsusse kuuluvat ohvitseri ei saa millegi eest vastutusele võtta.

Nüüd aga seletavad venelased, et rootsi juristid on teretulnud Riiga, kus leiduvat küllaldaselt arhiivimaterjale ohvitseri tegevuse kohta — samuti olevat olemas tunnistajaid ja ühesõnaga kõike ,mis iganes vaja läheb ohvitseri süüdimõistmiseks.

Okupeeritud Lätis avaldati aastal 1966 rootsikeelne 87-leheküljeline broshüür pealkirjaga "Varför flydde de!", milles kommunistidele iseloomulikus stiilis tungitakse kallale kõikidele tähtsamatele läti pagulaskonna tegelastele. Ka kolonelleitnandile, kellest muidugi tehakse mingisugune monstruoosne sõjakurjategijga ja massmõrvar.

Loetletakse koloneli poolt "sooritatud mõrvu" ja märgitakse, et tema juhtimisel hävitanud läti politseipataljonid sadu ja veelkord sadu süü-"nõukogude inimesi", lätlasi ja juute, organiseerinud tuhandete saatmist Saksamaale sunnitööle, jätnud seoses külade põletamisega tuhandeid lageda taeva alla ja muud sellist.

Peale muu on toodud ära ka koloneli eluloolisi andmeid (kuivõrd neid nüüd üldse uskuda saab), kusjuures öeldakse, et ta Esimeses maailmasõjas võitles noore ohvitserine tsaariarmees. Läks seepeale üle Punaarmeesse, tegi seal karjääri ja võttis Sovjeti delegatsiooni liikmena osa isegi Brest-Litowski rahuläbirääkimistest, olles Trotskij adjutant...

Mispeale, kui bolshevike olukord üksvahe täbaraks muutus, ta siirdunud kiiremas korras ja suure reetturina Koltshaki valgete armeesse. Seepeale järgnenud sõjaväeteenistus kodanliku Läti armees, kus aga karjäär ei läinud nii kiiresti, kui ta soovinud. Mispeale ta otsekohe hakanud natse ootama, kuni need ükskord saabunudki.

Lõpuks märgitakse kommunistide laimubroshüüris, et ohvitser "organiseerib Stockholmis uut ristisõda N. Liidu vastu ja kuna ta on kaotanud igasuguse reaalsustetunde, siis loodab ta, et uus maailmasõda avab fantastilisi perspektiive ka ühele temasugusele massmõrvarile ja annab talle võimaluse Lätissse tagasi pöörduda selleks, et veelkord külvata surma ja hävitust".

Läti kolonelleitnant märgib, et süüdistused tema aadressil on täielikult alusetud ja valed. Tegemist on tavalise venelaste poolt organiseeritud terroriaktsiooniga balti pagulaste vastu. Eesmärgiga neid rootslaste silmis halvustada ja diskrediteerida.

Tshiili omastab ameerika kaevandused

SANTIAGO — Tshiili valitsus on otsustanud riigistada rauamaagikaevandused El Tofos ja Romeralis, teatas president Salvador Allende. Mõlemad kaevandused kuuluvad USA ettevõttele Bethlehem Iron Mines.

Allende konstateeris, et ameeriklastega on kokkuleppele jõutud, kusjuures Tshiili valitsus 17 aasta jooksul kompenseerib ettevõttet tekkinud kahjude osas. Rendis on 5,5 protsenti. Kaevandus El Tofos annab aastas umbes 2,7 miljonit tonni raumaaki ja Romeral 3 miljonit tonni. Allende märgib, et tema "rahvarinde valitsus" ei saa rahulikult pealt vaadata kuidas välismaa kompaniid ekspluateerivad Tshiili loodusvarasid. Valparisosse aga hakatakse N. Liidu kapitaliga ning vene tehnikute abiga ehitama uut kalasadamat. Kardetakse, et Tshiili "rahvarindlased" varem või hiljem loovutavad venelastele kogu kalasadama mereväebaasiks. Seda aga eitab president Allende kategooriliselt.

Taliharjapidu Alingsåsis

Skautlike noorte Taliharjapidu toimus Alingsåsis 20. märtsil Folkets Husi Cupoleum-saalis, kuhu oli kogunenud rohkesti eesti noorust.

Skautlikud ettekanded olid suurepäraselt korraldatud ja said kestvate aplauside osaliseks. Eesti rahvatantsud toimusid peale estraadiettekandeid keset peosaali ja lõppesid tavakohaselt hoogsa Tuljakuga. Tantsuks mängis skautide orkester.

Peo vaheajal tänas A. Palmisto pikemas sõnavõtus kõiki peakorraldajaid ja kriipsutas alla Taliharjapeol valitsenud hubast õhkkonda ja lõbusat meeleolu. Konstateeriti ühtlasi, et tänu osavõtjate arvule õnnestus pidu ka majanduslikult hästi.

USA-leiutis takistab purjus autojuhte

NEW YORK — Ameerika autokompanii General Motors on konstrueerinud aparaadi, mis oletuste kohaselt takistab viinastunud juhti oma autot startimast. Katsed on näidanud, et aparaat töötab rahuldavalt.

Seadeldist võidakse monteerida auto instrumentpaneelile ja see koosneb üldjoontes kümnest numreeritud klahvist ja viiest luugist, kus juhuslikult valitud viiekohalist arvu näidatakse umbes paari sekundi vältel enne kui auto starditakse.

Seepeale peab juht 3–5 sekundi jooksu vajutama näidud arvu klahvidele õiges numbrite järjekorras. Kui see õnnestub, on võimalik ka mootorit käivitada, muidu mitte. Ebaõnnestumise korral on juhil veel kaks shanssi. See, kes pärast kolme katset pole suuteline viiekohalist arvu korrektselt edasi andma, on üsna kindlasti kas üsna purjus või ka muidu autojuhtimiseks ebakõlbulik, tlevad ameerika eksperdid. Igal juul takistab leiutis umbes pooli neist, kes füüsiliselt halvas seisundis tahavad rooli raha istuda. Aparaat on konstrueeritud nii, et uut kolme katset saab ebaõnnestumise korral teha alles poole tunni pärast.

Saigon mõistab hukka Rootsi abi vietcongile

SAIGON — Lõuna-Vietnamis ilmuv ingliskeelne ajaleht The Saigon Post häbimärgistab teravas sõnastuses Rootsi poolt kavandatavat abi 'Lõuna-Vietnami provisoorsele revolutsioonivalitsusele", seega kommunistlikele sissidele. Ajaleht toonitab, et rootslaste abi koos Norra uue töölisvalitsuse tunnustuseandmisega Hanoile "glorifitseerib verejänulisi roimareid, kes tahavad valitseda vägivalla ja mõrvade abil".

Edasi märgitakse, et Rootsi niinimetatud Vietnami-komitee uus juht, sotsiaaldemokraatlik riigipäevaliige Birgitta Dahl, kes on asendanud eakat Gunnar Myrdali, on mitmesuguste intriigide abil "vedanud alt" välisminister Nilssoni. Viimane omakorda on nõus heaks tunnistama Rootsi poolt antavat tuhandet transporditavat operatsiooniühikut, mille koguväärtus on neil miljonit krooni. koguväärtus on neli miljonit krooni.

Juhitakse tähelepanu asjaolule, et mide, rakettide ja lõhkelaengute plahvatusi, mida julm sissetungija laseb sadada Lõuna-Vietnami, Kambodzha ja Laose kohal. Seda rohkem aga kuuldakse Hanoi propagandat. Ent suur arv eraisikuid, keda on invaliidistatud punaterroristide poolt, teavad paremini Nüüd siis autasustatakse veelkordselt mõrvareid, kirjutab The Saigon Post.

Tshiili ei anna Venele mereväebaasi

Tshiili president Salvador Allende kinnitab kategooriliselt, et tal kunagi pole kavas anda N. Liidule mereväebaasi oma riigi territooriumil. Kuuldused baasi kohta hakkasid liikuma seoses venelaste abipakkumisega Tshiilile, kusjuures kavas on rajada vene rublade abil Valparaisosse moodsat kalasadamat.

Allende rõhutab, et juba tema eelkäija Eduardo Frei sõlmis Moskvaga kalasadama-lepingu. Edasi ütleb ta end soovima parimaid võimalikke suhteid USA-ga ning teiste Ameerika riikidega. Allende võimuletulek mõõdunud aasta sügisel tekitas Washingtonis teatud umbusaldust, kuna sääl peetakse teda ida-sõbralikuks.

●Ajakiri "American Economist" loetleb 36 USA tippmajandusteadlast. Nende hulgas leidub eestlastest dr. rer. oec. Ernst Wolke, kes töötab New Havenis Connecticutis Winchester Corporation juures majandusliku nõuandjana. Ta omandas doktorikraadi Heidelbergis a. 1948.

EESTI KOMITEE AITAB KAASA GÜMNAASIUMILE

Eesti Komitee juhatus oma viimasel koosolekul enne Asemike Kogu kokkutulekut, mis toimub 17. aprillil, arutas oma tegevuskava ja määras toetusi. Tegevuskava osas kavatsetakse noorteorganisatsioonide võrku laiendada ja ka eesti gümnaasiumi jatkumist uuel kujul toetada. Koosolekust võttis osa ka juhatuse uus liige Maie Martinson, keda esimees A. Reintamm tervitas. Maie Martinson astus surma läbi lahkunud juhatusliikme Aleksander Varma kohale.

Abiesimees H. Mark andis ülevaate noorteorganisatsioonidele toetuse andmise uutest eeskirjadest mis hakkavad kehtima 1. juulist. Vastavalt nendele eeskirjadele võivad saada Eesti Komitee kaudu toetust kõik eesti noorteorganisatsioonid vastavalt tegevusaasta jooksul korraldatud koosviibimiste-üritüste arvule. Toetust saavaks üritüseks loetakse 12—25-aastaste noorte kokkutulekuid, mis kestavad vähemalt üks tund aega ja millest võtavad osa vähemalt viis noort, kusjuures kokkutulekul peab olema mingi kavastatud sisu. Põhitoetus ühe kokkutuleku kohta on esialgu arvestatud 10 krooni, kusjuures peetakse normaalseks, et ühel organisatsioonil toimub tegevusaasta jooksul 25 üritust.

Abiesimees W. Muld ja J. Mihkelson informeerisid Rootsi Välispoliitilises Ühingus toimunud diskussioonikoosolekust, kus arutati vähemusrahvuste küsimusi pikemas perspektiivis.

Algatavad sõnavõtud olid Stockholmi linnanõunik Lars Alvarsonilt, riigipäevaliikmelt David Wirmarkilt ja fil. kand. David Schwarzilt. Eestlastest võtsid sõna J. Mihkelson, W. Muld, A. Horm ja A. Reinans.

H. Mark informeeris, et Södertälje Eesti Täienduskool on uuesti tegevust alanud. Koolis on 15 õpilast, kool töötab kahe grupiga õpetajate Anni Tilts'i ja Maimu Mäehansu juhtimisel.

Järgnevalt otsustati määrata rida toetusi. Eesti Noortepäeva Peatoimkonnale määrati 2000 krooni. Noortepäevad Stockholmis toimuvad teatavasti 20.—23. maini ja seilest on kutsutud osa võtma noori üle Rootsi. Et kokku saada võimalikult suurel arvul esinejaid, on otsustatud tasuda osa esinejate sõidukuludest. Nende arvel määraski Eesti Komitee Peatoimkonnale toetust 2000 krooni.

Edasi anti toetusi: Vanemskautide organisatsioonile "Jõmmid 66" 250 krooni noorte kokkutuleku ja klubiõhtu korraldamiseks, Södertälje Eesti Täienduskoolile 300 krooni, Eesti Sotsialistliku Partei Välismaise Koondise Noortesektsioonile 500 krooni, Eesti Teadusliikule Seltsile 100 krooni, Stockholmi Eesti Osakonnale 500 krooni, Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingule 500 krooni Rahvusvahelise õpetajate liidu seminarist osavõtuks Berliinis 18.—22. apr. s.a. ja Eesti Kultuuri Koondisele toetajaliikmemaksu 100 krooni.

Eesti Komitee Naissektsiooni rahaline aruanne ja 1971. a. eelarve kiideti heaks.

Pikemalt arutati Eesti Komitee 1971. a. tegevuskava ja otsustati see esitada vastuvõtmiseks Asemike Kogu koosolekule. Tegevuskavas on olulisemaks tegevussektoriks noortetöö ja noorteinstruktorite tegevus.

Eesti noorteorganisatsioonide võrku tahetakse pidevalt täiendada ja noortekartoteegi koostamist jätkata. Noortetöö ülesanneteks 1971. aastal on:

- **Kaasaaitamine Eesti Skautlike Noorte Malevale salgajuhtide kursuse korraldamiseks Metsakodus — aprilli kuus.**
- **Kaasaitamine Eesti Noortepäevade korraldamisel Stockholmis ning spordi- ja laskespordilaagri korraldamisel Södertäljes.**
- **Noortejuhtide kursuste korraldamine Tuneesias ja Gotlandil.**
- **Abistamine Maleva laagri korraldamisel Metsakodus.**
- **Poliitiliste küsimuste kursus noortejuhtidele.**
- **Ülemaailmsete Eesti Päevade raamides 1972. aastal toimuva noorte kokkutuleku kava ja noorte laagrist osavõtu ettevalmistamine.**
- **Kaasaaitamine noorteküsimuste lahendamiseks kohtadel.**
- **Koos teiste eesti organisatsioonidega sobivate ruumide leidmine noorte tegevuseks Stockholmi uues Eesti Majas või mujal.**

Eesti rahvuskoolide — alg- kui ka täienduskoolide — käigushoidmisele tahetakse pühendada pidevat tähelepanu ja seal, kus vähegi võimalik, kutsuda ellu uusi täienduskoole, mida on nüüd soodsam majandada riikliku toetuse tõttu ka täienduskooli õpetajate palkadeks. Õpi- ja harrastusringide töö alal hoolitseda ringide arvu suurendamise eest ja aidata nende tööle kaasa vajaliku informatsiooniga. Õpiringide tööst kujuneg välja laialataluslik vabaharidustöö vorm eesti noortele ja ka täiskasvanutele oma teadmiste täiendamiseks ja ühiskondlike probleemidega kursis olemiseks. Eesti organisatsioonide tegevuse viimine õpiringide vormi võimaldab saada tõhusat majandusliikku toetust rootsi riigilt.

Kaasa tahetakse aidata Stockholmi Eesti Gümnaasiumi edasielamissele uutel õppealustel, peamiselt õhtukursuste näol nii noortele eesti rahvuslikes ainetes kui ka täiskasvanutele, kellede kaskharidus on olude tõttu jäänud pooleli kes aga tahavad leida võimalusi kõrgema hariduse saamiseks.

Jätkatakse kasvatuspäevade korraldmist Stockholmis ja ka teistes suuremates keskustes. Kasvatuspäevade kaudu ja raamides püüda äratada suuremat huvi meie koduse kasvatuse ja kõlbluse probleemide vastu, samuti pühendada kodudes eesti noortele emakeele õpetamist ja nendega eesti keeles rääkimist. Peale kasvatuspäeva püüda veel korralda da loenguõhtuid, eesti noorte koosviibimisi, aga ka avaldada ajakirjanduses selgitavaid artikleid.

Püütakse teha jätkuvalt katseid vastavalt Asemikekogu ning Kooli- ja noortetoimkonna ettepanekutele eesti laste mänguringide ja koduste lasteaedade organiseerimiseks kohtadel, kuna neil on täita suur ja oluline ülesanne meie järeltuleva põlve kasvatamisel tublideks ühiskonna liikmeteks ja meie omakultuuri ja emakeele säilitamise seisukohalt. Mänguringide ja koduste lasteaedade organiseerimise edukaks läbiviimiseks taotleda abi eesti organisatsioonidelt ja kogudustelt kohtadel ning paluda, et nad leiaksid võimalusi nende ellukutsumiseks koostöös kohalike lastekaitseasutustega.

Vastavalt Sotsiaalkomisjoni ettepanekutele püütakse leida võimalusi ja abinõusid eesti vanade sotsiaalhoolekande parandamiseks koostöös kohalike eesti organisatsioonidega.

Selleks taotleda sammude astumist, et kõi eesti vanad, kes on laialipillatud mitmetes vanadekodudes ja kes selleks soovi avaldavad saaks koondatud kommuunide ulatuses ühte vanadekodusse. Vajaduse korral tahetakse leida võimalusi eesti vanadele pidevama kontakti loomist omavahel ja kaasa aidata ka neile arstiati suhtes. Kõiki neid küsimusi lahendada tahetakse käsikäes kohtadel töötavate eesti pensionäride ühingutega ja teiste eesti organisatsioonidega. Ühtlasi soovitatakse pensionäride ühinguid organiseerida kohtadel, kus see on võimalik. Samaaegselt tahab Eesti Komitee süvendada ja jätkata senist nõuannet sotsiaalnõunikuga poolt pensionäridele ja teistele kaasmaalastele sotsiaalnõuande alal suuliste kui kirjalike seletustega ning artiklitega ajakirjanduses. Tahetakse panna erilist rõhku Komitee liikmeskonna noorendamiseie, uute liikmete värbamisele ja generatsioonide vahelise sõbraliku koostöö viljelemisele, püüdes liikmeskonda saada võimalikult rohkearvuliselt noori.

Juhatus kinnitas ka äsjaasutatud Lõuna-Rootsi osakonna kodukorra.

Asemike Kogu koosolek otsustati kokku-kutsuda laupäeval, 17. aprillil s.a. kell 14.00 Eesti Komitee ruumidesse, Drottninggatan 85, I, Stockholmis.

Eesti kultuuri koondise töörohke tegevusaasta

Kolmapäeval, 24. märtsil pidas Kultuurikoondis oma aastakoosolekut Eesti Majas. Koosoleku avas esimees B. Görman, meenutades et tegevusaasta jooksul on surma läbi lahkunud neli EKK liiget — Elmar Kandre, Henno Jänes, Jaak Kukk ja asutaja — ning kauaaegne juhatusliige Madis Üürike. Lahkunuid mälestati vaikse leinaseisakuga.

Koosoleku juhatajaks valiti dots, Tauli ja protokollijaks E. Pettai. Üldkoosolek kinnitas aruanded, võttis vastu eelarve ja valis esimehe ja juhatuse. Esimeheks valiti tagasi senine esimees Boris Görman ja juhatusse pr. Muusa Ericsson, Harri Kiisk Hans Kröndström, Teodor Künnapas, Leonid Laid, Kalju Lepik, Arvo Mägi, Ada Otema, Leo Parre, Elmar Pettai ja Lensi Rõmmer. Juhatuseliikme asemikeks valiti prl. Sigrid Viksten,. Ao Vaks ja revisjoni komisjoni E. Kalve, E. Kuus, V. Strentse ja asemikeks prouad Helmi Mäelo ja Ilka Kask.

Eesti Kultuuri Koondis on oma üheksa tegevusaasta jooksul näidanud vilgast tegevust. On korraldatud 28 kirjandusõhtut, 26 kunstinäitust, 7 kontserti, 17 teatri- ja segaeeskavaga õhtut, 6 raamatunäitust ning 12 muud üritust (sünnipäeva tähistamisi, EKK aastapäeva koosviibimisi jm.), kokku ligemale sada üritust, millest on osa võtnud umbes 20.000 inimest.

Ka seekordne tegevusaasta oli tegevusrikas, mille aruande järele oli kirjandustoimkonna poolt korraldatud 8. märtsil kirjanduslik pärastlõuna Eesti Majas, kus uusloomingut esitasid: J. Kork, K. Ristikivi, K. Saarsen, A. Moor, A. Otema, H. Nõu, E. Nõu, L. Tuulse, R. Kolk. A. Mägi vestles teemal "Mõningatest kirjanike portreedest meie kirjanduses". Muusikalises osas esines Senta Möök (alt), klaveril H. Kiisk. Esitati E. Kapp "Õhtul" (K. Merilaasi sõnadel) esiettekandes Stockholmis ja M. Saar "Perepoeg palub kõrtsinaista". Referaat-õhtul 3. apr. esinesid B. Kangro teemal "Tartu ülikooli ajaloo probleeme", ja E. Uustalu "Eesti Vabariigi ajaloo kirjutamisest".

Kirjandusõhtu toimus 1. nov., mille avasõna ütles VEKL-i esimees August Mälk ja uusloomingut esitasid Ilona Laaman, Karin Saarsen, Keete Ainver, Paul Laan. Arvo Mägi esitas katke "Kiusajast".

Johannes Aaviku 90 a. sünnipäeva tähistamine toimus Margareta kooli pidusaalis, kus solistina esines Alfred Pisuke (viiul), klaveril Ragnar Dahl. Juubilari keeleloomingust andis ülevaate V. Tauli.

Kunstitoimkonna poolt korraldati neli kunstinäitust: Abel Lee "Maalid värvitrükis", kunstnik esines 20 tööga. Karin Lutsu kunstinäitus — 7 õlimaali ja 14 värvilist graafilist lehte. Toomas lehese näitusel oli välja pandud 22 akrüül — ja 7 õlimaali. Arnold Erese kunstinäitusel oli üleskriputatud 15 õlimaali ja 10 guashi. Kõik kunstinäitused toimusid Eesti Majas Stokholmis.

Muusikatoimkonna korraldusel toimus 25. märtsil Kaljo Raidi helitööde õhtu KFUM-i suures saalis, kus esinesid K. Raid (tshello), Hilma Nerep-Mossin (klaver), Senta Möök-Hallberg (alt), klaveril H. Kiisk. Osa kavast esitati helilindilt. Kalju Lepiku 50. a. sünnipäeva tähistamine toimus samuti KFUM-i suures saalis. Esinesid Lehti Aug (sopran), Senta Möök (alt), Valdek Jürisoo (bass), klaveril H. Kiisk ja T. Uutma suurel trummil. Lehti Aug esitas kolm "Velkari laulu" ja "Nägemus" E. Tubinalt, mis loodud K. Lepiku sõnadele. Teised solistid esitasid L. Avessoni, K. Raidi ja H. Olt' i helilloomingut esiettekandes K. Lepiku sõnadele. K. Lepiku luulest kõneles A. Mägi ja R. Kolk vestles "Mälestusi noorest Lepikust". Sellele üritusele oli korraldajate poolt antud kunstiliselt viimistletud sisu, mis pälvis arvustajate kiituse.

Kultuurikoondise esimees Boris Görman aruannet esitamas. Launa taga dotsent Valter Tauli (auesimees) ja Elmar Pettai (peasekretär). (EPL-foto Lepper).

Teatritoimkonna poolt korraldati Liina Reimani mälestusõhtu, Elli-Maria Hallap'i ettekandega L. Reimani elust ja lavategevusest koos valguspiltide esitamisega. Deklameeris Edmar Kuus.

August Mälgu ja Bernard Kangro juubelite puhul esitati 17. okt. ABF-i teatrisaalis A. Mälgu "Tson Lemberi uus elu" ja B. Kangro "Üle jõe", koostöös St. Eesti Teatriga, Lensi Rõmmeri lavastusel. Osalised: Edmar Kuus, Siiri Kriisa, Lydia Viidas-Tiitso, Artur Sikk, Heljo Mängel-Sundsvik, Ao Vaks, Gunnar Raatma, Merike Raudsepp. Valgustus ja heli — Hillar Loor.

Peale eelmainitute üritüste korraldati EKK aastapäeva koosviibimine Operaterrasseni piduruumis, kus solistina esines Lehti Aug, klaveril H. Kiisk. Reet Hendrikson esitas eesti rahvaviise gitarri saatel.

15. nov. toimus Noorteõhtu koostöös Noortetöö toimkonnaga Eesti Majas. Kava täitsid noored esinejad: Anne-Mari Horm (alt), Andres Kukk (bariton), klaveril Toomas Tuulse, kes ka esitas oma improvisatsioone eesti rahvaviisidel. Kirjanduslikku omaloomingut esitasid Enn Nõu (proosa) ja Aarand Roos (luule).

EKK Kultuurifondi poolt määratud auhinna said kunstnik Karin Luts ja Priit Hallapi nimelise stipendiumi — Reet Hendrikson. Els Kaljot-Vaarmani Sihtasutusest said stipendiume: Kaja Epp Parming (U.S.A.), Anne-Mari Horm-Asker, Andres Kukk (Rootsi) laulu alal ja Väino Konga (Rootsi) näitekunsti alal.

Toetusi on antud E. Filatelistide Ühingule Rootsis, Eesti rahvatantsurühm "Kassarile", Kanada noorterühm "Vikerlastele". Ka määrati summa Eesti Teadusliku Seltsi poolt välja kuulutatud ühele võistlustöö teemale, koos Eesti Komitee ja Eesti Abiga.

Neile kõigile, kes tegevusaasta jooksul on oma isikliku panusega kaasa aidanud EKK üritüste korda-minekuks — kirjanikele, kunstnikele, teatriinimestele, instrumentaal- ja vokaalsolistidele, eesti ajakirjandusele ning teistele avaldas EKK juhatus oma siiramat tänu.

Ruhnulased kogunesid minevikku meenutama

Laupäeval, 20. märtsil toimus Ruhnu saare päritoluga eesti-rootslaste, koosviibimine Eesti Majas Stockholmis, kus hubases meeleolus meenutati ühiseid vanu mälestusi ning arutati jooksvaid probleeme. Sõnavõtuga esines Svenska Odlingens Vänner esimees Hugo Mickelin. Ruhnulaste Koondise esimehena tegutseb juba mitmeid aastaid ing. Thomas Dveijer.

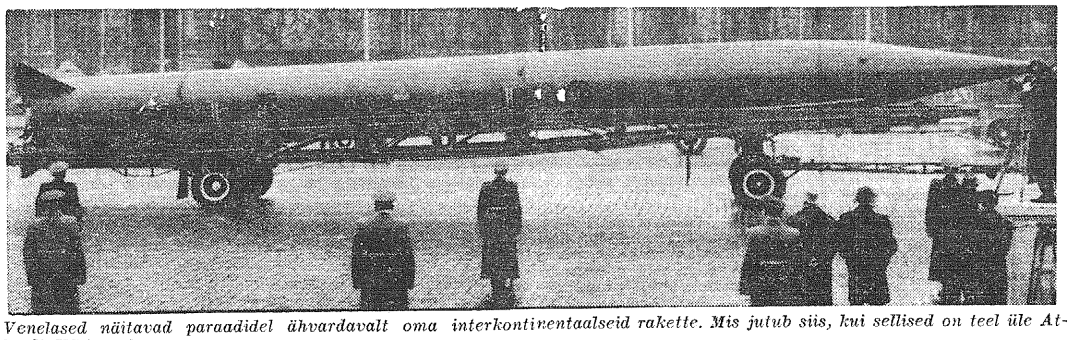
Nii Ruhnu kui ka Pakri saarte rootslased korraldavad aeg-ajalt pidulikke koosviibimisi , neist viimane oli pakrilaste Lucia-pidu 19. detsembril 1970.

Seekordsele Ruhnu-päeval olid külalisteks eesti-rootslaste ühingu Svenska Odlingens Vänner esimees Hugo Mickelin, abisimees Alexander Samberg ja laekur Alf Heldring. Neist kaks esimest on mineviku-Ruhnu olude tundjad, kuna mõlemad on eriperioodidel tegutsenud Ruhnu saarel. Samberg oli Ruhnu algkooli õpetaja ja kohaliku kirikuõpetaja kohustetäitja. E. Vabariigi ajal teenisid Ruhnu saare kutsealused sundaega "omal maal" — Meresõde-postis-Tuletornis, kus neile väljaõpet teostati mereväe kaadri poolt Tallinnast. Neis ülesandeis oli Mickelin saadetud Ruhnu saarele.

Ruhnu saare elanikkonnale tehti E. Vabariigi sünni järele teatud soodustusi, millest üks neist oli üldnimetatud sundaja teenimine "omas kodus". Teiseks soodustuseks oli odava ehitusmaterjali ostmine kohapealsest väga heast riigimetsast ja kolmandaks esialgne vabastamine igasugustest kogukonnamaksudest. Kokkulepe nende soodustuste kohta saavutati kahekümnendate aastate algul, mil riigivanem Konstantin Päts isiklikult külastas Ruhnu saart.

H. M.

- **Montrealis pidi 13. märtsil algama Abel Lee kunstinäitus. Näitus jäi ära kunstniku haigestumise tõttu.**

Venelased näitavad paraadidel ähvardavalt oma interkontinentaalseid rakette. Mis juhub siis, kui sellised on teel üle Atlandi USA-sse?

Alarm ei alarmeerinud Valehäire paljastas USA aatomkaitse suuri lünke

WASHINGTON (VES) — Laupäeval, 20. veebruaril kell pool 10 hommikul said Ühendriikide 7500 raadio- ja televisiooni saatejaama hoiatava teletaibi teel edasi antud läkituse, mis hoolikalt väljatöötatud plaanide kohaselt on Ühendriikide rahvale esimeseks häiresignaaliks enne tuumarelvade rünnakut. Järeluurimisel selgus, et läkitus oli välja saadetud eksituse tõttu ja tehtud viga parandati kiiresti. Mis aga kõige selle loo juures Ühendriikide võimusid kõige rohkem häiris, oli asjaolu, et kogemata laiali saadetud häiresignaal ei andnud kaugeltki loodetud tulemusi ning ei suutnud Ühendriikide rahvast panna oodatava rünnaku vastu võitlemiseks häirekolukorda.

Riigikaitse plaanide kohaselt peavad raadio- ja televisiooni saatejaamad katkestama häiresignaali saamisel kohe oma tavalise saatekava ning teatama kuulajas- ja vaatajaskonnale, et nad lülitaksid oma aparaadid ohuolukorra süsteemile ja kuulaksid presidendi läkitust. Mis aga tegelikult juhtus?

Ainult üksikud saatejaamad täitsid ettekirjutatud reegleid, kuna teised jatkasid rahulikult oma tavaliste saatekavade edasiandmist.

Tõsise ohu ja sõja puhkemise korral tähendanuks see praktiselt seda, et suurem osa Ühendriikide rahvast ei saaks õigel ajal teada sõja puhkemisest ja vajalike kaitsevahendite tarvitusele võtmise vajadusest.

Ühendriikides märgitakse siiski teatud kergendustundega, et eksituse tõttu väljasaadetud häire kuulus puhtal kujul tsiviilsüsteemi raamidesse ning sellel polnud midagi tegemist sõjaväeliste korralduste laiali saatmisega ning Ühendriikide sõjaväe sõjajalale paigutamisega.

Kõrgemalt poolt kinnitatakse, et NORAD-i häirekolukorda panemine on palju komplitseeritum ülesanne — ning NORAD ei saa kunagi funktsioneerima hakata ühe inimese eksituse tõttu, kuna see nõuab vastava meeskonna tihedat koostööd.

Sõjaväelased eksperdid ei jäta ässjase ebaõnnestumise puhul siiski päevakorrale tõstmata neid tõsiseid lünki, mis valitsevad Ühendriikide kaitsesüsteemis. Kui Ühendriikide kaitseorganisatsiooniga põhjalikult kursis olev kõrgem ametnik mainis, et Ühendriigid pole Pearl Harbourist saadik olnud nii avatud rünnakule kui praegu, siis panevad need sõnad tõsiselt mõtlema. See mis juhtus 20. veebruaril, kinnitab ilmselt, et Ühendriikide kaitsesüsteemis on midagi katki ning neid puudujääke tuleb parandada nii kiiresti kui võimalik. Riigikaitselised eksperdid on tõsiselt häiritud nende tagasilöökide pärast, mis juhtusid 20. veebruaril ning küsivad, kas Ühendriikide rahvas on end võimeline kaitsma ja vajalikku vastulööki andma kui on tegemist tõsise tuumasõja rünnakuga.

Need mured ei ole värsked ja uued ning nendega on tegeletud juba kümmekond aastat.

Ameeriklased on veendunud, et nad olid kuni 1960-date aastateni sõjaks ja tuumarelvadega teostatavaks üllatusrünnakuks hästi ettevalmistatud ja kõigi tehniliste vahenditega varustatud. Siis aga hakkas olukord samm-sammult muutuma ja ameeriklased kaotasid oma tehnilise valmisoleku ning muutusid ükskõiksesks ja hooletuks oma riigikaitse suhtes. Eksperdid väidavad, et Ühendriikide valitsus oli riigikaitse moderniseerimisel eriti passiivne 1960-date aastate keskel, mil uute relvade konstrueerimisega viivitati ja loobuti nende valmistamisest. Riigikaitse filosoofias pääses üha enam maksvusele n.n. "tasumise teooria", mille raamides kaitsevahendid ning nende väljatöötamine jäeti ünarusse ja tahaplaanile.

Seda filosoofiat toetas eriti tõhusalt tolleaegne kaitseminister Robert S. McNamara, kes 1966. aastal ühes kõnes kinnitas, et ainuks tuumarelvadega teostatud rünnakule on jõuline ja hävitav vasturünnak, millega sõda alustav vaenlane peab tõsiselt arvestama.

Samal ajal ei saa unustada veel üht teist olulist tegurit — nimelt kui Uhendriikides pääses maksvusele "tasumise" filosoofia, siis ei jäänud venelased käed rüpes sündmuste arengut ootama, vaid suurendasid oma pingutusi tuumarelvade tagavarade täiendamiseks ning nende viimistlemiseks.

Tänapäeval ei ole Ameerika Ühendriikidel N. Liidu üle enam seda suurt üleolekut tuumarelvade alal, millele kaitseminister McNamara rajas 1966. aastal Ühendriikide kaitse.

Ühendriigid on küll viimasel ajal üles ehitanud kuluka hoistussüsteemi, mis on läinud maksma miljardeid dollareid, kuid sõjaliste ekspertide arvates ei ole see siiski küllaldane ning radarivõrgud, luuresatelliidid ja muud vahendid ei suuda Ühendriikide rahvale kindlustada seda julgeolekut, mida ta vajab praegusel pingelisel ajajärgul.

On neid eksperte, kes kinnitavad, et Ühendriikide hoiatussüsteem ei ole ajakohane ning vimasel ajal teostatud suured kokkutõmbamised radarivõrgu süsteemis ning vastavate vahenditega ja aparaatidega varustatud luurelennukite koosseisu vähendamine on jätnud suured lüngad Ühendriikide kaitsesüsteemi.

Eriti kriipsutatakse seda alla Ühendriikide lääne- ja idaranniku kohta, kus rahvaarv on erakord selt tihe, kuid kus kaitsevahendid täielikult puuduvad. N. Liidu rakettidega varustatud allveelaevad võivad nüüd takistamatult Ühendriikide rannikule läheneda ja oma surmavad laengud välja tulistada.

Eksperdid rõhutavad, et Ameerika Ühendriigid vajaksid esmajoones vastavate radariaparaatidega varustatud vaatluslennukeid, mida venelased rakendasid oma õhuruumi kaitseks käiku juba kaks aastat tagasi. Nende lennukite ehitamiseks on vastav eelnõu antud Kongressile, kuid kui kongress selle praegu kinnitaks, siis kulub kuus aastat enne kui need lennukid on operatsioonivõimelised ning suudavad täita oma ülesandeid.

Uhendriikide praegune kaitsesüsteem on rajatud peamiselt tuumalaengutega lähenevate pommilennukite tagasi tõrjumiseks, milleks on rajatud North American Defence Command (NORAD). NORAD-i kasutuses on maapinnalt üles tulistatavad raketid (SAM) ja kiired jahilennukid.

Sealjuures tuleb aga märkida, et jahilennukite arvu on vähendatud esialgselt 1600 lennukilt (1961. aastal) 600 lennukile tänapäeval.

Samal ajal tuleks silmas pidada, et uusimad selleks otstarbeks ettenähtud jahilennukid on juba 12 aastat vanad. Mööduud aastal oli kavatsus osta uued F-12 tüüpi jahilennukid, kuid Kongress ei andnud selleks otstarbeks raha.

On huvitav märkida, jahilennukite arvu vähenemisega paralleelselt on kahanenud ka maapinnalt välja tulistatavate õhutõrje rakettide arv. Kui 1962. aastal NORAD-i kasutuses oli 262 SAM raketibaasi, siis on nende arv nüüd kokku kuivanud vähem kui 100-le baasile.

Kõige suuremat muret Ühendriikide riigikaitse planeerijatele valmistab asjaolu, et Ühendriikidel ei ole mingisugust kaitset N. Liidust või allveelaevadelt väljatulistatavate rakettide vastu. Plaanitsemisel on ballistiliste rakettide vastaste rakettide kaitsesüsteemi väljaehitamine, kuid see on alles loomise faasis ning sellest ei saa ennem asja kui viie aasta pärast — ja sedagi sel juhul kui Kongress selleks vastavad summad garanteerib. N. Liit on vahepeal sellise kaitsesüsteemi rakendanud juba Moskva ja tõenäoliselt ka mõnede teiste linnade kaitseks ning teeb praegu katseid moodsama raketitõrje raketiga.

Kuid isegi sel juhul kui Ühendriigid saavad hoiatuse eelolevast tuumarelvade rünnakust õigel ajal ei ole ameeriklastel välja töötatud üksikasjalisi plaane tsiviilisikute kaitseks.

Ühendriikide tsiviilkaitse summad ulatusid kümme aastat tagasi 200 miljoni dollarile aastas, kuid nüüd on see summa kokku sulanud 70 miljoni dollarile aastas.

Venelased kulutavad kogutud andmete põhjal viis korda rohkem tsiviilkaitseks ning neil on koostatud üksikasjalised plaanid tsiviilelanike evakueerimiseks võimaliku tuumarelvade rünnaku puhul. Sellest tingituna baseerub Uhendriikide kaitse tuumarelvade rünnaku vastu rohkem kui kunagi varem jõulise ja hävitava vasturünnaku võimalustele. Kuid ka siin on ameeriklastel tegemist tõsiste lünkadega, kuna Ühendriikide tuumarelvade ofensiivi jõud on jäänud püsima 1965. aasta tasemele. Samal ajal on aga strateegiliste pommilennukite arv vähenenud 1000-lt lennukilt 560 lennukile.

See on praegune olukord Ühendriikide riigikaitse alal ja vasturünnaku võimalustes ning selle murettekitava olukorra tõstis eriti reljeefselt esiplaanile äsjane eksitus häiresüsteemis.

Kohalik elu

ESKILSTUNA
Bussisõit Soome

Eskilstuna Eesti Pensionäride Ühing korraldab ühise bussisõidu oma liikmetele Soome reedel, 23. aprillil. Osavõtta soovijaid palutakse registreerida hiljemalt 6. aprilliks telefonidel 12 40 43 ja 14 97 81.

JUHATUS

A. Kriisa pärib aru raadiolt

Agu Kriisa

Rootsi avalikkuses avaldas suurt tähelepanu, et televisioon, vaatamata, et Radionämnd oli hukka mõistnud mööduud aastal esitatud programmi Lääne-Berliinist tendentslikkuse pärast oli hukka mõistnud, selle nüüd täies ulatuses uuesti programmi võttis.

Eelmisel korral oli üks programmi Radionämndeni ette viijaid Agu Kriisa Malmöst, kes nüüd korduse puhul võttis ühenduse ringhäälingu programmidirektori K.G. Svenssoniga, kes talle vastas, et Radionämndeni seisukoht oli nii kummaline, et seda polnud võimalik mõista. Ringhääling peab end kaitsma igas olukorras.

Nii siis oli kordus üheks eneseka itse võtteks. Agu Kriisa teeb, nagu ta Eesti Päevalehele ütleb, uue esildise Radionämndenile korduse vastu. Ka selle liikmetest on mõned ise sedasama nõudnud. Eelmisel korral konstateeriti: "Programm ei ühtu Raadioseaduse reeglitega ja Rootsi raadio lepingule riigiga asjalikkuse ja erapooletuse osas".

H. Raudsepp 60-aastane

Stockholmis tähistas 28. märtsil oma 60-ndat sünnipäeva kujuraiju- ja Heino Raudsepp.

Hiina sõimab venelasi fashistideks

PEKING — Omamoodi "tervitusena" venelaste parteikongressiks on hiinlaste äge kallaletung kogu N. Liidu süsteemile. Muuhulgas öeldakse, et praegused Kremli võimurid püüavad tugevdada oma fashistliku diktatuuri.

Pekingi raadio märgib, et pärast Hrushtshovi kohalt lennutamist on N. Liidu avalikult elustanud ja laiendanud revisjonismi, kusjuures eesmärgiks on kapitalismi taastamine. Venelaste üldise politika esmaseks sihiks on agressioon ja koostöös USA-ga maailmadominantsi saavutamine. Kommunistlik Hiina ennustab, et kõigest hoolimata on N. Liit hävimas, kuna tänapäeval on kõik väiksemad riigid ja rahvad globaalses ulatuses ühinemas selleks, et purustada nii Kremli sotsialistlikku imperialismi kui ka USA-imperialismi.

Liiklusõnnetus Torontos

TORONTO (EPL) — Ööl vastu 21. märtsi kella 24 ajal sai Torontos Eglintoni ja Leslie tänavate nurgal autoõnnetusel surma Endel Martin 49 aastat vana, kes sõitis oma autoga seni seletamatul põhjusel ühele vastutulevale veoautole otsa ja sai silmapilkselt surma.

Endel Martin töötas Torontos Esto Heating & Plumbing ettevõttes ning oli tuntud omal alal hea ja kohusetruu töömehena. Arvatakse, et teda tabas enne õnnetuse momenti südamerabandus, mille tulemusena ta kaotas kontrolli oma sõiduki üle ja kaldus oma sõiduliinist vastutulevate autode teeliinile. Endel Martin oli pärit Tartumaalt, Äksi vallast ning tal ei olnud Torontos perekonda ega lähemaid omakseid.

Nimetamised

Stockholmi tehnikaülikooli üliõpilaslektoriks linnaehituse alal on nimetatud arhitekt Jaan Allpere.

Teatriringreis

Stockholmi Eesti Teater esitab ringreisil Arvo Mägi "Rahu maa peal" järgmiselt:

Uppsalas toimub etendus laup., 3. aprillil kl. 16.00, Brantingskola's. Eskilstunas — pühapäeval, 4. aprillil kl. 15.00 Folkets Hus'is.

Kolm laskurit kandidaadid olümpiaadile

TORONTO (EPL) — Kanada laskurliit valib igal aastal nn. National Rifle Team'i, kuhu võetakse 15 laskurit nii kolmest asendist laskmises kui inglise matshis (60 lasku lamades). Sel aastal on nende paremate hulgas ka meie kolm tipplaskurit — suurmeistrid J.Hennok, E. Gering ja E. Tiilen.

Nende 15 hulgast selekteeritakse hiljem laskurid, kes lähevad esindama Kanadat 1972. aastal Münchenis toimuvatele olümpiamängudele. Vastavad katsevõistlused toimuvad selle aasta juuli kuus Sudburys.

Eesti pagulaslaskureist on ainuld Evald Gering korra saanud võistelda olümpiamängudel ja nimelt 1960 aastal Roomas.

● **Los Angelesis esines vabaduspäeva aktusel külalissolistina Jüri Lipp Torontost, kes esitas laule kitarri saatel.**

Ühend-Euroopa 10 aastaga Ühisturg avab võimalused

Euroopas on praegu aktuaalne Euroopa läänelise osa koondumine ühisturgu. Huvitav areng, mille kaugemaks suunaks ja eesmärgiks on ka Lääne-Euroopa poliitiline koostöö.Eesmärk, millest unistasid kahekümnendail aastail Pan-Euroopa liikumise juhid eesotsas teoreetiku krahv Coudenhove-Kalergiga. Eestlastest kuulus sellesse liikumisse kadunud diplomaat ja riigitegelane Kaarel Pusta. Pan-Euroopa liikumist peeti sel ajal utopistide ajaviiteks. Pärast Teist maailmasõda aga leidsid paljud silmapaistvad poliitikud Winston Churchilliga eesotsas, et Euroopa saab tulevikus oma rolli mängida tekkinud kahe suurvõimu, Ameerika ja N. Liidu vahel vaid siis, kui teostub rahvusriikide lähenemine ja intiimne koostöö uniooni kujul.

Algus selleks pandi aastal 1956 Rooma traktaadiga, millega loodi kuue riigi majandusunioon — EEC — eesmärgiga laiendada kogu Euroopale. See laiendamine on nüüd teostumas. Küsitleme nendes probleemides Rootsis majandusprobleemide eksperdina üldtuntuks saanud Svenska Handelsbanken — Rootsi suurima panga — eestlasest uurimisosakonna juhatajat, pangadirektor Rudolf Jalakast. Härra Jalakas, kui kaugel on praegu asjad Euroopa ühisturuga?

— Praegusel hetkel on Lääne-Euroopas kaks majandusblokki: EEC, Euroopa majandusunioon, mis loodi Roomas ja hõlmab kuut riiki — Saksa liiduvabariik, Prantsusmaa, Itaalia, Hollandi, Belgia ja Luksemburg ja EFTA, Euroopa vabakaubanduse piirkond, kuhu kuuluvad kaheksa maad — Inglismaa, Taani, Rootsi, Norra, Austria, Shveits, Portugal ja Island. Peale selle töötavad erilepingutega koos EEC-ga Hispaania,Türgi ja Kreeka, kuna EFTA-grupiga on koostöös Soome. Ühinemisküsimus on kerkinud seoses Inglismaa sooviga liituda kuue-riigi majandusuniooniga. Inglismaa on EFTA suurim riik, moodustades üle poole piirkonna elanikkonnast. Kui see maa liitub EEC-ga, siis on tema senised partnerid sunnitud kaasa minema ühel või teisel viisil.

Pangadirektor Rudolf Jalakas.

— Kas majandusunioon on olnud edukam kui vabakaubanduspiirkond?

— Edu on mõlemad saavutanud selles mõttes, et kaubandus mõlemas blokis on kasvanud kiiremini kui varem. Jõukuse ja toodangu kasv on olnud kiirem kuue-riigi unioonis, — EEC-s, aga kas see on tingitud EEC suuremast edukusest, on raske öelda. EEC on kaugemaleulatuvam kui vabakaubanduspiirkond EFTA. Tollivabadus EEC-s haarab nimelt kõiki kaupu, ka põllumajandustooteid,kuna EFTA piirides on ainult tööstusprodukti kollivabad. EEC-maad on ühtlustanud oma tollid kolmandate riikidega suhtes, kuna EFTA-s need on individuaalsed. Et takistada väljaspoolt tulevate kaupade voolamist vabakaubanduspiirkonda madalaimate tollidega liikmesriikide kaudu, on kohaldatud tülikas päritoludokumentide süsteem.

— Miks Inglismaa, kes oli Rooma-traktaadi läbirääkimiste juures, kuid hiljem koostööst kontinendiriikidega loobus, nüüd äkki seda koostööd uuendada tahab?

— Inglismaa on kahetsenud, et ta jäi eemale. Hiljem takistas Prantsusmaa president de Gaulle'i ajal nende tagasitulekut. Nüüd on see takistus murtud ja EEC on valmis Inglismaad vastu võtma. Inglismaa hoiak on muutunud Rooma-traktaadi sõlmimise ajast. Siis lootis Inglismaa veel oma impeeriumile, aga aastatega on selgunud, et kaubandus impeeriumiga ei ole enam see, mis enne sõda ja et Inglismaa loomulikud turud on Euroopas. EEC-ga liitumise poolt on mõlemad inglise suured parteid — tööliserakond ja konservatiivid.

— Teatavat vastuseisu on tekitanud kartus, et toiduained lähevad kallimaks?

— Jah, Inglismaa on hoidnud toiduainete hindu madalal otseste subventsioonidega põllumajandusele. EEC-riikides kohaldatakse kõrgete hindade poliitikat — põllumehed saavad oma vajaliku toetuse kõrgemate hindade kaudu. Kui Inglismaa liitub EEC-ga, siis ei ole tal mõeldav jääda senise põllumajanduspoliitika juurde. Tulemuseks on, et inglise toiduainete hinnad tõusevad.See väljavaade ei meeldi inglise perenaistele, kes peavad näit. või eest hakkama maksma kaks korda nii palju kui seni. Ja nagu tavaliselt, leidub ka neid, kes kardavad piiride avamist teiste ühisturu maade tööjõule. Need kartused kaalub aga üles võimalus liituda majandusjõuga, mis ületab nii USA kui N. Liidu oma. EEC-riikideralvaarv on 190 miljonit, EFTA oma 90 miljonit. Kui need piirkonnad ühinevad, hõlmab uus ühisturg seega 280 miljonit inimest Euroopa kõige produktiivsemates ja kõrgeima elatustasemega maades.

— Rootsis on nüüd otsustanud mitte liikmeks astuda. . .

— Jah, neutraliteedipoliitilistel kaalutlustel. See ei tähenda aga, et oleks reaalne Rootsi täielik eemale jäämine. Tõenäoliselt toimub mingi koostöölepe kas tolliuniooni sõlmisega või mõnel muul viisil. Eeldus on, et Inglismaa liitub EEC-ga. Kui seda ei sünni jääb ka Rootsi eemale.

— Kuidas vaatavad suurigid Euroopa majanduslikule liitumisele?

— Usa poliitikaks on olnud algusest peale, et Euroopa peab tugevnema ühinemise teel. Näiteks ei antud Marshalli abi Euroopa riikidele muidu, kui et nad moodustasid OEEC, majandusliku koostöö organisatsiooni. Kutsuti kaasa ka Ida-Euroopat, kes sel juhul oleks saanud samuti ülesehitusabi. Ida keeldus, Lääne-Euroopa aga pandi jalgadele ja on nüüd idast elutasemelt kaugel ees. N. Liit ja idariigid on Euroopa ühisturu mõtte vastu, kuna see tähendab Euroopa läänеosa majandusliku ja poliitilise tähtsuse otsustavat kasu.

— Poliitilisel poolel on ühisturu riigid esitanud viimasel ajal kindlamaid kavasid, mis peavad viima lähenemisele?

— On kõneldud Werneri ja Davignoni raportidest. Neist esimene,koostatud end. Belgia ministri Werneri poolt, näeb ette ühise valuuta loomise, ühise valuuta- ja rahanduspoliitika ja üldse lähedast finantsilist koostööd. Luxemburgi peaminister Davignon on projekteerinud intensiivset välispoliitilist koostööd. Mõlemad ettepanekud on põhimõtteliselt heaks kiidetud, aga nende praktiline teostamine võtab kindlasti aega.

— Nii et lähenev aastakümme võib omaaegse utoopia Euroopa ühinemisest viia üsnagi reaalsele pinnale?

— See on tõenäoline. Lääne-Euroopa on astunud mitu sammu majandusliku ühinemise suunas. Veel suurem tähtsus võib sellel arengul olla maailmapoliitikas. Ei või unustada,et maailmasõjad tekkisid mõlemad Euroopa riikide vahel. Nende ühinemine tähendaks, et vähemalt see potentsiaalne sõjakolle kaoks.

Intervjurreis: JUHAN KOKLA

Hispaania suhted Venemaaga

MADRID (VES) — Hispaania ja N. VEene vahel on käimas läbirääkimised diplomaatlike suhete jaluleseadmiseks ja kaubanduslepingu sõlmimiseks, kirjutab tuntud ajakirjanik R. Mowrer "The Chr. Science Monitoris".

Hispaania on kaubandusvahekorras mitme Ida-Euroopa satelliitriigiga, kaubavahetus N. Venega aga käis üle kolmandate riikide. Diplomaatlike suhete jaluleseadmisel Moskva võimud annavad arvatavasti hundipassi nn. "Hispaania rahvavabariigi" esindajatele, kes istuvad seal Hispaania kodusõjast saadik.

● Chicagos tähistas 90-aastast sünnipäeva Hilda Neumanskraft, n-na Aver, kes elab oma tütre Beatrice Nurmeti juures.

A. TORMA MATUSED

LONDON (VES) — Saadik August Torma viimsele teekonnale saatmine algas 19. märtsil E.V. saatkonna ruumides toimunud kirstupanemise talitusega, millest osa võtsid peale Londoni eestlaste, organisatsioonide esindajate ja kadunu lähemate kaastööliste ning sõprade ka E.V. esindaja USA-s E. Jaakson abikaasaga, Eestlaste esindaja Saksa liiduvabariigis E. Reisenberg, endine saatkonnanõunik Kopenhaagenis A. Koern ja endine E.V. Soome saatkonna liige V. Kotsar, kes elab Uppsalas, Rootsis. Kirstupanemise talituse toimetas Inglismaa praost dr. J. Taul, Leinatalitusest võtsid osa ka Londoni E. Seltsi Naiskoor, kelle juhatajaks oli kadunu ja meeskoor "Koit" Bradfordist, kelle auliikmeks oli A. Torma. Mõlemad kaunistasid esinemistega leinateenistust.

Järelhüüete sarjas kõneles esimesena E. Jaakson. Ta märkis, et kadunu surm annab end tunda nii E.V. välisesindajate juures kui ka kogu maailma eestlasperes. Haruldaselt andeka ja teovõimsana täitis kadunu vastutusrikkaid ülesandeid suure kohusetundega oma rahva vastu kuni surmani. Tema põhjalik juriidiline haridus ja suured diplomaatilised kogemused ning riigimehelikkus olid ametikaaslaste poolt kõrgelt hinnatud. Kõik sammud, mis astutud pärast Eesti okupeerimist, olid arutamisel koos A. Tormaga. Alates 1940. aastast oli side New Yorgi ja Londoni esinduste vahel tihe, vajalik ja kasulik.

Kuigi A. Tormaga lahkus viimane E.V. korraline saadik ja täisvoliline minister, mis meie kaotust vaid suurendab, kinnitame uuesti, et võitlus Eesti vabaduse ja iseseisvuse eest jatkub edasi.

Kadunu asemele astujad teavad hästi, et milliste raskustega nad peavad arvestama ja et nende tegevus, olenedes asukohamaa tunnustusest, on vaid osa meie üldisest välisvõitlusest, mille taga seisab eestlaskond.

Kadunule ütleme Eesti riigi ja rahva nimel sügavama tänu ta töö ja ohvri eest. Ta elu oli eeskujuks järginimest, kolleegi ja mõttekaaslast, kelle mälestus ei kustu.

E. Jaakson märkis, et temale isiklikult tähendab A. Torma surm suurt kaotust, kuna ta seisukoht ja nõuanded ametkohuste täitmisel olid kaaluva tähtsusega. Ka meenutas ta A. Torma abikaasa surma, mis mõjus saadiku tervisele. Lõpetades avaldas ta kaastunnet A. Torma asetäitjale E. Sareperale abikaasaga ning saatkonna ametnikele enda ja abikaasa poolt, kinnitades uuesti, et kadunu lõpetamata töö jatkub kuni Eesti vabanemiseni.

Laupäeval sängitati A. Torma viimsele puhkusele Londoni eestlaste kalmistule, oma mööduud aastal surunud abikaasa kõrvale.

Pühapäeval toimus Londonis A. torma mälestusteenistus inglastele ja kaasmaalastele St. Anne ja St. Agnese kirikus.

August Torma surmateade ilmus inglise ajakirjanduses Londonis juba 12. märtsil "Evening Standardis". Järgmisel päeval tõi "Daily Telegraph" pikema artikli pealkirjaga "Eesti saadik suri eksiilis" J. Grigsby sulest. Selles anti lühidalt kadunu elukäik, ta diplomaatlik tegevus, märgiti, et ta oli viimane kolmest Balti vabariigi täisvoliilistest saadikuist ja et tema järglaseks E.V. saatkonnas on saatkonnanõunik R. Sarepera, kellel aga pole A. Torma staatust, kuna pole valitsust tema saadikuks nimetamisek-

Lühiteated Ameerikast

●Esindajatekoja relvastatud jõudude komitee lükkas häältega 28:7 tagasi ettepaneku, kaotada sundusliik sõjaväeteenistus 30. juunist 1971. Komitee otsustas sõjaväeteenistuse kohustust pikendada kaheks aastaks.

● Tööministeerium teatas, et majanduselu paranemise eesmärgina oli elumaksumuse tõus viimase kuu jooksul ainult kaks-kümnendikku protsenti, kuid New Yorgis ja metropolitaanpiirkonnas oli tõus 4 korda suurem kui üleriigiliselt.

● Washingtonis, D.C. arreteeris politsei 800 juuti,kes Valge Maja juures demonstratsioonilt läksid N. Liidu suursaatkonna hoone juurde ja panid seal liikluse seisma, protesteerides juutide tagakiusamise vastu N. Liidus.

● Valgete pantrite partei, pahempoolne rühmitus, tegi hiljuti plaane röövida valitsuse juhtivaid isikuid, kaasa arvatud asepresident Agnew, et nende vabastamise hinnana nõuda mõrtsukatööde või tulesüütamiste pärast vanglas hoitavate isikute vabastamist.

● New Yorgi kohtus tunnistasid endid süüdi pahempoolse organisatsiooni "Weatherman" 6 liiget, kes olid kohtu all katse pärast põlema panna ametiasutiste ja erahooneid kaasa arvatud ülikool ja ühe väisriigi konsulaat.

● Gallupi ringküsimisel selgus,et 12. prots. ameeriklastest tahaks välja rännata, üks kolmandik kõigist nendest Austraaliasse. Kõige rohkem maalt lahkuda soovijaid on kolledzhi haridusega ja 18-29 a. vanuste isikute hulgas, nimelt üks kolmandik.

● Esindajatekoja relvastatud jõudude komitee otsustas kaotada teiste üliõpilaste kõrval ka usuteaduse üliõpilaste vabastamise sõjaväeteenistusest. Kõgile südametunnistuse põhjal relvakandmise vatsu olijaile määratakse kolm aastat kohustuslikku tsiviilteenistust senise kahe aasta asemel.

● Lakewoodi eesti koguduse nõukogu valis oma esimeheks Harry Musta, abiesimeesteks Leo Hausi, Kusta Kiudma, Anton Männiku ja Ferdinand Rikka, kelledest Kusta Kiudma on ühtlasi kirikuvanemaks

Lugeja kirjutab

MIKS EI ILMU TEATMETEOS?

"Eesti Entsüklopeedia. Teatmeteos Eesti maast, rahvast ja kultuurist.20 vihku, kokku 1560 lk. märksõna, 2000 illustratsiooni. Kaastöölisteks umbes 80 eesti teadlast ja eksperti," niisuguse tiiteltekstiga ilmus esimene rohkeid lootusi tõotav ja igati väärikalt trükitud esimene vihik meie rahvuslikust kapitaalteosest "Estonia" kirjastusel Stockholmis 1957.a. Teose tegevtoimetajaks oli H. Meister, vastavatele erialadele veel lisaks omad spetsiaalsed toimetajad, kelledest aastate jooksul on nüüd mitmed juba surnud nagu professorid R. Indreko, H. Kaho, O. Loorits, A. Saareste, A. Tammekann, dotsent J. Mets ja õigusteadlane A. Kaelas. 1959.a. järgnes esimesele teose teine vihik ja sellega kokku 512 leheküge. Siis lõppes selle ilmumine. Liikus kuuldusi nagu oleks teose ilmumise seisma pannud meile nii vajaliku teatmeteose väljaandmist nagu on seda "Eesti Entsüklopeedia". Kas mõnegi vähemtähtsa teose kirjastamata jätmisega ei saaks teostada "Eesti Entsüklopeedia" trükkimise jatkamist? Kas ei võidaks täiendada toimetust uute liikmetega, asuda aktiivsemale tellijate kogumisele ja püüda hankida rahalist toetust kultuurfondidelt. Ka ollakse huvitatud, kuhu on kadunud see raha, mis tellijad kogu teose täishinna maksmisega ohverdasid, saades selle eest ainult selle kaks esimest vihikut?

Vastuse neile küsimustele peaks andma kirjastus "Estonia" ringkond ja mitte ainult vastuse, vaid avaldama kindlat tahet teose ilmumise jatkamiseks.

E.V.

KOITJÄRVE NOORTELE Scouthaken TALLINN-s Eastlicles stiftelse GÖTEBORG POSTGIRO 528427

KAIVILIJA veste:
ÄRNI GRUTSKI JUUBEL

Kuna mina olen siin linnas üldiselt tuntud kaunihingelise kirjamehena, siis võetakse seda lausa loomulikkusena, et ma vajaduse korral surmakuulutused koostan ning nekroloogid ja ka juubelikirjutused paberile panen.

Nekroloogidega on lugu lihtne. sest lahkunu ei tule hiljem enam sinuga vaidlema. Hoopis keerulisem on aga juubelikirjutusega, sest ma ei oska ühtegi inimese elulugu nii veidralt üles puhuda, et see asjaosalist rahuldaks. Seepärast tekib mul juubilaridega alalõpmata esma- ja teiseklassilisi arusaamatusi. Olen seoses sellega kaotanud sõpru ja juurde saanud vihavaenlasi, mind on lubatud kohtalaua ette tirida ja ähvardatud süngel sügisööl varitseda võsas karmi terariistaga.

Ega minugi nahk pole võetud elevandi seljast. Seepärast peaks olema kõigile igati selge, et suhtun nüüd juubilaridesse suurima ettevaatusega ning ainult erakordsetel juhtudel hakkan veel kellelegi biograafiks.

Aastavahetusel tekkis meie eestlaskonnas kuuldusi, et tuntud tulundustegelane ja meie rahvuslik tala Ärni Grutski pühitseb Vabariigi aastapäeval oma poolesajalist ilmalikku püsimist. Tegelikult olevat ta sünnipäev küll veidi teisel ajal, aga igal tõelisel isiksusel on teatavasti ehtsa sünnidaatumi kõrval ka "ametlik sünnipäev".

"Temast peab kindlasti lehes kirjutama," ütles Ott Tormiste ja vahtis kavalasti ringi.

Ma sain kohe aru, et öeldul oli ränk tagamõtte vari juures. Ott ju tegelikult ei sallinud Ärnit ja korraga!... Õigus, Ott Tormiste seitsmekümnes sünnipäev ei seisnud enam kuigi kaugel!

"On suurematestki sulidest kirjutatud!" lisas Ott selgituseks juurde.

"Suurtest sulidest kirjutatakse alati," tähendas Jaan Vingutõru ja näis olevat rõõmus oma targa väljenduse üle. "Aga mina arvan siiski hääletada selles küsimuses eitavalt. Nimelt olin Ärniga neljakümneviienda aasta talvel Oppelni all koos ja mulle tekkis köva kahtlus, et ta kavatses vasjade poole üle minna."

"Tohoo, kurat!" hüüdis nüüdisvõitleja Ott Tormiste ja löi rusikaga kõrtsilauale, nii et õllevahtu meile silmnäkku sadestus. "Mind ei imestaks, äsjakuuldu põhjal, kui ta oli isegi punasel aastal komsomolkus! Ei, sel juhul on muidugi mõistlikum tema juubelist ölakehitusega mööda minna."

"Mis andis sulle põhjust mõelda, et tegemist oli just ülejooksmise katsega," püüdsin ettevaatlikult asja uurida. Muidugi oleks olnud ettevaatamatu tegu kahelda Vingutõru avalduses, sest sel juhul oleksin võinud ka ise langeda kahtlustuse alla oma rahvuslikus meelsuses.

"Noh," kehitas Jaan Vingutõru ennast istmel. "Asi oli selline, et meile anti käsk rinde õgvendamiseks ja Ärni oli äkki kadunud. Olime viimastel päevadel pesitsenud ühes sakslastest evakueeritud külas ja vasjadega veidi ka tulekontaktis olnud. Nüüd arvasime muidugi, et Ärni on pihta saanud ja surnuna või haavatuna kusagil siruli. Aga tema istus hoopis ühes sakslaste peenes käimlas ega tahtnud üldse välja tulla.

"Pärast tuli muidugi välja, et ta oli maja keldrist avastanud terve lao igasugust moosi, mille sakslased olid põgenemishoos maha jätnud," rääkis Jaan Vingutõru",, ja eks Ärni oli hakanud ebainimliku aplusega neid purke ka tühjendama. Tema seedimine ei kannatanud aga seda moosilaadungit välja. Võib aga ka olla, et see oli vaid ettekääne maha jäämiseks.

Ott Tormiste vangutas laitvalt pead. "Jah, peab tõesti nentima, et sellisel lool on oma tumedad plekid juures," teatas Ott Tormiste. "Meie peame oma organisatsioonid hoidma puhtad tüüpidest, kelle tegevus, eriti meie rahvale kriitilistel perioodidel, füüsilise vabadusvõitluse ajajärgus, seisab küsimärgi all. Mina näiteks, oma ohvitseriau nimel, võin kinnitada, et minu minevik on puhas ja olen alati seisnud leppimatus vaenus meie rahvast ikestada tahtvate jõududega.

Sellepärast otsustasingi nüüd, kus meie kallis kodumaa on taas surmaohus, anda oma täispanuse meie organiseeritud pagulaselu pinnal.."

Kaugemale Ott seekord ei jõudnudki, sest Jaan Vingutõru hakkas hüsteeriliselt naerma.

"Ohvitseriau! Noh, Ott, ära nüüd meile hakka aktusekõnet pidama. Ütle parem, kus sa sõja ajal oild?"

See oli Otti pahandav küsimus, aga ta oli sellele hästi ette valmistatud.

"Vabadussõja ajal olin õppursõdurina reservis Tallinnas ja töötasin jõudumööda kaasa toitluskriisi leevendamiseks. Mu isa oli ju tuntud importettevõtte omanik ja ühtteist kaupa sai ka sõjapäevil ju ikkagi välismaalt sisse tuua. Isceisivuse ajal sain lipnikukaardi kätte ..."

"Ja Teises maailmasõjas?" pressis Vingutõru edasi. "Mis pinnal sa siis võitlesid!"

"Võidelda võib mitmel pinnal," teatas Ott väärikalt. "Võib võidelda pinna peal aga ka pinna all. Ja just see viimane võitlemise moodus võib väga sageli otsustada, kelle poole sõjas õnnejumal oma valiku langetab ..."

"Kuulujuttude põhjal olid sakslaste ajal seebikiviga spekuleerinud," irvitas Vingutõru. "Töepoolest, see oli tulus pinnaalune tegevus!"

Aga enne, kui Ott oleks jõudnud sellele torkele rahvuslikult meelestatud vastuse anda, trügis meie laua juurde Ärni, rabas mul kuuevarrukast ja kähistas hingeldades:

"Kaiviilija, mul on sinuga üks erajutt ajada!"

Ta sikutas mind varrukatpidi kõrtsi kõrvalruumi ja kui seisime seal rahvasummas rinnutsi koos, ei lasknud ikka veel mu kuube lahti.

"Juba enne jõulupühi oleks sinuni pidanud jõudma kuuldused, et Vabariigi Aastapäeval pean ka mina juubelit!"

"Jõudsid küll," noogutasin virilalt.

"Aga miks sa pole tulnud mind intervjueerima?" päris Ärni ägedasti.

"Ega mina pole mõni reporter..." kogelesin.

"Aga sina tegeled alati juubelikirjutistega!" Ärni sikutas põuetaskust välja pataka paberipoognaid.... Säh, panin siia üldjoontes ise kirja oma eluloo! Kohenda keeleliselt ära ja saada lehele. Hoia oma nahk, kui sa midagi välja jätad!"

"Nii paks käsikiri," imestasin mina. "Ei, ma ei usu, et üheski lehes selle avaldamiseks ruumi jätkub... Kui saadaksid mõnele kirjastusele.."

"Ära lobise!" pahandas Ärni. "Las jätavad mõne juhtkirja välja, mida niikuinii ükski terve aruga inimene ei loe ja siis jätkub ruumi ka minu eluloole."

Kuninganna hoiab kokku valvuritega

LONDON — Ajad on muutunud ja isegi inglise kuninganna valvurid ei ole kõik enam sellised ranged, uhkete mundritega sõjamehed kui vanasti. Tunnimees Buckinghami palee kasarmute juures, Malcolm Gittins kannab näiteks õlgadeni ulatuvaid juukseid, sametist piikse ja hipi karusnahkset kasukat.

Tegelikult ei ole see kaitseministeeriumi teenistuja üldse kunagi sõjaväes olnud ja teenis varem omale leiba suupilli mängiva kerjusena Londoni tänavatel. Gittins palgati ametisse sel lihtsal põhjusel, et eelarvelised kärpimised ei võimalda enam küllaldasel arvul regulaarsete valvurite rakendamist ja Gittins teeb selle töö ainult 220 krooni ees nädalas. Gittins võtab omaks, et kui turistid tulevad palee juurde ja loodavad sealt leida sellist uhket tunnimees, nagu näidatakse plakatitel,tunneb ta sageli piinlikkust ja püüab end peita tunnimehe putka taha.

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 694771 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Kohalik elu

ALINGSÅS

Tänuavaldus

Avaldame siidamlikku tänu kõigile, kes omapoolse sõbraliku panusega aitasid kaasa Taliharjapeo hääks kordaminekuks Alingsåsis. Erilist tänu väärivad rikkaliku einelaus ja loterii korraldamisel kaasas olnud daamid A. Toom, A. Oksman, K. Miikman, V. Meressaar, S. Smit ja E. Kotkas, samuti üldtoimkonda kuulunud härrad R. Paglant, A. Palmisto, B. Smit, K. Kotkas, A. Varma, V. Porss. Sama tugev käesurve kõikidele noortele ja juhtidele "Pärnu" ja "Tallinna" lipkondades, kes peokava nii toredate ja hoogsate ettekannetega sisustasid!

METSAKODU JUHATUS

ESKILSTUNA

Pensionäride juhatus

Eskilstuna Pensionäride Ühingu juhatus jagas oma hiljuti toimunud koosolekul ametid järgmiselt: esimees K. Lulla, sekretär pr. J. Popp, sekr. abi pr. S. Kruuspak ja laekur M. Talu. Asendajaiks on R. Jürgenson ja M. Uibopuu. Veel otsustati ajakirjanduse kaudu välja kuulutada sõit Soome, Turgu, mis toimub reedel, 23. aprillil. Registreerida hiljem. 6. aprilliks telefonidel 12 40 43 ja 14 97 81.

GÖTEBORG

Pop-pidu

Eesti Üliõpilaskond Göteborgis korraldab Pop-peo Eesti Majas 3. aprillil kell 18.55. Heeringalõuna, diskjockey, tants. Sissepääs liikmeile 12:- mitteliikmeile 17:-. Kõik teretulnud!

STOCKHOLM

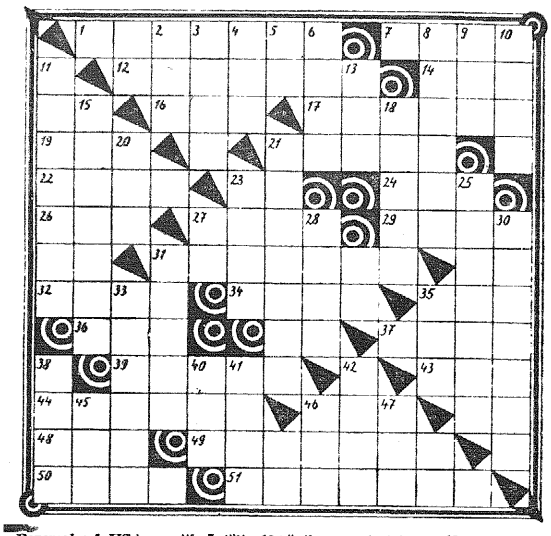
Stockholmi Eesti Fotoklubi

Stockholmi Eesti Fotoklubi järjekordne kokkutulek toimub neljapäeval, 1. aprillil Eesti Majas algusega kell 19. Kavas on hra P. Kitsniku ettekanne "Hammarby tunnel".

Õhtu referent esitab omas ettekandes nii sõnas kui ka pildis Hammarby tunneli chitamist, seoses sellega ettetulnud sündmusi ja vahejuhtumeid, milles referent ametalaliselt on pidanud kaasategema. Kõik fotohuvilised on teretulnud.

● Teemantpulma, s. o. 60-aastast abielujuubelit tähistasid Torontos rohuteadlane Raimund Tshishevski ja tema abikaasa Adele. Tshishevski oli kodumaal Tori apteegi omanikuks, samal ajal pidades ka jahuveskit, saeveskit ja elektri jõujaama. Nende abielu sõlmiti 60-aasta eest Tori kirikus ja abielujuubelil kandis Raimund Tshishevski sama sabakuube, mida ta kandis lau.

EPL ristsõna nr. 7

Paremale: 1 USA osariik 7 jälle 12 elatismaks 14 tänav (lad.k.) 16 orientaalne mehe nimi 17 vana 19 jõgi (hisp.k.) 21 väljenduslaad 22 doktor 23 mina 24 lüh. naise nimi 26 hiigelmadu 27 surutud meeleolu 29 suur mööblikaubamaja Rootsis 31 temperamentne prants. tants 32 on igal meist 34 geomeetriline joon 35 relatiivne mõiste välimusega seoses 36 vankri osa 37 isa 39 maailmareligioon 43 autoosade vabrik Rootsis 14 ebanormaalne, julm inimene 46 pagaritoode 48 mürgine kärbes (esimene kahest ühesugusest silbist koosnev sõna osa) 49 äärmiselt formalistlik kunsti ja kirjanduslik vool XX sajandi alguses 50 riik Euroopas (orig. kirjutisviis) 51 mineraalvesi.

Alla: 2 elukutse 3 seaduseelnõu Inglismaal 4 ameeriklase hüüdnimi välismaal 5 meie 6 prants. maalikunstnik 8 kõigile kättesaadaval 9 mehe nimi 10 lahusest eraldunud tahke aine 11 teatud liiki sõiduvanker, kaarik 13 liha liik 15 Eesti üliõpilasorganisatsioon 18 peen kella hääl 20 roll (teatriga seoses) 21 saltvav pilge 23 kloostrielanik 25 on näiteks tigu 27 kaassõna 28 joogikoht 30 läbi rääkima 31 silmad pilukile ajama 33 seeliku värvel 35 nõusolek (i=j) 38 sama, tuhv 40 kardetav narkootika 41 materdan 42 vee tõke 45 ese 46 Rootsi arhitektide ühing 47 perekonna pea.

Lahendus 6:

Paremale: 1 valva 4 aimus 7 kala 9 tibu 11 randaal 13 mulgid 15 asalea 17 ASEA 18 aur 20 niit 21 kild 23 idas 24 undas 25 ESSO 27 Enno 30 iial 31 pro 33 aine 35 Ankara 37 omadus 39 aiandus 40 avar 41 enim 42 sagis 43 aster.

Alla: 1 vimma 2 vargal 3 Alai 4 Aias 5 i bland 6 salat 8 anda 9 taar 10 Rusk 12 reis 14 leitsak 16 liaanid 19 Under 22 duo 23 ise 25 eine 26 slaavid 28 naasis 29 onud 30 ianus 31 paar 32 oode 34 Ester 36 RIAS 38 muna 40 AG.

Skaudisõprade Seltsi tegevusest Eskilstunas

Eskilstunas toimus Skaudisõprade Seltsi aastapeakoosolek. Esitatud aruandest selgus, et Selts peale oma otseste ülesannete on kaasa aidanud reale avalikele üritusile, nagu EV aastapäeva pühitsemisele, Täienduskooli jõulupuule jne. Vähemalt kaks korda kuus on korraldatud käsitöö-õhtuid skautide toetamiseks. Sama tegevuse jätkamist näeb ette ka töökava a. 1971.

Hr. Mart Kiiver tänas Seltsi Viru lipkonna nimel, kel on Seltsi tõhusa panusega võimaldunud mullusuvine sõit Saksamaa suurlaagrisse ja pärast selle lõppemist veel ringreis Austriasse, millest võttis osa 14 Eskilstuna skauti. 25. aprillil toimub skautlik Jüripäeva pidu, kus m.h. lavastatakse Lutsu "Kapsapea".

Senine juhatus ja revisjonikomisjon valiti tagasi. Juhatusse kuuluvad dr. Philipp Selli ja prouad Reinart, Veide, Õhr ja Popp. Tagavarakandidaadiks valiti pr. E. Link. Rev.-komisjoni kuuluvad prouad Kuutman, Selli ja Veertee.

Eskilstuna Eesti Skaudisõprade Selts asutati 1964, kusjuures esimeseks esimeheks oli Arnold Ilves.Seltsil on 63 liiget, kellest 41 on aktiivsed. Käsitööringist võtab osa 15 naisliiget, hankides omal kulul vajalikku materjali. Perenaiseks on käsitööõhtute organiseerijaks on pr. Popp.

Seltsil on head suhted teiste organisatsioonidega ja Eskilstuna Täienduskooliga. Koosviibimistel on arutatud aktuaalseid küsimusi ja toetatud on ka Metsakodu tuhande-kroonise aktsia ostuga. Kuna kohalikul laulupeol 1967 võimaldus esineda oma loteriiga, võidi skaute toetada 2250-kroonise summaga "Lend Läände" puhul. 1968 toetati Metsakodu 300 krooniga ning 1970 [illegible] sõitvat Eskilstuna skauti 120 krooniga. Järgmiseks ootab toetamist tulevad aastal toimuv skautide teine Lend Läände.

E.V.

Leinateateid

Ameerikas suri 2. märtsil George Ohi, sünd. 7. aug. 1901.

San Franciscos suri 14. märtsil Vello Rebane, sünd. 2. aug. 1909.

New Yorgis suri Ida Tanner, n-na Otsavel, sünd. 7. dets. 1881 Jäärjas.

Põhja-Uurali ääres suri okt-nov. kuul Alla Törvand, sünd. 8. juulil 1909.

Tallinnas suri 5. märtsil Hillar Veski, sünd. 17. juulil 1920 Tallinnas.

Montrealis suri 10. märtsil Paul Lepik, sünd. 10. aug. 1902.

Tallinnas suri Luulik Teder.

● Ilmar Mikiverile, kes juba varem tööülesandeis siirdus Minneapolisse, järgnes nüüd New Yorgist ka tema perekond, kuna Minneapolis jäiibki nende edaspidiseks kodukohaks. Ilmar Mikiver töötab mänedzherina ühes maaklerifirmas.

EESTI VABADUS KAPITAL
POSTGIRO 25 40 50
ESTNISKA FRIHETSKAPITALET
Box 476, 101 26 Stockholm

Pühadeks saadaval

hapukoor, saunasuitsu sink, halvaa, silmud, eesti kilud ja muud pühadekaubad. Suures valikus kõrgeväärtuslikud Soome vorstid. Garanteerime täiesti värske kauba.

R. RAAG

Hötorgshallen - Tel. 20 56 98

Suvemajake

Fleni lähedal lastega perele välja üürida. 45 km Eskilstunast, 75 Norrköpingist, 125 Stockholmist. Tel. õhtul 08/64 63 56

Vajatakse

meestööjõudu

pooleks päevaks. Töökoht südalinnas.

ANATOMISKA BANDAGE AB

Västmannagatan 9
Tel. 10 61 87

EESTLASTE VAIMULIK KONVERENTS

Ülestõusmise pühade ajal Stockholmi Eesti Nelipühi Kirikus, Brå vallagatan 11.

Pühade laupäeval 10/4 kl. 17.00 avakoosolek.

I. Pühal 11/4 kl. 10.00 pühapäevakool. Kell 11.00 ja kell 16.00 jumalateenistused.

II. Pühal 12/4 kell 11.00 lõppkoosolek.
Konverentsil kõnelevad külalised ja kohapealsed.
Soolo-, duett- ja triolaule. Göteborgi ja Stockholmi koor.

Kõik olete südamest teretulnud!

Soovitame kevadpühiks

kohupiima, hapukoort, värskeid maalttoodud mune, eesti kilusid, saunasuitsu-sinki, hapukapsaid, silmusid, sprotte, mitmesuguseid juuste ja välismaa vorste.

HÖBELAIDS LIVS

Arid: Hötorgshallen, tel. 21 90 62, 21 11 92

IRA LÖFVANDER & CO AB

Surbrunnsgatan 29, 113 48 Stockholm

Tel. 32 21 40

För leverans i SSSR finnes ett begränsat antal bilar av märket "Moskvitsch 412 IE" (ny modell), totalpris kr. 14.636:—, samt "Zaporozhetz ZAZ 966", totalpris kr. 9.251:—.

OBS! **Gäller endast t. o. m. den 11 juni 1971.**

NYTT: **Handdrivna stickmaskiner, totalpris kr. 436:15, bredd 880 mm, nålantal 175 st., vikt 8 kg.**

Surmaotsus

Algus lk. 1

ennast siiski varjata ja vältida kommunistide kätte sattumist.

Seletakse, et Verner Tomba pärines Petserimaalt Pankjavitsast. Enne söda tegutses ka Petseris pudukaupmehena.

Ka Roland Bibikovil oli Petseris "väike äriputka". Kaubaks pudipadi". Teiste kohta ei näidata nende tegevust omariikluse aastail ja pärast söda. Ainult Pindise kohta öeldakse: "Pärast söda töötas Pindis Tartu maaparandusvalitsuses. Ning töödki ta tegi. Vaikides ja omaette nohisedes. Ainult sooja peaga läksid ta keelepaelad lahti, löi välja tõeline olemus.

Ta irvitas kõigi ja kõigle üle, mis kommunistidel on kallis — sotsialistlik töö, meie saavutused, püüdlused.

Eriliseks pilkeobjektiks olid aga need, kellede kommunistlikus maailmavaates oli Pindis veendunud. Ja Bibikov? Aega, mis jäi üle töönormide täitmisest, kasutas viinavõtmiseks".

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegium määras Voldemar Kanale tagaselja ja verner Tombale kõrgeima karistuse — surmanuhtluse. Bibkov, Nüüd, Anderson ja Pindile määrati 12—14 aastaks kinnipidamisele range rezhiimiga paranduslike tööde kolooniias.

Protsessiga ühenduses tuleb veel meenutada, et N. Liit Eesti okupeerimise järele eraldas Petseri ja suure osa Petserimaad Eestist ja muutis sellele Venemaa osaks. Rootsi Bonnieri leksikonis seisab: Petseri — linn Valge-Venemaal N. Liidus (varem Eestis, 60 km lõunapool Tartut . . "

● **AB Flygfältsbyrån ehitusprojekteerimisosakonna teenistusse asus ins. Vello Männiku.**

Kiriklikud teated

Pühadeteenistused

Usulised raadiosaated igal pühap. teisip. ja reedel kl. 18.30-18.45 lühilainel 31 m. Trans World Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Palmipuude püha jumalat. 4/4 kl. 15 Jakobis, kog. õp., orelil H. Kiisk, laulur. S. Neljap. 8/4 kl. 17 armulauateen. Grisslehamni kabelis jumalat. armulauaga A.Viisimaa esitab 4 retsitatiivi Grauni oratooriumist "Jeesuse surm". Kog. õp., orelil P. Ardna, laululehed. Armulauale registr. kas kog. kantseleis või enne jumalat. käärkambris kuni 5 min. enne algust. Kristuse Ülestõusmise pühal 11/4 kl. 15 Jakobis peajumalat., kog. õp., orelil H. Kiisk, laulur. Piiblisalmid tel. 08/21 32 77.

BORÅS: Carolis Suurel Reedel 9/4 kl. 15 jumalat., armulaud, laululehed, õp. O. Kodres.

GÖTEBORG: Gbg ja Lääne-Rootsi kog. Suure Reede jumalat. Kristiines 9/4 kl. 14, õp. E. Töldsepp, orelil PG Strömberg, armulaud, laululehed.

GÖTEBORG: Ev. lut. usu Gbg kog. jumalat. Suurel Reedel 9/4 kl. 15.45 St. Paulis, õp. U. Wilund, solist J. Peetso, orelil L. Lindblom, armulaud laululehed.

NORRKÖPING: Matteuses Suure Reede jumalat. 9/4 kl. 14, õp. K.Kool, orelil H. Piirimets, kog. segakoor J. Äro juhat., armulaud, laululehed.

EELK SAKSAMAAL

HAMBURG: Jumalat. 12/4 kl. 16, õp. E. Kägi, orelil pr. Lemke.

KÖLN (Westhoven): Jumalat. armulauaga 4/4 kl. 10, õp. E. Kägi,orelil E. Pent.

LÜBECK: Jumalat. armulauaga 9. apr. kl. 15, õp. E. Kägi, orelil J. Remmel.

OLDENBURG: Jumalat. 11/4 kl. 15, õp. E. Kägi, orelil J. Kaljurand.

SPRINGE: Jumalat. armulauaga kl. 15.30, õp. E. Kägi, orelil hr. Jäger.

EELK LÕUNA-ROOTSIS

KOPENHAAGEN: Suurel Neljapäeval 8/4 kl. 14 jumalat. Hans Tausseni kirikus, õp. J. Rebane, orelil Elha Pöhl, armulaud, laululehed.

LANDSKRONA: Suurel Reedel 9/4 kl. 15 St. Johannese kirikus jumalat. Õp. J. Rebane, orelil Elha Pöhl, armulaud, laululehed.

LUND: Jumalat. Kloostri kirikus 10/4 kl. 18.30, õp. J. Rebane orelil Elha Pöhl, armulaud, laululehed.

MALMÖ: Suurel Reedel, 9/4 kl.18 Saksa kirikus jumalat., õp. J. Rebane, orelil Elha Pöhl, armulaud, laululehed.

OLOFSTRÖM: Esimesel Pühal 11/4 kl. 13.30 Olofströmi kirikus jumalat., õp. J. Rebane, orelil Elha Pöhl, armulaud, laululehed.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai Peakirik, Palmipuude laupäeval 3/4 kl. 18 õhtuteen., pajuokste õnnistamine ja piht. Palmipuude pühal 4/4 kl.11 Issanda Jeruusalemma minemise püha, ülempr. A. Nael. Suurel Neljapäeval, 8/4 kl. 18 Issanda kannatuste mälestuseks 12 evang. lugemine.Suurel Reedel 9/4 kl. 14 Issanda matmisteen. ja piht. Suurel Laupäeval 10/4 kl. 9.30 piht ja liturgia armulauaga. Paasaööl 10/4 kl. 22 Kristuse ülestõusmise püha, rõõmurikka paasateen. ja liturgia armulauaga.

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodokskirik. Palmipuude pühal 4/4 kl. 11 liturgia ja pajuokste õnnistamine. Suurel Neljapäeval kl. 19 kannatusevangeeliumide lugemine. Suurel Reedel kl. 14 Kristuse matmise mälestusjumalat. Suure Laupäeva õhtul kl. 21 Paasapüha ööteenistus. Praost N. Raag.

SOOME ORTODOKSKIRIK

NORRKÖPING: St. Olai kabelis 4/4 kl. 11 palmipuude liturgia, jutl. eesti ja soome keeles ülmepr. M. Juhkam.

HOFORS: Kog. majas, V. Villagat. 16 ülestõusmispüha jumalat. 10/4 kl. 20, ülempr. M. Juhkam. Liturgia samas 11/4 kl. 11.30.

AVESTA: Õhtupalvus O. Tervo kodus Torsgatan 18, 11/4 kl. 16, ülempr. M. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Ansgarii, Kungsholmsg. 23, jumalat. 11/4 kl. 16, tunnistused.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallagatan 11, 4/4 kl. 10 pühapäevakool, kl. 11 jumalat., E.Lindström, lauluettekandeid. Suurel Reedel 9/4 kl. 11 jumalat., A. Laur,Kristuse surma mälestamine, koor. Vaimulik ülestõusmispühade konverents 10/4 kl. 17 avakoosolek, 11/4 kl. 10 pühapäevakool, kl. 11 ja 16 jumalat. 12/4 kl. 11 lõpukoosolek. Konverentsil kõnelevad külalised ja kohapealsed. Soolo-, duett- ja triolaule. Göteborgi ja Stockholmi koorid.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, Palmipuude pühal 4/4 kl. 15 jumalat. Suurel Reedel 9/4 kl. 15 jumalat. ja Kristuse surma mälestamine, O. Loogna.

BORÅS: Bläbandi saalis, Stjärnsköldsg. 5, Ülestõusmise pühadel 10-12 apr. Bapt. Keskkoondise vaimulik konverents. 10/4 kl. 18 tervituskoosolek, 11/4 kl. 19 palvekoosolek, kl. 10 jumalat. Kristuse surma mälestamisega, kl. 18 jumalat. 12/4 kl. 9 palvekoosolek, kl. 10 jumalat., kl. 13 konverents ja tegevkoosolek, kl. 18 lahkumisjumalat. Eriline külaline Kaljo Raid Torontost.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 11 jumalat. 4/4 kl. 11 V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna Nelipühikog. Parkg. 1. 3/4 kl. 18 piibli ja palvet., O. Kallaste. 4/4 kl. 15 jumalat., O. Kallaste, koor. Kristuse surma mälestamine, pühapäevakool. 9/4 kl. 15 jumalat., A. Milder, koor. 10/4 kl. 9 ühissöit Stockholmi Filadelfia konverentsile. Kohalikud jumalateenistus Ülestõusmise pühade ajal jäävad ära. Kõigile õnnistatud pühi.

HALMSTAD: Bapt.-Kirik, Karl XI Väg 49 jumalat. 3/4 kl. 18, V. Kubja.

HELSINGBORG: Slottshagskyrkan, Långvinkelsg. 26, jumalat. 4/4 kl. 14, Elsa Roos.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 4/4 kl. 13, L. Blees jt. Eesti Osakond, Bråddg. 54, palvetunnid 3/4 ja 8/4 kl. 17.

N. Raudsepp 60-aastane

Mees, kes oma eluülesandeks on võtnud eestlaste matusepaikade jäädvustamise vöörsil, sai äsja 60 aastat vanaks. Heino Raudsepp on sündinud Antslas 28. märtsil 1911.

Pärast koolide lõpetamist siirdus ta Tallinna, kus ta vend Juhan Raudsepp skulptorina töötas. Kunstihooneateljeede miljöös töötas nüüdne juubilar kuni kodumaalt lahkumiseni.

Pagulaspäevail on Heino Raudsepp oma ülesandeks võtnud manalasse varisenud eestlaste mälestuse jäädvustamise eestipärase hauakivi kaudu, et eestlaste põrmu puhkepaigad ei muutuks "jäljetuiks haudadeks".

See on võrdlemisi tänamatu tööala, kuna kunstniku loovaid ideid pidurdavad vastavad kalmistumäärusikud. Kuid siiski ei puudu võimalused kujundada isikupärast hauakivi peale trafareetsete linnu- ja lillemotiivide. Kes näiteks on käinud Örebro surnuaial, leiab seal nii kirjanik August Gailiti või rahvapillimees Kandle Jussi hauaplatsidel H. Raudsepa kujundatud mälestuskivid.

Pia ja Merike Raudsepp on tuttavad nimed noorte artistidena eesti koolipidudelt. Noorem poeg Toomas kavatseb pärast sõjaväeteenistust hakata õppima juurat ja vanem poeg Harri on varsti Braunschweigis valmis arhitekt.

Heino Raudsepp on pidevalt osa võtnud eestlaskonna kultuurilistest eluavaldustest, kaasa arvatud Eesti Ettevõtjate Ühing Rootsis. Kaasettevõtjail on tõesti põhjust juubilari õnnitleda kui sümpaatset ja sihiteadlikku kolleegi.

L.K.

● **Seattles sündis Linda ja Enn Raidnale poeg Paul-Aarne.**

● **Dr. Ants Anderson on nimetatud arstiks Deckomberga haiglasse.**

Kohaliku elu

STOCKHOLM

Tänuavaldus

Minu südamlik tänu kõigile kolleegidele, estoonlastele Rootsis ja Kanadas, kes mind minu juubeli puhul kingituste ja rohkete lilledega austasid. Minu eriline tänu kuulub Stockholmi Eesti Teatri perele, Kultuuri Koondisele ja Stockholmi Eesti Algkoolile ning kõigile teatrisõpradele.

LYDIA VIIDAS-TIITSO

GÖTEBORG

Kevadpidu

Göteborgi Eesti Maja Klubi korraldab laupäeval, 1. mail traditsioonilise kevadpeo. Kuna pidu toimub Eesti Majas, kus osavõtt on piiratud,siis palub juhatus aegsasti registreerida O. Pärnale, tel. 27 36 42. Lähem informatsioon edaspidi.

ESKILSTUNA

Teatrietendus

Stockholmi Eesti Teater esitab Arvo Mägi näidendi "Rahu maa peal" pühapäeval, 4. aprillil kl. 15.00 Folkets Husis. Näitejuhina toimib Lensi Rõmmer. Saalis üldhinnad, pääsmete müük kohapeal.

Käesoleva etendus on sel hooajal viimane, seega ka viimne võimalus külastada kõrgetasemelist teatrit.

UPPSALA

Teatrietendus

Laupäeval, 3. aprillil toimub Brantingskolani aulas Stockholmi Eesti Teatri esituses Arvo Mägi näidendi "Rahu m aa peal" külalisetendus. Etenduse algus on kell 16.00 (mitte 16.30 nagu varem teatatud).

KBG kimbutas

Algus lk. 1

Edasi märgib pörandaalune ajakiri, et ka Läänes tuntud kirjanik Anatoli Martshenko, kelle paljastused N. Vene orjalaagreist on üldtuntud ja kes mõisteti kohtu poolt järjekordselt kaheks aastaks raske rezhiimiga orjalaagrisse, millist aega ta hakkas istuma septembris 1969, olnud 3,5 kuud kurikuulsas Solikamski vanglas. Tema omastele, kes soovisid ta asukohta teada, seda ei öeldud. Alates veebruarist 1970 on Martshenko orjalaagris Permi oblastis.

Solikamski rajoonis. "Kroonika" annab tema täpse aadressi. ja lisab, et vaatamata häidisele tervisele ja ettekirjutusele, et temale antaks kergemat tööd, oli ta määratud veebruaris ja märtsis 45—50-kraadise külma käes C järele elama telki ja töötama puude laadimisele. Sellelt tööilt viidud ta üle ehitustöödele, kaevama vundamendi kraavi.

Selle tagajärjel, ja eelmisis laagreis üleelatu tõttu, haigestunud Martshenko. Temale ei võimaldatud kohtamist emaga, ei lubatud kokku saada advokaadiga, et koostada kaebust valve üle. Temale ei anta üle kirju omastelt ja sõpradelt, temale saadetud raamatud tõi post raamatukauplusele tagasi. Temalt võeti laagris ära paber ja kirjutusvahendid, isegi füüsika õpik. Viimase kohta öeldud, et "sellel pole midagi ühist kasvatusliku kirjandusega".

Loksal, Harjumaal suri 21. jaanuaril Ida Allemann, sünd. 10. jaanuaril 1897 Suurpeal.

Kõigile, kes minu armsa abikaasa

Rosalie Parkas'e

matusetalitusest osa võtsid, minu raskes leinas kaasa tundsid ja tema viimset puhkepaika rohkete pärgade ja lilledega kaunistasid, avaldan südamlikku tänu.

EDUART PARKAS

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lördag

TELEVISION 1

TRU:

9.10 Matematik på nytt. 18. Att tolka statistiska samband.

9.30 Psykologi. 15. Psykologin och miljön.

Suomenkieliset ohjelmat:

Finskspråkiga program:

10.00 Tuhannen ja yhden työn tarinat. Viihteellinen kokoomaohjelma ihmisen työstä j a työolosuhteista. Tärkeitä teemoja ovat työtapaturmat ja s airaudet, tasaarvoisuus työssä, työntekijän asema ja työpaikkademokratia.

Tusen och ett arbete. Ett collage om människans arbete och arbetsförhållanden. Textat på svenska.

10.50—11.00 "Kerran me Helsingissä olimme toivorikkaita." Paasikiven vuosikymmenet 1870—1970, kirjoittanut Paavo Haavikko.

"En gång var vi hoppfulla i Helsingfors." Om Paasikivis årtionden. Textat på svenska.

16.00 Bordtennis-VM. Sammandrag från lagfinalen i Japan.

17.00 Ronden: 50 år med insulin. Inför världshälsodagen den 7 april, som helt ägnas åt insulinets 50-årsjubileum.

17.40 Vecko-nytt för hörselskadade.

17.55 Helgmålsringning från Visby domkyrka på Gotland. Färg.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Nu seglar Pip-Larssons. Varvet. Färg.

18.20 Rödhake — berättelse om rödhaken i legend och verklighet. Färg.

18.45 Det händer i ettan. Färg.

18.55 Ishockey-VM. Direktsändning från matchen Sverige—Sovjet. Färg. I första pausen:

19.35 ca TV-nytt, vädret.

I andra pausen:

20.25 ca Jerry Lewis om Jerry Lewis. Färg.

21.35 ca TV-nytt, vädret.

21.45 Melodifestivalen 1971. Direktsändning från finlen i Eurovisionens Melodifestival i Dublin. 18 länder deltar och Sverige tävlar som nr 12 ned Vita Vidder framförd av Family Four. Svensk dirigent: Claes Rosendahl. Kommentator: Åke Strömmer. Färg.

Därefter: TV 2-veckan.

TELEVISION 2

17.00 Grand National — hinderlöpning på Aintree-banan utanför Liverpool. Björn Zachrisson. Färg.

17.35 Familjen Ashton. Del 20. Födas har sin tid. Färg.

18.30 Raga — Bimal Llodh från Indien spelar sitar tillsammans med Jan Garberek, saxofon, Arild Anderse.., bas. och Jon Christensen, trummor.

18.55 Vädret, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Gammeldans från Eriksiust i Malmö med Gnesta-Kalle, Eric Öst och Bosse Larsson. Gäster: Rolf Björling och Inga-Britt SÖTIBER.

20.00 Från Alaska till Svalbard. portage om en engelsk polarexpedition Färg.

Björling och Inga-Britt Stiber.

20.00 Tvärs över världens tak. Reportage om en engelsk polarexpedition. Färg.

20.50 TV-nytt.

20.55—22.35 Långdistanslöparen — engelsk långfilm från 1961 med Tom Courtenay, Avis Bunnage, James Bolan, Alec McCowen, Detvis Ward och Michael Redgrave. Inte lämplig för barn

TV Söndag

TELEVISION 1

TRU:

9.00 Det handlar om dig. 17. Mellan nio och fem.

9.30 Se det du inte hör. 6. Träningsstund. Färg.

9.45 Guten Tag 24.

Suomenkieliset ohjelmat:

Finskspråkiga program:

10.00 Uutisviikko.

Nyhetsveckan. Enbart på finska.

10.20 Olisin voinut tanssia koko yön. Musiikki: My Fair Ladystä, säv. Frederic Loewe. Koreografia: Birgitta Kiviniemi. TV-ohjaus: Heikki Seppälä.

Kort dansinslag till musik ur My Fair Lady.

10.25—11.00 Jomppa — tuulten temmeltävä kasavatti. Kirjailijakuva Jorma Ojaharjusta, hänen kesäpäivistään ja ajatuksistaan sekä hyvistä kavaereistaan.

Jomppa — fostrad av lekande vindar. Ett porträtt av författaren Jorma Ojaharju. Textat på svenska.

15.55 Öar i blåsväder. "Fårfarmare på ytterskär" — Sven Gillsäter från Falklandsöarna. Färg.

16.30 Frälsningsmöte från Vasakåren i Stockholm. Tal av överstelöjtnan Karin Hartman. Vittnesbörd: Maj Britt Högberg. Sångsolist: Maj-Brit Karlsson. Strängmusikkåren och Hornmusikkåren. Mötesled. Major Lewi Högberg. Färg.

17.00 Geten Hubert. Hubert och piraterna. Färg.

17.10 Musikanterna från Bremer Modern rysk musiksaga. Färg.

17.30 Trunken. Packad för nån.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Hemma på söndag. TV-magasin med Ria Wägner.

18.45 Länspumpen — frågelek med Lars Orup och länslag. Färg.

19.30 TV-nytt, vädret.

20.00 Torsdagsbarnet — pjäs om ett skilsmässobarn. Manus: J. Bond. Regi: D. Giles. I rollerna: Jane Hanley, Ian Hendry, Zena Walker, Anne Stallybrass. Färg.

20.55 Nattspel. Jazzmusikalisk underhållning med Berndt Egerbladhs kvintett och den norska sångerskan Magni Wenzel.

21.30 Sportspegeln.

22.00—22.05 TV-nytt, vädret.

TELEVISION 2

17.30 Volleyboll — från matchen Sverige—England i Skara. Leif Larsson.

18.20 TV 2-krysset — lösning och vinnare. Färg.

18.30 Söndagssagan.

1. **Gnutta.** Moltas Eriksson berättar. Färg.

2. **Mormors vetebulle.** Rysk dockfilm. Färg.

3. **Min katt och Miss har fått ungar** berättas av Lasse Åberg. Färg.

18.55 Vädret, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Sportnytt.

19.30 TV 2-krysset. Korsordstävling till förmån för Radiohjälpen med Carl-Uno Sjöblom och Lena Söderblom. Färg. Repris måndag kl 18.

20.00 Ryttartävlingar i Dortmund. Europas elitryttrae i Svär hoppning inomhus i Westfalenhalle. Anders Gernandt.

20.45 Titta på tvåan. Färg.

20.50 TV-nytt.

20.55 Minns ni Hiroshima? I Japan, det enda land som någonsin utsatts för atombombanfall, har man nu börjat diskutera möjligheten av att skaffa sig egna kärnvapen. Färg.

21.45—22.05 Elzbieta Glabowna spelar verk av Chopin. Färg.

TV Måndag

TELEVISION 1

Skol-TV:

8.30—8.50 The Seventh Key. 5. The Seventh Lock.

9.45—10.05 Filmkunskap för högstadiet. 4. I agentens verklighet.

10.10—10.30 Fysik åk 1. 3. Människan och havet.

12.20—12.40 Inblick i u-land. 2. Skola för självtillit.

12.45—13.00 Se det du inte hör. 6. Träningsstund. Färg.

Skol-TV:

13.10—13.30 Biologi. 8. Etologi II.

13.35—14.00 Konst- och musikhistoria. 3. En afton i Malla Silverstolpes salong.

För småbarn:

16.30—16.45 Kom så sticker vi — tecknad film.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Röda havets hemligheter. 12. Sista resan. Färg

18.30 Moment — Historia på nytt sätt.

19.00 Belysning. Sören Engelbrektson ser sig omkring i vår vardagsmiljö. Färg.

19.30 TV-nytt, väder.

20.00 Här kommer Lucy — amerikansk underhållning med Lucille Ball, Gale Gordon, Lucie Arnaz och Desi Arnaz Jr. Färg

20.25 Intervju.

20.55 Olle Westin. skådespelare — snabbporträtt av Per Gunnar Evander. Färg

21.00 Inför rätta. Åklagaren mot Kent Persson och Agneta Holm, åtalade för grov stöld. TV-rättegång av Folke Mellvig.

22.00 TV-nytt, väder.

22.05—23.35 Inför rätta, forts.

TELEVISION 2

18.00 TV 2-krysset. Korsordstävling till förmån för Radiohjälpen med Carl-Uno Sjöblom och Lena Söderblom. Färg

18.30 Catweazle — äventyrsserie. 9. Apan. Färg

18.55 Väder, meddelanden.

18.55—19.00 Sydnytt.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.20 Antligen — 1948 års show — ur en engelsk underhållningsserie med Tim Brooke-Taylor, Graham Chapman, John Cleese och Marty Feldman.

20.00 Ni har väl inte glömt Vietnam? Stormakten Japan, 3. Färg

20.50 TV-nytt.

20.55 Kvällsöppet. Gary Engman med gäster i studion.

TV Tisdag

TELEVISION 1

Skol-TV:

9.20—9.40 Liv under mikroskop 2.

12.00 The Seventh Key. 5. The Seventh Lock.

12.20—12.45 Konst -och musikhistoria. 3. En afton i Malla Silverstolpes salong.

13.35—13.55 Filmkunskap för högstadiet. 4. I agentens verklighet.

14.00 JET — Berhörighetskurs i engelska för lågstadielärare. 4. Metodikprogram.

14.30—14.50 Naturkunskap åk 1. 15. Vatten — en livsviktig naturtillgång. Färg

För småbarn:

16.30—16.50 Halvfem. De gamla. Delvis i färg.

18.00 TV-nytt, meddelanden.

Småbarnsrepris:

18.05 Halvfem.

18.25 Guten Tag, 25.

18.40 Quatermass — den brittiska popgruppen porträtteras. Färg

19.00 Ville, Valle och Viktor upptäcker Sverige. Mysteriet med plåtlådorna.

19.30 TV-nytt, väder.

20.00 Tekniskt magasin. Färg

20.30 Moment — Kulturmagasin.

21.05 Forellen — reportage från ett framförande av Schuberts Forellkvintett i Queen Elizabeth Hall i London med den nya generationens världssolister:

Daniel Barenboim, piano, Itzhak Perlman, violin, Pinchas Zukerman, viola, Jacqueline du Pré, cello, Zubin Mehta, kontrabas. Färg

22.00 TV-nytt, väder.

22.05—22.20 Bilen, trafiken och jag. 11. Kör om säkert.

TELEVISION 2

18.30 I Klippiga bergen. Om djur och natur i en kanadensiska nationalpark. Färg

18.55 Väder, meddelanden.

18.55—19.00 Sydnytt.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Bara två kan leka så — engelsk långfilm från 1962 med Peter Sellers och Mai Zetterling.

21.15 TV-nytt.

21.20 Dokument utifrån.

22.00 ca Kvällsöppet — Gary Engman med gäster i studion.

TV Onsdag

TELEVISION 1

Skol-TV:

9.10—9.50 Information om gymnasieskolan. 1. Gymnasieskolan — 1/2 år före.

10.00—10.40 och 12.00—12.40 Information om gymnasieskolan. 2. Gymnasieskolan — i centrum för debatt!

14.00—14.25 Socialkunskap. 7. Fånge eller fri?

14.30—14.50 Biologi. 8. Etologi II.

För småbarn:

16.30—16.45 Kom så sticker vi!

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Fängelse — reportage från Norrtälje fångvårdsanstalt.

18.30 Bordtennis-VM. SAmmandrag från finalen i mixed dubbel i Nagoya, Japan. A. Hegerfors. Färg

19.00 Skoj och ploj med Cribbins. Färg

19.25 Stopp! — Ett litet äventyr med Margareta Sjödin och Sten Ardenstam. Färg

19.30 TV-nytt, väder.

20.00 Korsnäsgården.

20.35 Panorama.

21.05 Analys av ett mord — amerikansk långfilm från 1959 med James Stewart.

22.00 TV-nytt, väder.

22.05—23.45 Analys av ett mord, forts

TELEVISION 2

18.30 Valparna. 4. Vi väntar och väntar . . .

18.55 Väder, meddelanden.

18.55—19.00 Sydnytt.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 När Arne larmade brandkåren — film av Torbjörn Ehrnvall och Rolf Knutsson efter en berättelse av Gunnar Västberg. I rollerna: Torkel Knutsson, Stig Engström, Sven Wollter, Folke Hjorth, Hilmar Nordin, Annika Lundgren.

20.35 Direkt. Förskola för några eller för alla?

21.15 TV-nytt.

21.00 Kvällsöppet. Gary Engman med gäster i studion.

TV Torsdag

SKÄRTORSDAG

TELEVISION 1

För småbarn:

16.30—16.45 Halvfem. Lina möter stöddige Stensson. Färg

17.00 Bordtennis-VM. Sammandrag från dam- och herrdubbelfinaltrna i Nagoya, Japan. A. Hegerfors. Färg

18.00 TV-nytt, meddelanden. Småbarnsrepris:

18.05 Halvfem. Färg

18.20 En skogssaga. Rumänsk film. Färg

18.30 Se det du inte hör. 7. Tomas kommer på besök. Färg

18.45 Bilen, trafiken och jag. 11 .Kör om säkert.

19.00 Plask! Lite sång, musik och fakta runt båtar. Vid rodert: Björn Skifs.

19.30 TV-nytt, väder.

20.00 Bergsfolket — reportage om en amerikansk minoritet — Appalachernas fattiga vita och deras nyvaknade medvetenhet.

20.30 Låt hjärtat va' me'. Jubel i busken med Sonya Hedenbratt, Sten-Åke Cederhök m fl. Färg 21

21.0 Alkråkornas ö. Hemma hos skarvarna — våra nordiska pelikaner. Program av B. Engström och G. Brusewitz. Färg

21.30 Religionskrig — BBC-program om två familjer i Belfast. Del 1: Protestanter. Färg

11.00 TV-nytt, väder.

22.05—23.15 Finansiären — thriller i sydsvensk miljö i översättning och bearbetning av Per Wahlöö och Maj Sjöwall.

I rollerna: Halvar Björk, Marianne Wesén, Bengt Brunskog, Carl-Hugo Calander m fl.

Manus: B. Hampel. Regi: L. Olsson. Musik: Kj. Andersson.

TELEVISION 2

18.30 Kattresan. Balett av Ivo Cramér efter Ivar Arosenius' bilderbok. Musik: S.-E. Bäck. Medverk: Elever, musiker, sångare och vuxna dansare från Operan. Färg.

Textat för hörselskadade.

18.55 Väder, meddelanden.

18.55—19.00 Sydnytt.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Familjen Ashton. Del 21: En hjälte välkomnas. Färg

Repris lördag kl 17.35.

20.25 Efter katastrofen. Radiohjälpen informerar. Färg

20.30 TV-nytt.

20.35 Målet gäller: Äktenskapet. Skall vi avskaffa äktenskapet? Programledare: Per Gedin. Repris söndag kl 16.30.

21.45 Kvällsöppet. Gary Engman med gäster i studion.

TV Fredag

LÅNGFREDAG

TELEVISION 1

För småbarn:

15.20 Rita lite mera.

15.35 Tsar Saltan — rysk filmsaga efter Pusjkin. Färg

17.00 Bordtennis-VM. Sammandrag från finalerna i dam- och herrsingel i Nagoya. A. Hegerfors. Färg

18.00 TV-nytt, meddelanden.

18.05 Se människan. Jesu väg till Golgata skildrad i Bo Setterlinds diktverk "Via Dolorosa" och Hilding Hallnäs "Passionsmusik".

18.35 Hvar 14:e dag. Färg

19.00 Landet runt.

19.30 TV-nytt, väder.

19.45 Thomas är fredlös — dansk film om en pojkes flykt från skolvardagen genom en fantastisk dagdröm. Färg

20.45 Artur Eriksson sjunger läsarsånger. Möte i EFS bönhus i Bjursås och i missionskyrkan i Borlänge. Hymnologen Oscar Lövgren medverkar. Färg

21.15 Häxornas helg. Bergslagsskrock i påsketid. Färg

21.30 Serenad. Eugenia Rich, flöjt, Pinchas Zukerman, violin, Walter Trampler, altviolin, spelar Beethovens serenad i D-dur, op. 25.

22.00 TV-nytt, väder.

22.05—22.35 Uttåget ur Egypten — amerikansk film om den väg som Moses en gång ledde Judafolket och om det land där nästan inga människor bor men där världspolitiska händelser utspelats. Färg

TELEVISION 2

18.30 Varför det då? Frågor och annat kul om prylar och sånt. Färg

Textat för hörselskadade.

18.55 Väder, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Sånger och låtar från Hälsingland — program av Erik Eriksson. Färg

19.30 Fråga Lund. Sex lärde svarar på frågor från Ejnar Haglund och Gösta Knutsson.

20.30 Kung Eriks visor. Musik: T. Rangström. Text: G. Fröding. Solist: Erik Saeden. S. Westerberg dirigerar Sveriges Radios Symfoniork.

20.45 Samtal med Ingmar Bergman och inbjudna gäster om TV-pjäsen Reservatet.

21.15 Reservatet — pjäs av Ingmar Bergman. Regi: Jan Molander. Medverk: Gunnel Lindblom, Per Myrberg, Erland Josephson, Erik Hell, Toivo Pawlo, Georg Funkquist, Sif Ruud m fl. Färg

22.50 Kvällsöppet. Gary Engman med gäster i studion.